

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLARDA EV VE YAKIN ÇEVRE ALGISI
ÜZERİNE BİR İRDELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Ashhan ÖZTÜRK

**ARALIK 2015
TRABZON**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

ÇOCUKLARDA EV VE YAKIN ÇEVRE ALGISI
ÜZERİNE BİR İRDELEME

Mimar Aslıhan ÖZTÜRK

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
"YÜKSEK MİMAR"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 08 / 12 / 2015
Tezin Savunma Tarihi : 25 / 12 / 2015

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU

Trabzon 2015

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**Mimarlık Anabilim Dalında
Aşlıhan ÖZTÜRK Tarafından Hazırlanan**

ÇOCUKLARDA EV VE YAKIN ÇEVRE ALGISI ÜZERİNE BİR İRDELEME

**başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 08 / 12 / 2015 gün ve 1630 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.**

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR

Üye : Prof. Dr. Ali O. ASASOĞLU

Üye : Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Dünyada insanın en önemli işi, yüzünü ağartacak çocuklar yetiştirmektir.”

Bertrand Russell

Bu çalışmanın meydana gelmesinde, gelişmesinde ve olgunlaşmasında bana ve tezime tıpkı bir çocuk yetiştirir gibi özenle katkı sağlayan, destek olan saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU’na teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Tüm yaşantım boyunca beni destekleyen, yetiştiren ve her zaman “iyiki” dedirttiren annem Gülen Armağan ÖZTÜRK’e, babam İrfan ÖZTÜRK’e ve kardeşim Ata Sami ÖZTÜRK’e varlıklarından ötürü sonsuz teşekkür ve minnetlerimi sunarım. Ailenin en miniği tezimin ilham kaynağı, benim mutluluk kaynağım küçük kardeşim Deniz Ege ÖZTÜRK’e ise ayrıca teşekkürlerimi iletirim.

Çocukluğumda üzerimde emekleri çok olan ve çocuklarla yaptığım çalışmalar sırasında sıkça anılarımızı ve öğretilerini anımsadığım babaannem merhum Sülbahan ÖZTÜRK’e, anneannem merhum Zehra KALAYCIOĞLU’na, dedelerim Hasan Hüsnü ÖZTÜRK ve Sami KALAYCIOĞLU’na teşekkürlerimi borç bilirim.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı Daire Başkanı Doç. Dr. Mustafa DURMUŞ’a gerekli izinlerin alınma sürecindeki yardımlarından ötürü teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma kapsamında çalışmalarımda bana yardımcı olan Samsun Çocuk Evleri Koordinasyon Müdürlüğü müdürü Musa Öncül’e, Ali Define’ye ve tüm personeline, Samsun Çocuk Evleri’nde yaşayan ve benimle birlikte çalışmaya katılan tüm çocuklara, Trabzon Neşe Erberk Anaokulu, Trabzon Gözde Kreşi ve Trabzon B&G Akademi personel ve öğrencilerine bana olan yardımlarından ötürü teşekkürlerimi bildiririm.

Son olarak da her biri ile konuşurken farklı bir bakış açısı kazandığımız, özgün düşünceleriyle bizi kendilerine hayran bırakan tüm çocukların özgürce oyun oynayabildiği ve yaşadıkları mekânlar üzerinde söz sahibi olabildiği bir dünyada yetişmelerini temenni ederim.

Aslıhan ÖZTÜRK

Trabzon 2015

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çocuklarda Ev ve Yakın Çevre Algısı Üzerine Bir İrdeleme” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 25/12/2015

Aslıhan ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	X
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi	2
1.4. Algı.....	3
1.4.1. Algılama Konusunda Kuramsal Yaklaşımlar.....	5
1.5. Biliş.....	7
1.6. Çocukta Algı, Biliş Kavramları ve Bilişsel Gelişim Evreleri	7
1.6.1. Lev Vygotsky 'ye Göre Bilişsel Gelişim	9
1.6.2. Jerome Bruner 'e Göre Bilişsel Gelişim	9
1.6.3. Piaget 'e Göre Bilişsel Gelişim.....	10
1.7. Mekân Kavramı	16
1.8. Mekân Algısı.....	18
1.9. Çocukta Mekân Algısı	19
1.10. Mimarlıkta Ev Kavramı ve Çevre Tanımları.....	23
1.10.1. Ev.....	23
1.10.2. Çevre Kavramı ve Ev'in Çevresi.....	27
1.11. Çocuk Resimleri Ve “Ev” Figürü.....	29
1.12. Türkiye'deki Çocuk Koruma Sistemi.....	29
1.12.1. Çocuğun Aile ve Yakınları Yanında Bakılması.....	32
1.12.2. Evlat Edinme.....	32
1.12.3. Koruyucu Aile Bakımı	32
1.12.4. Kurum Bakımı	33
1.12.4.1. Kışla Tipi Kurumlar	33
1.12.4.2. Ev Tipi Kurumlar	34

2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR	36
2.1.	Alan Çalışmasının Amacı ve Yöntemi	36
2.2.	Analiz Tablolarının Oluşturulması ve Değerlendirilmesi	44
3.	BULGULAR VE İRDELEME	77
3.1.	Üç Boyutlu Çalışmalara Yönelik Bulgular.....	80
3.2.	Resim Çalışmalarına Yönelik Bulgular	83
3.3.	Görsel Anket Çalışmalarına Yönelik Bulgular.....	87
3.4.	Karşılaştırmalı İrdelemeler	88
4.	SONUÇLAR.....	91
5.	ÖNERİLER.....	95
6.	KAYNAKLAR.....	97
ÖZGEÇMİŞ		

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

ÇOCUKLARDA EV VE YAKIN ÇEVRE ALGISI ÜZERİNE BİR İRDELEME

Aslıhan ÖZTÜRK

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU
2015, 105 Sayfa

Bu çalışma 6 yaş grubu çocukların “ev kavramı ve yakın çevre” yi algılama biçimini incelemektedir. Tezin amacı farklı sosyal çevreler ve mekânlarda yaşayan çocukların yaşadıkları yer ve yakın çevre üzerinden “ev kavramı ve yakın çevre” algılarını biçimlendiren faktörleri araştırmaktır.

Tez, beş ana kısımdan oluşur. Bunlar sırasıyla literatür araştırmalarının da yer aldığı genel bilgiler, alan çalışması, bulgular ve irdeleme bölümleri ile sonuçlar ve öneriler bölümleridir.

Genel bilgiler kısmında mekânın insan yaşamındaki anlamı, araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi hakkında bilgi verilmekte ve literatür araştırmaları yer almaktadır.

Literatür araştırmaları kapsamında, algı ve biliş kavramları tanımlanmış, çocuktaki algısal gelişim süreci üzerinde durulmaktadır. Sonrasında, “ev kavramı ve yakın çevre” mimari açıdan ele alınarak açıklanmaktadır. Bu tanımlar yapıldıktan sonra, çocuk resimlerinden nasıl çıkarımlar yapılabileceğinden ve ev çizimlerinin anlamlarından bahsedilmiştir. Son olarak, deneysel çalışmanın aileleriyle yaşayan ve devlet koruması altında yaşayan çocuklarla yapılmasından ötürü Türkiye’deki çocuk koruma sistemine değinilmiştir.

Alan çalışması kısmında, iki farklı sosyal çevre ve mekândaki 6 yaş çocukları ile yapılan alan çalışması ve buna bağlı sonuçlar yer almaktadır. Bu çalışma kapsamında çocuklara aynı materyaller verilerek “ev kavramı ve yakın çevre” kurgusunu verilen materyallerle tasvir etmeleri istenmiştir. İki farklı çocuk grubu için çıkan çocukların “biçimsel, işlevsel ve anlamsal” irdelemelerden elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar tespit edilmiştir.

Bulgular, irdeleme, sonuçlar ve öneriler bölümlerinde de literatür araştırmasındaki bilgiler ışığında yapılan tespitlere bağlı olarak ulaşılan sonuçlar tartışılmaktadır.

Bu tez KTÜ BAP (Bilimsel Araştırma Projesi) Birimi tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ev, Algı, Biliş, İşlevsel Analiz, Biçimsel Analiz, Anlamsal Analiz

Master Thesis

SUMMARY

AN ANALYSIS OF THE CHILDREN'S PERCEPTION OF HOME AND IMMEDIATE ENVIRONMENT

Aslıhan ÖZTÜRK

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architectural Graduate Program
Supervisor: Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU
2015, 105 Pages

This study analyzes how 6 years-old children perceive the "concept of home and immediate environment". The dissertation aims to investigate the factors which shape the perceptions among children who live in different social frameworks and locations, about the "concept of home and immediate environment", with reference to the places they live and their immediate surroundings.

The dissertation is composed of five major chapters. These are; the general introduction including the literature survey as well, field study, findings and analyses, the conclusions and recommendations, in the respective order.

The general introduction discusses the meaning of space for human life, as well as the aims, scope, and methodology of the study, before going over the literature.

The section on literature survey provides the definitions of the concepts of perception and cognition, discusses the perceptive development of children. Then, "the concept of home and immediate environment" is explained from an architectural perspective. Finally, the child-protection system in place in Turkey is discussed, as the field study was carried out with children living with their families, as well as children living under the custody of the state.

The field study was implemented with 6 years-old children living in two distinct sets of social environments and spaces. The study presented the children a single set of materials, and asked them to depict the "concept of home and immediate environment" using the materials. The results derived from the "formal, functional and semantic" analysis of the depictions by two distinct groups of children present certain similarities as well as differences.

Finally, the findings and analyses, and conclusions and recommendations chapters discuss the findings in the light of the literature survey.

This thesis is supported by KTU BAP (Scientific Research Projects) Unit.

Keywords: Child, Home, Perception, Cognition, Functional Analysis, Formal Analysis, Semantic Analysis

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Mekânın duyum aşaması	19
Şekil 2. Mekân ilişkilerini gösteren çocuk çizimleri	22
Şekil 3. Çocuklar lego materyalleri ile üç boyutlu çalışma yaparken.	42
Şekil 4. Çocuklar resim çalışması yaparken.	42
Şekil 5. Çocuklara sunulan görsel anketteki evlere ait resimler.	43
Şekil 6. Aileleriyle ve yetimhanede yaşayan çocukların araştırma puan tablosu.....	93
Ek Şekil 1. Bakanlıktan alan çalışması için alınan izin belgesi.....	104
Ek Şekil 2. Bakanlıktan alan çalışması için alınan olur belgesi	105

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Piaget'in bilişsel gelişim evreleri.....	15
Tablo 2. Nitel araştırma yöntemlerinin araştırma sürecindeki kullanımı	38
Tablo 3. Pilot çalışmadaki çocuklar, üç boyutlu çalışmaları ve resim çalışmaları.	41
Tablo 4. K1	47
Tablo 5. K2	48
Tablo 6. K3.	49
Tablo 7. K4	50
Tablo 8. K5	51
Tablo 9. K6	52
Tablo 10. K7	53
Tablo 11. K8	54
Tablo 12. K9	55
Tablo 13. K10	56
Tablo 14. K11	57
Tablo 15. K12	58
Tablo 16. K13	59
Tablo 17. K14	60
Tablo 18. K15	61
Tablo 19. Ç1.....	62
Tablo 20. Ç2.....	63
Tablo 21. Ç3.....	64
Tablo 22. Ç4.....	65
Tablo 23. Ç5.....	66
Tablo 24. Ç6.....	67
Tablo 25. Ç7.....	68
Tablo 26. Ç8.....	69
Tablo 27. Ç9.....	70
Tablo 28. Ç10.....	71

Tablo 29.	Ç11.....	72
Tablo 30.	Ç12.....	73
Tablo 31.	Ç13.....	74
Tablo 32.	Ç14.....	75
Tablo 33.	Ç15.....	76
Tablo 34.	Üç boyutlu çalışma ile resim çalışmasının sayı ve yüzdelerinin karşılaştırılması.....	78
Tablo 35.	Görsel anket sayı ve yüzdeleri.....	79

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İnsanlar yaşadıkları sürece belirli mekânlara dâhil olurlar. Onları saran bu mekânlar çeşitli çevre katmanlarının içinde yer alır. Bireyler çevreyle sürekli bir etkileşim içindedirler. Bu etkileşim kimi zaman pozitif kimi zaman ise negatiftir. İnsanların çevreyi algılama biçimleri sadece anlık bir durum değildir. Yaşanmışlıklar, deneyimler, içinde yaşanan mekânlar, ait olunan kültür, kısacası tüm fiziksel - duygusal etkiler ve birikimler kişinin çevre algısına etki eder. Bu birikim kişinin doğumundan sonra belirli bir biliş düzeyine ulaşınca başlar.

İnsan zihni felsefede yer aldığı gibi boş bir levhaya benzer. Çocuk yaşta işlenmeye başlar. Bu öğretiler ilk kazanımlar olduğu için her zaman çocukluktaki yaşanmışlıklar ileriki yaşlara göre zihinde daha kalıcı bir yer tutar. Yaşanılan mekânlar bu yaşanmışlıkları hatırlamaktaki en büyük rolü üstlenir. Geçmişe ait anılar hatırlanırken mekânsal özellikler yaşanmışlıklarla birlikte anımsanır.

İlk mekânsal deneyimler bireyin doğup, yaşamsal faaliyetlerini sürdürüp, korunduğu evlerde edinilir. Bachelard'a (1969) göre evimiz ilk evrenimiz, Malouf'a (1986) göre ilk evlerimiz, ilk deneyimlerimizdir. Bu nedenle ev çocuk için diğer mekânlardan daha özel bir yere sahiptir. İlk öğretilerinin büyük bir çoğunluğunu burada kazanır. Ev yalnızca bir mekân olmaktan çok anlamsal olarak yuva kavramını içinde barındırır. Bu kavram evin sıcaklığını, insanı duygusal olarak tatmin ediciliğini, korumasını, rahat hissetmesini anlatır.

Çocukların algı ve düşünceleri yetişkinlerden farklıdır. Mekânı algılama biçimleri de aynı oranda farklılık gösterir. Yedi yaşa kadar olan dönemde sürekli bir gelişim ve hızlı bir değişim içindedirler. Dışarda var olan dünya onların gözünde sadece kendi algıladıkları kadardır. Özellikle altı yaş döneminde ben merkezli bir düşünce egemendir. Çocuklar için mekânlar tasarlarırken gelişim ve değişimleri, algılarının ve dünyalarının yetişkinlerden farklı oluşu düşünülmelidir. Evlerde yapılan tasarımlarda da bunların göz ardı edilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra çocukların her biri ailesinin yanında ve bir ev ortamında yetişme şansına sahip değildir. Ailesinin yanında barınamayan çocukların duygusal eksiklikleri olabileceği düşünülmeli ve mekânsal uygulamalarda çocukları olabildiğince mutlu

edebilecek çözümlere gidilmelidir. Çocukları fonksiyonel olduğu kadar duygusal olarak da tatmin edecek kalitede mekânlar yaratılması gerekmektedir. Çocukların bu konunun farkında olmamaları bir olasılıktır fakat bu durum yaşadıkları mekânların nitelikli mekânlar olup olmadığı konusuna açıklık getirmez. Bu yanıtı alabilmek ancak onların gözünde yaşadıkları ortamı algılama biçimlerini analiz etmeye çalışarak olabilir. Bu şekilde yaşadıkları ve geliştikleri mekânlara gerekli müdahaleler yapılabilir. Bu bağlamda çocukların mekânsal algısının ilklerinden olan ve bağlılık duygusunu ilk kez hissettikleri mekân olan evin öncelikli rol oynadığı düşünülmüş ve bu kapsamda bir araştırma planlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın sınırlarını belirlemek üzere, çocukluk dönemine ait algısal ve bilişsel gelişimler Vygotsky, Bruner ve Piaget'in sınıflamaları üzerinden değerlendirilmiş ve yapılan çıkarımlarda çocuğun soyut ve somut düşünce yeteneğinin birbirine en yakın olduğu yaş tespit edilmeye çalışılmıştır. Çocukların çevreye karşı algısal izleniminin olduğu ve izlemine aktarabileceği ortak mekânın ev olduğu düşünülerek örneklem olarak ev ve yakın çevresi tercih edilmiştir. Araştırmanın amacı; 6 yaş grubu çocuklarının “ev-yakın çevre” konusundaki algılarını saptamak, farklı sosyo-kültürel çevre ve mekânda yaşayan çocuklar arasında farklılıklar olup olmadığını belirlemek ve varsa farklılıkların nedenlerini araştırmaktır. Sözü geçen ev kavramı sadece fiziki bir varlık değildir. Dökmen (2011)'in de dediği gibi evin “yuva” adı altındaki manevi değerler de bu kapsamın içindedir.

1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırma literatür araştırması ve alan çalışması olarak iki aşama halinde planlanmıştır.

Literatür araştırması kapsamında, çocukların mekânsal algılarını tespit etmek amacıyla okumalar yapılmış ve bu durumun belirli yaş dönemlerine göre sınıflandığı görülmüştür. Bu sınıflamalar literatüre dayalı olarak açıklanmaktadır. Denek grupları, bu sınıflamalar ile çocukların fiziksel ve düşünsel yeterlilikleri dikkate alınarak seçilmiştir.

Denek grubunun 6 yaş çocuklarından oluşması literatür bilgilerinde yer aldığı gibi çocuğun soyut düşünme yeteneğinin sayısal düşünme yeteneğinden fazla olduğu son yaş dönemi olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yaşı bulduğu aralığı Piaget “İşlem Öncesi Dönem” olarak adlandırmaktadır (Wadsworth,1996).

Alan çalışması kapsamında, farklı sosyal çevrelerdeki 6 yaş grubunda 30 çocuk çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunun için iki farklı denek grubu seçilmiştir. Bu gruplar aileleriyle yaşayan çocuklar ve Çocuk Evleri’nde yaşayan devlet koruması altındaki çocuklardan oluşmaktadır. Alan çalışması üç boyutlu çalışma, resim çalışması ve görsel anket olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmektedir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerine dayalı bir çalışmadır. Alan çalışmasından elde edilen veriler yüzdelerle dönüştürülerek, elde edilen sayısal verilerin analizleri yapılmaktadır. Bulgular ve irdeleme bölümünde ise analizlere bağlı çıkarımlar yapılarak, sonuçlar bölümünde bu çıkarımlar ile literatüre bağlı yorumlar yer almaktadır.

1.4. Algı

Algı, duyu verilerini örgütleyip yorumlayarak çevremizdeki nesne ve olaylara anlam verme sürecine verilen addır (Cüceloğlu, 1991). Aydın (1994) algıyı, “çevreden gelen uyarıcıların duyu organları yoluyla kavranarak anlaşılması” olarak tanımlamaktadır. İnsan dış dünyadan sürekli uyarılar almaktadır ancak bu uyarıların tamamını kavramaya çalışması söz konusu değildir, içlerinden ancak kendi öğretileri dâhilindekilere öncelik verir. Çevreden gelen uyarılar aynı olsa da kişilerin farklı tepkiler vermelerinin sebebi yaşanmışlıklarının ve öğretilerinin farklı olmasındandır. Fakat yaşanmışlıklar ve öğretiler algılamayı sınırlamaz. Algı, duyular aracılığıyla edindiğimiz bilgilerin zihnimizde çözümlendiği süreçtir. Ayvaz (2007) da algıyı; bireyin o anda içinde bulunduğu durumu, daha önce yaşadıkları doğrultusunda kavrayışdır şeklinde tanımlar. Sperling (1979), algılananlar yalnızca uyarıcının doğasına değil, aynı zamanda önceki kişisel duyusal yaşantılar, genel önyargılar, istekler, ihtiyaçlar, tutumlar ve amaçlar gibi içinde var olunan geri plana ya da kurguya bağlıdır diyerek algının algılayan kişinin geçmişteki deneyimleriyle bağlantısı olduğunu vurgular (Ayvaz,2007). Yaşanmışlıklar bireyin kişisel benliğinin oluşmasında büyük bir paya sahiptir. Farklı bireyler farklı yönlerle ilgi duyarlar bu da algılama önceliklerini etkiler.

İnsan bir algı, biliş ve davranış mekanizmasıdır. Algı, duyular yoluyla çevreden bilgi edinme; biliş, yorumlama, belleğe gönderme ve duyumsama; davranış, amaç ve güdüler doğrultusunda organizmanın devinim ve diğer tepkileri yoluyla verdiği yanıtlardır. (Gür,1996).

Rapoport, algıyı, sosyokültürel normların bir parçası ve aslında doğal bir sonucu olarak açıklar ve insanların çoklu duyuşsal algısının görsel, kokusal, işitsel, dokunsal, yürüme, hava hareketleri gibi değişkenlerden etkilendiğini ve farklı kültürlerde değişkenlik gösteren bu faktörlerin insanların algı mekanizmaları üzerinde de değişiklikler yarattığını savunur (Ünlü,1998). Kişinin ya da dış değişkenlerin değişmesi algılamayı değiştirir. Rapoport'a (1977) göre algı; bilginin nasıl elde edildiği ve biriktirildiği ile, biliş; bunların nasıl düzenlendiği ile, değerlendirme; nasıl sıralanıp değerlendirildiği ile ilgilidir. Rapoport'a göre, bilme olayı uzun zamanda elde edilen deneyimlerden oluşurken algı aniden oluşur. Örneğin, algılanan uzaklık, anında gördüğümüz noktalar arası uzaklıktan, bilişsel uzaklık, daha çok zihnimizde var olan hatırlamaya dayanan uzaklıktır. Mekânın kavranması bir algılama olayı iken, mekân kavramı bir bilme olayıdır.

Nativistler algılama yeteneğinin doğuştan var olduğunu kabul eder. Gür ve Zorlu'ya göre; ampiristler duyular yoluyla gerçekleşen algının bilgi oluşumundaki en önemli etmen olduğunu ve insan davranışı üzerindeki önemini savunurlar. Akılcılar(biliş psikologlar) ise algılama eylemini, bilgi yığınlarını ayrıştırma birleştirme, değerlendirme, zihinsel şemaya yerleştirme, eleme-ayıklama, onaylama reddetme, kısacası algıyı, denetimi ve öğrenmeyi kapsayan bir süreç olarak yorumlarlar (Gür ve Zorlu, 2002).

Morgan'a (2009) göre ise; nesne algılaması kısmen öğrenmeye dayanır. Kişinin nesneleri isimlendirebilmesi ve bunların işlevlerini belirtebilmesi, kuşkusuz ki öğrenilir. Ancak öğrenmenin yanı sıra, uyarıcıların nesnelere örgütlenmesi şeklindeki temel eğilim insanların duyu organları ve sinir sistemlerinin doğuştan gelen bir özelliğidir. Nesne algılamasını içeren bu doğal yeteneğe ilişkin etkenler örgütleyici eğilimler olarak adlandırılmıştır.

Algılama, kavramların yardımıyla kolaylaşmaktadır. Hem objeleri hem de özneyi kapsadığı için "algı", oldukça karmaşık bir dizi zihinsel işlemten sonra gerçekleşir. Duyumsamadan, ayrıntıların fark edilmesine; farklardan karşılaştırmalar yoluyla gruplama ve kavramlaştırmaya, kavramların sağladığı kolaylıkla yapılabilecek çıkarımlara varan geniş, uzun ve girift eylemleri kapsayan algının istenen düzeyde gerçekleşmesi, kısacası; sağlıklı bir algılamanın oluşabilmesi, bilişsel gelişim sürecine ait bilgilerin bilinmesine

bağlıdır (Öçalan, 2006). Bu düşünceye paralel olarak algılama süreci duyum ile başlar denilebilir. Duyum sayesinde dış çevredeki veriler sinirsel enerjiye çevrilmek ve işlenmek için beyne iletilir. Beyne işlenme olayı gerçekleştikten sonra bilgi oluşur ve depolanır. Bu süreç algılama süreci, oluşan ürün de algıdır. Algılamanın olduğu sırada beyin, diğer duyu organlarından gelen duyularla birlikte, kişinin edindiği bilgileri, beklentilerini, toplumsal ve kültürel değerlerini de hesaba katarak gelen duyuları seçer, bazılarını ihmal eder ve elde ettiği yeni bilgiyi kategorize ederek mevcut bilgileriyle değerlendirir. Bu yüzden algılama kişinin, bilgileri, deneyimleri, kişisel ve toplumsal değerleriyle bağ kurduğundan karmaşık bir yapıya sahiptir (Cüceloğlu, 2005).

Tüm bu yorumlardan algılamanın duyu organları aracılığıyla eyleme dönüştüğü ve öğretilerle doğrudan ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu sürecin farklı kişiler tarafından farklı şekillerde tanımı yapılmıştır. Lang, algılamaya dair tanımların sentezi diyebileceğimiz şekilde bu süreci kademelendirmiştir.

Lang'e (1987) göre algılama süreci iki aşamadan oluşur (Çağlayan vd., 2014):

Fizyolojik süreç: Dış dünyadan, çevreden gelen verilerin duyular sayesinde alınmasını içerir. Sürecin meydana gelmesi açısından; mekânın algılanması sırasında, fiziksel süreç mekânla ilk karşılaştığımızda veya kısa süreli mekânsal deneyimler sırasında gerçekleşmektedir.

Bilişsel süreç: Zihinsel işlemlerden oluşup alınan verilerin zihinde işlenerek anlam kazandırılması, yorumlanmasıdır. Kişinin mekâna dair hatırında kalan bilgilerle sürekli olarak mekânı tekrar yaşamasını kapsar. Yani geçmiş mekân deneyimlerinin hatırlanmasına yöneliktir. Bu anlamda daha uzun süreli bir mekânsal deneyim söz konusudur (Çağlayan vd., 2014).

1.4.1. Algılama Konusunda Kuramsal Yaklaşımlar

Algılama konusunda bir çok kuramsal yaklaşım mevcuttur. Lang (1974) algılama kuramlarını duyuma ve bilgiye dayalı algılama kuramları olmak üzere ikiye ayırır (Ertürk, 1984):

- Duyuma Dayalı Algılama Kuramları

Duyuma dayalı algılama kuramları, duysal deneyimlere, duyuların aktifliğine ve sistemler arası ilişkilerin kabulüne odaklanır. Duyusal verilerin açıklamaları ile algı birimleri ve bunların beyinde nasıl bir araya geldiğini açıklamaya çalışır. (Çağlayan vd., 2014)

Görgücülük (Emprizm) , dönüştürücülük (transaksiyonalizm) , doğuştancılık ve usçuluk (nativizm ve rasyonalizm) ve biçimci (Gestalt) kuramıdır (Ertürk, 1984).

Görgücülük (Emprizm): Bilginin tek kaynağının ampirik deney olduğunu yani bilginin doğuştan ve utan gelmediğini savunmaktadır. Bilginin ampirikliğinin; duyulardan, algılardan, deneylerden geldiği savını kapsamaktadır (Zülkadiroğlu, 2013)

Dönüştürücülük (Transaksiyonalizm): Kişisel deneyimin algılamadaki önemine vurgu yapılmaktadır. Bu teoriye göre, her kişi farklıdır ve bu algıları da farklılaştırmaktadır. Algı çok yönlüdür, aktif süreci içermektedir. Kişinin çevre imajı, geçmiş deneyimlerine olduğu kadar şimdiki amaçlarına da bağlıdır (Zülkadiroğlu, 2013).

Doğuştancılık Ve Usçuluk (Nativizm Ve Rasyonalizm): Doğuştancılık, her türlü ruh etkinliklerinin varlıkla birlikte varlıklaştıklarını ve dışarıdan gelmediğini ileri süren öğretilerdir. Usçuluk, inanca karşı usu çıkaran ve her türlü doğaüstü verileri tanımayan öğretinin genel adıdır. Doğuştancılar da usçudur, çünkü doğduğumuzda tüm bilgilerin usumuzda var olduğunu savunurlar (Ertürk, 1984).

Biçimci Kuram (Gestalt Kuramı): Gestalt kelime anlamıyla "biçim", "tamamlama", "bütünleştirme"dir. (Cüceloğlu, 1991). Gestalt kuramının özgün odağı davranış değil, insan algısı ve diğer bilme süreçleridir. Görsel algı ile çok geniş olarak ilgilenen bir kuramdır. Kuramın ana kavramı 'Gestalt' biçim-şekil kavramıdır. Biçim, "tümün ya da bütünü ayırt edilebilen herhangi bir parçası" olarak tanımlanır (Ertürk, 1984).

- Bilgiye Dayalı Algılama Kuramları

Gibson, duysal deneyimlerin önemini vurgular ve algının bilgiye dayalı olduğunu savunur (Lang, 1987). Gibson'a (1950) göre; görsel dünyayı nasıl algıladığımız sorunu iki ayrı soruna bölünebilir. Birincisi, nesnel ya da uzamsal dünyanın algısı, ikincisi, başlıca dikkat ettiğimiz yararlı ve anlamlı şeyler dünyasıdır. İlki, renklerin, dokuların, yüzeylerin, kenarların, eğriliklerin, biçimlerin ve ara mekânların dünyası iken; diğeri, genellikle daha

alışkın olduğumuz nesneler, yerler, kişiler, işaretler ve yazılı simgelere ilişkindir. İkinci, şu anda ne yaptığımıza bağlı olarak zaman içinde değişirken, ilki deneyimlerimiz için bir çeşit destek ve az ya da çok değişmez bir geri plan olarak kalır. Anlamlı şeyler dünyası, her şeye bir defada dikkat edilmesi açısından çok karmaşıktır ve algılarımız seçicidir. Bazı özellikler sürekli kalırken bazıları ihmal edilir. Bazı özellikler sürekli kalırken bazıları ihmal edilir. Gibson (1950), bu iki algı düzeyinden ilkinin "Literal", ikincisine "Şematik" algı diyerek bunları ikiye ayırmaktadır ¹ (Gür, 1996).

1.5. Biliş

Biliş, dünyayı öğrenmeyi ve anlamayı içeren zihinsel faaliyetler anlamına gelir. Düşünme kelimesi ile biliş yaklaşık olarak benzer şeyleri ifade ederler. Çocukların yetişkinlerden farklı düşündüğünü göz önüne alarak onların dünyasına bakmak önemlidir (Morgan, 2009). Algı, bir uyarının varlığından duyular yoluyla bilgi sahibi olmaktır. Algılanan şey beyne iletilir. Beyin tarafından algılanmak, bir nesneyi eski deneyimler yoluyla yorumlamaktır. Algılanan şey uyumlandırılıp kavrandığında biliş olur (Gür, 1996).

Evrende her an bir şeyler olup bitmektedir. Doğup büyümeye başladığımız andan itibaren çevremizde bu olup bitenlere kayıtsız kalamayız. Yukarıda açıklandığı gibi birçok farklı algı kuramı olsa da hepsinin özündeki işleyiş aynıdır. Duyu organlarımızın algı sınırlarına giren her şey zihnimize ulaşır ve orada çözümlenir. Hafızamızda kaydolmasıyla da bilişimizde yer eder. Beynimizdeki biliş diye nitelendirdiğimiz bu birikimler ve öğretiler de ilerleyen yaşlardaki algımızın değişmesine sebep olur. Farklı ortamlardaki insanların aynı dış koşullara ve etkilere maruz kaldığında farklı tepkiler vermesinin sebebi de budur.

1.6. Çocukta Algı, Biliş Kavramları ve Bilişsel Gelişim Evreleri

Algısal deneyimler, bilgi edinmenin önemli bir yoludur. Görme, dokunma, duyma, tat alma ve koklama duyuları ile çevreden pek çok bilgi alınır. Özellikle bebekler, çevreleriyle ilgili ilk bilgilerini, algısal deneyimlerle elde ederler. Doğduktan kısa bir süre

¹Bu iki algı düzeyinin tez savunması sırasında Gür ile yapılan görüşmeler sonucunda, ilkinin "doğrudan algı", ikincisinin "yönlendirilmiş algı" olarak tanımlanmasının daha iyi bir ifade olabileceğine karar verilmiştir.

sonra sese tepki verir ve bu dönemde gözlerini ilk kez açarlar. İki haftalık olduklarında hareketli nesneleri gözleri ile takip ederler. İlk altı ayda elleriyle nesneleri kavrayabilirler. Yetişkinlerin ağız hareketlerini takip edebilirler. Bebekler için dünyadaki her şey yenidir; çevreyi algılarıyla tanırlar (Demirci ve Tepecik , 2012).

Çocuk olgunlaştıkça, bildiklerine gördüklerini ve gördüklerine bildiklerini ekleme işinde gittikçe daha becerikli, daha yetenekli hale gelmektedir. Karşılaştıklarından çıkardığı anlamlar zamanla zenginleşmekte ve geçmiş yaşantısının bunda rol oynadığı görülmektedir. Bir şeyin ne olduğunu, bu şeyin ne işe yarayacağını anlamakta veya başka insanların ruh durumlarını ve niyetlerini sezinlemekte her gün biraz daha ustalaşmaktadır. Büyüyen bir çocuk, duyu organlarını, bütün kanalları kullanarak çevresindeki şeylerle bir yakınlık kuracaktır. Onlara dokunarak, diliyle ve dudaklarıyla boyutlarını ve dış özelliklerini keşfetmekte, eline alıp tartmakta ve etrafını incelemektedir (Jersild , 1979). Çocuğun zihinsel gelişimi, çocuğun dünyayı anlamasına, çevresini anlamlandırmasına yardımcı olur. Bilişsel gelişim çocuğun çevresini anlamlandırması için gerekli olan bilgilerin örgütlenmesi ve bu örgütlenme süreçlerinde meydana gelen değişiklikler açısından önem taşır. (Aral, 2000). Çevrede gördüklerini zihnine kaydetmeye başlayan çocuk verileri toplayıp onlara birtakım anlamlar yüklemeye başlar. Büyüdükçe bu verilerin depolanıp açığa vurulmasıyla bireye özgü davranışlar ortaya çıkar. Çocuk tüm duygularını ifade ederken çevresel bu birikimlerinden yararlanarak tepki verir.

Day (2007)' e göre, çocuk belirli bir yaşa gelene kadar zekâsı gelişmeye devam eder. Bu gelişim yaşları esnasında davranışlarını çevreden alıp yorumladıklarını mantığından çok duyularıyla ve anlık duygularıyla açığa çıkarır ve davranışa dönüştürür. Duyusal keşifler, çocuk gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Bir ortamda değişmeyen tekdüzelik ve uyarıların monotonluğunun özellikle görsel açıdan dikkati zayıflattığını ifade eder. Duyularla ilişkinin, düşünmenin temeli olduğunu belirten Day (2007), zengin duyusal deneyimlerin, çocukların kavramları algılamasına, anlamları hissetmesine yardım ettiğini ve bu şekilde düşünmenin canlı tutulduğunu vurgulamaktadır. Yaptığı faaliyetlerde de duyuları ve sezgileri bu sebeple ön plandadır. Çocukların kendilerini dışa vurmalarındaki en yaygın faaliyet resimdir. Resim yaparken de önemsedikleri şeyleri ölçü oran düşünmeksizin ön plana çıkarmaya çalışırlar. Çocuğun zihin gelişimi ve duyularına mantığını dâhil etmesi kademeli şekilde ilerleyen bir süreçtir. İlk olarak taklit ve sezgileri aracılığıyla davranışlarına yön veren çocuk bilişsel gelişimini tamamladıkça daha kontrollü ve düşünerek hareket etmeye, kendi tepkilerini kontrol etmeye başlar. Lev Vygotsky,

Jerome Bruner ve Piaget bu bilişsel gelişim sürecini belirli aşamalarla sınıflandırarak tanımlamışlardır.

1.6.1. Lev Vygotsky 'ye Göre Bilişsel Gelişim

Vygotsky (1978) 'nin en önemli katkılarından biri gelişimin ve öğrenmenin sosyokültürel yönünü vurgulamasıdır. Ona göre öğrenme kendi başına gerçekleşebilen bir eylem değildir. Çevredeki bir yetişkin veya bilen birinin vasıtasıyla öğrendiği noktalar vardır. Bu noktaları gelişmeye açık alan (proximal zone) olarak tanımlar. Öğrenme bu alanda çevredekilerin yardımıyla gerçekleşmektedir (Selçuk, 1999). Vygotsky (1978) sadece bireyin gelişimini değil, bu gelişimin bağlı olduğu sosyal ve kültürel dokunun da önemli olduğunu belirtmiştir. Kişilerdeki yaratıcı süreç, sosyal-tarihi çevreye bağlıdır. 2 yaşına kadar çocuğun bilişsel gelişiminde “doğal çizgi” hâkimdir, ama daha sonra doğal çizgi yerini “kültürel çizgi ”ye bırakır. Çocuk zihni sadece kendi keşiflerinin sonucu değildir, çevreden edindiği bilgi ve kavramsal âletler zihinsel gelişmesine büyük kolaylıklar sağlar (Ergün ve Özşuer, 2008).

Vygotsky 'ye göre bilişsel gelişime etkisi olan faktörler şu şekilde ifade edilebilir (Kol, 2011):

- Kültürün ve sosyal çevrenin önemi
- Çocuk-yetişkin ilişkileri
- Çocukların birbirleriyle işbirliği
- Dil öğrenme
- Öğretmenlerin çocuk gelişimine etkisi
- Nesne, materyal ve somut yaşantılar

Arı(2006)'ya göre, Vygotsky'nin kuramlarından türemiş bir diğer fikir de yapı iskelesi (scaffolding) dir. Yapı iskelesi yetişkinin yönlendirmelerle çocuğun yakın gelişim alanına yardım etmesini sağlayan bir taktır.(Kol, 2011)

1.6.2. Jerome Bruner 'e Göre Bilişsel Gelişim

Bruner (1966) 'e göre baba, anne, öğretmen ve toplumun diğer üyeleri çocuğa öğretmelidir. Sadece bir kültür içine doğmak, tam bir bilişsel gelişim için yeterli değildir.

Öğreticiler, kültürü yorumlayarak çocukla paylaşmalıdırlar. Bu nokta, Vygotsky'nin kuramında da önem taşımaktadır. Bruner'e göre bilişsel gelişim, başlangıçta uyarıcının kontrolü altında olan çocukların tepkilerinin zamanla uyarıcıdan bağımsız hale gelmesidir. (Senemoğlu, 2011).

Çocuklarda bilişsel gelişim üzerine yaptığı araştırmada, Jeromo Bruner(1966) bilişsel gelişimi 3 bölümde incelemiştir:

- Eylem Tabanlı (Enactive) Dönem (0 – 3 yaş)

Çocuk bu dönemde çevreyi eylemlerle anlar; çevresindeki nesnelerle ilgili yaşantıyı onlara dokunarak, vurarak, ısırarak, hareket ettirerek kazanır (Senemoğlu, 2011). Bakma, yönelme, avuçlama, yakalama gibi davranış biçimleri temel işlemlerdir. Bu dönemde bebek, tanıdığı nesnelerle tekrarlayıcı motor hareketlerle dünya hakkında bilgilenir (Ucur, 2005).

- İkonik (İmgesel) Dönem (3-6 yaş)

Bu dönemde gelişmiş olan dil ve görme duyusuyla değişik durum ve yaşantılar imgesel formülere dönüştürülerek öğrenme gerçekleştirilir. Bilgiyi imgeler temsil eder. Görsel bellek gelişmiştir. Çocuklar algılarının tutsağıdır. Bir olayı, nesneyi nasıl algılasa zihninde o şekilde canlandırır. Çocuk, bir olayı veya nesneyi görmeden onları zihninde canlandırarak işlem yapabilir (Civelek, 2015).

- Sembolik (Dil Tabanlı) Dönem (6 -18 yaş)

Bilişsel gelişimin sonuncu düzeyi sembolik dönemdir. Çocuk artık bu dönemde etkinlik ya da algının anlamını açıklayan sembollerini kullanır. Dil, mantık ,matematik, müzik vb. alanların sembollerini kullanarak iletişim kurabilir (Senemoğlu, 2011).

1.6.3. Piaget 'e Göre Bilişsel Gelişim

Piaget bilişsel gelişimde, olgunlaşma ile öğrenmenin etkileşiminin önemini vurgular. Çocuklar, geçirdikleri yaşantıların, biyolojik olgunlaşma düzeyleri ile girdiği karmaşık bir

etkileşim sonucunda, çevrelerinde olup bitenlere anlamlar yüklerler. Başka bir anlatımla, bir çocuğun olayları ya da durumları açıklama biçimi, içinde bulunduğu bilişsel gelişim dönemine bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. (Erden ve Akman,2001)

Piaget'nin kanısına göre çocuk, zihni gelişiminin ilk döneminde, nesneleri, duyu motor (ya da duyu hareket) "şemalarının" içine yerleştirmeye çalışır. Bunu yaparken, nesneleri emer, görür, seslerini duyar, eller vb., o zamana kadar zihnine yerleşmiş olan şemaya emilebilen şeyler, yere çarpıldıkları zaman ses veren şeyler olarak yerleşmiş ve dolayısıyla bir şema kurmuş olan şeyler diyebileceğimiz, bu özümleme süreciyle, gittikçe daha çok şeyi yerleştirir. Sonra da bir yerine oturtma süreciyle, belli bir şemaya yerleşmeyen şeyler konusundaki tutumunu değiştirir. Örneğin tuzun şekere dış görünüş bakımından benzediği halde tat olarak benzemediğini gören çocuk, zihninde evvelce kurmuş olduğu şemada bir değişiklik yapmak zorunda kalacaktır. Piaget' ye göre çocuktaki ilk duyu motor şemaları daha sonraki yaşlarda ortaya çıkacak olan kavramların ve mantık ilişkilerinin görevine eşdeğer bir iş yapmaktadır.

Piaget, bilişsel gelişimi biyolojik ilkelerle açıklamıştır. Piaget'e göre gelişim, kalıtım ve çevrenin etkileşiminin bir sonucudur. Bilişsel gelişimi etkileyen ilkeler; olgunlaşma, yaşantı, uyum, örgütlenme ve dengelemedir.

Piaget'in yaklaşımına bakılırsa, çocuk, iki yaşlarında yavaş yavaş, duyu motor zeka aşamasından kavramsal zeka aşamasının ilk basamaklarına tırmanmaya başlar. İlk basamak, Piaget'nin deyimiyle "işlem-öncesi" (preoperasyonel) aşamadır ve iki yaş ile yedi yaş arasında yer alır. Çocuk bu aşamadan sonra, on bir yaşına kadar sürecek olan yeni bir döneme, "somut işlemler" dönemine girecek, daha sonra da "biçimsel işlemler" dönemi başlayacaktır (Jersild , 1979).

Piaget' ye göre gelişim, kazanımların birikmiş bir ürünü değildir. Gelişim, başlangıçta, yeni doğan içgüdülerini kullanarak gerçekleştirdiği yalın davranışların, daha sonra şemalar aracılığıyla düzenli, örgün eylemlere yol açtığı, bu somut ve aktif eylemlerin de zamanla bireyi içsel, öteki yaşantılarla bütünleşmiş ve tersine-çevrilebilirlik özelliği taşıyan soyut eylemlere, yani işlemsel (operasyonel) düşünmeye götüren aşamalı bir oluşumdur. Zihin gelişimindeki dört ana dönem; duyuşal devinimsel (0-2 yaş), işlem öncesi (2-6), somut işlemler (6-12) ve formel işlemler (12+yaş) olarak isimlendirilmiştir. İlk iki dönem, duyuların, algıların ve sezginin egemen olduğu, son iki dönem ise durumsal uyarıcılarla etkileşime giren çocuğun göreceli bir özerklik ve bağımsızlık kazanarak düşünebilme yeteneğini gösterdiği dönemlerdir (Akarsu,1984).

- Duyusal-Hareketsel (Sensory-Motor) Aşama (0 – 2 Yaş)

Piaget, bu devreye duyusal-hareketsel (sensory-motor) aşama adını verir. Dokunma gibi basit duyusal verilerden, tutma ve emme gibi basit hareketlerden işe başlayan çocuk, temel süreçlerin üzerine yenilerini koyarak çevresini anlayabilecek bir bilişsel sistem geliştirmeye başlar. Bilişsel gelişimin aşamalarından birini çocuk nesnelerin değişmezliğini (object constancy) keşfederek başarır. (Cüceloğlu, 1991).

Wadsworth(1996)'a göre, Piaget çocuğun düşünsel ve duygusal zekâsının büyük kısmının ilk iki yılda gelişmeye başladığını söylemiştir. Bebek ilk doğduğunda sadece basit refleksleri sergileyebilir. Fakat doğumundan iki yıl sonra konuşmaya tipik bir başlangıç yapmış ve düşünsel işlemleri gelişmiştir. “Düşünme” başlamıştır. Kendi duyusal hareketsel problemlerini çözebilir ve ona ait olan bir objeyi başkasından geri alabilir.

Piaget'ye göre olgunlaşma süreci kendi başına çocuğun bilişsel gelişimini açıklayamaz. Olgunlaşma çocuğun sinir sistemini geliştirerek onun daha karmaşık algılamalar yapabilecek bir düzeye gelmesini sağlarken, çocuğun çevresiyle duyusal ve hareketsel etkileşim yapması bilişsel gelişimin temelinde yatan öğrenme deneyimlerini oluşturur (Cüceloğlu, 1991).

- İşlem Öncesi (Preoperasyonel) Aşama (2 – 7 Yaş)

Piaget bu devreye operasyon öncesi (pre-operational) devre adını verir. Bu devrede daha önce kazanılan iç temsil süreçleri daha karmaşık ve çok yönlü olmaya başlar. Çocuk bu devrede kelime kullanmaya ve ilkel bir düzeyde ilk olarak bir sembol ile bu sembolün temsil ettiği nesne arasındaki ilişkiyi anlamaya başlar (Karagöz,2014).İşlem öncesi dönem ikiye ayrılmaktadır. Bunlar; sembolik dönem (kavram öncesi dönem) (2–4 Yaş) ve sezgisel dönemdir (4-7 Yaş).

Sembolik Dönem (Kavram Öncesi) Dönem (2 – 4 Yaş) : Bu dönemde çocukların dili, çok hızla gelişir ancak geliştirdikleri kavramlar ve kullandıkları sembollerin anlamları, kendilerine özgüdür; çoğu zaman gerçek değildir.

2–4 yaşlarında çocuk, gözünün önünde bulunmayan ya da hiç mevcut olmayan nesne, olay, kişi, varlığı temsil eden semboller geliştirmeye başlar. Bu dönemdeki çocuklar ben merkezlidir. Kendilerini başkalarının yerine koyamazlar. Dünyayı başkalarının açısından göremezler. Objeleri sadece tek bir özellikleri açısından sınıflandırılabilirler.

Örneğin; renklerine göre sınıflandırma ya da biçimlerine göre sınıflandırma gibi. Bir özellik bakımından farklı olan nesnelerin farkını göremezler. (Örneğin; yeşil üçgenlerle yeşil kareleri bir arada gruplayabilir.) Mantık yürütmede tümevarım ya da tümdengelim yollarını kullanamazlar. Mantıkları değişken ve yüzeyseldir. Tek yönlü düşünürler. Örneğin, kedi dört bacaklı ve tüylü, küçük bir hayvandır. Bu da dört bacaklı, küçük ve tüylü bir hayvan, o halde bu da kedidir diyebilir (Senemoğlu, 2009).

Sezgisel Dönem (4 – 7 Yaş) : Ozankaya'ya (1995) göre sezgi “Bir araca, mantıksal bir ön hazırlığa gerek kalmadan, doğruyu dolaysız kavrama yetisi” dir. Rosendal ve Yudin (1997) sezgiyi “Mantıksal muhakemeye başvurmaksızın hakikati doğru olarak kavrayabilme yeteneği” olarak tanımlamışlardır. (Güven,2000). Sezgisel düşünme döneminde, dördüncü yaştan itibaren, çocuk zihinsel büyümede büyük bir adım atar. O, gerçek objelerin yerini alan zihinsel sembolleri biçimlendirme, objelere ve olaylara işaret etmek için kelimeleri kullanabilme, objelerin gruplamalarını yapabilme ve çok basit düzeyde akıl yürütebilme ve olasılıkla kelimelerden çok zihinsel imajlar kullanma yeteneğine ulaşır (Charles,1991).

Çocuklar bu dönemde, mantık kurallarına uygun düşünme yerine, sezgilerine dayalı olarak akıl yürütürler ve problemleri sezgileriyle çözmeye çalışırlar. Dil, hızla gelişmekte, yaşantılar yoluyla kazanılan davranışların sembolleştirilmesine yardım etmektedir. Bu dönemde çocuklar, henüz üst düzeyde sınıflama yapamazlar. Örneğin, nesneleri biçimlerine ya da renklerine göre sınıflayabilirler fakat ilişkilerinin tam olarak farkında değildirler. Ayrıca bütün parça arasındaki ilişkileri kuramazlar. Korunum henüz gelişmemiştir. Korunum, herhangi bir nesne ya da nesne grubunun fiziksel biçimi ya da konumu değiştiğinde, nesnenin miktar, sayı, alan, hacim vb. özelliklerinin değişmeyeceği ilkesidir. Çocuklar bu dönemde, nesnenin dikkat çekici özelliklerine odaklanmakta diğer özelliklerini gözden kaçırmaktadır. Korunumun kazanılmamasında bu özellikleri etkili olmaktadır. İşlem öncesi dönemin önemli özelliklerinden birisi de, çocuklar işlemleri tersine çeviremezler. Piaget'e göre, tersine çevirme, düşünmenin önemli bir yönüdür ve korunumun başlangıç noktasıdır. Sonuç olarak bu yaşlardaki çocuklar duyumlarla elde edilen verilerin ötesine geçemezler. Yani nesnenin korunumunu kazanmamışlardır (Senemoğlu, 2009).

Bu dönemde çocuklar her durumu sadece kendi bakış açısından ele alır, dünyayı başkaları açısından göremezler. Çevresindekilerin kendininkinden daha farklı bakış açısına sahip olacağını anlamazlar. Kendi gördükleri, düşündükleri ve bildikleri şeyleri herkesin

gördüğünü, düşündüğünü ve bildiğini zannederler. Bir kız çocuğunun telefonda konuşurken elindeki bebeğin rengini soran babasına “Görmüyor musun? Kırmızı ” diye cevap vermesi buna örnektir. (Civelek, 2015)

- Somut İşlemler Aşaması (7 – 11 Yaş)

7-11 yaşları arasında çocuklarda mantıksal düşünme ve sayı, zaman, mekân, boyut, hacim, uzaklık kavramları yerleşmeye başlar. Bu dönemde problemin çözülmesi somut nesnelere, “burada” ve “şimdi” gibi anlık durumların olmasına bağlıdır. Soyut düşünce henüz tam gelişmemiştir, bundan sonra başlayan “Formel İşlemsel Dönem” de somuttan soyuta dönüşüm gerçekleşecektir. Bu dönemde mantıksal düşünmenin başlaması duygusal yaşamda dikkate değer bir dengenin oluşumuna yardımcı olur. Son çocukluk dönemindeki çocuklar artık düşündükleri ve merak ettikleri çeşitli becerileri öğrenmeye başlarlar. Bir anlamda düşündüklerinin işlevsel düzeyde gerçekleşmesi onlara haz verir. Örneğin, sözcükleri dilediği gibi biçimde kullanabilmesi, yazmayı öğrenmesi, resimli macera kitaplarını okuyabilmesi, sayıları toplayabilmesi çocuğa haz veren beceriler arasındadır (Yavuzer,1999). Çocuklar bu dönemde en üst düzeyde gruplama yapabilirler. Bir grup nesnenin bir başka grubun alt sınıfı olabileceğini anlarlar. Örneğin, taşıt araçlarını otomobiller ve kamyon vb. diğer taşıt araçları olarak gruplayabilir, otomobilleri de, benzinle çalışanlar ve mazot vb. yakıtla çalışanlar olarak sınıflayabilirler (Senemoğlu, 2009).

- Formel İşlemler Aşaması (12 + Yaş)

Bu düzeydeki birey artık tam bir iletişime girebilir. Çünkü bilişsel gelişimin en son aşamasına gelmiştir. Formel operasyonlar gelişirken bireyin kişilik yapısı da gelişir ve bireyin ahlak anlayışında olduğu kadar kendini algılayışında da temel değişiklikler yer alır. Piaget’ye göre formel operasyonların gelişimi 12 ile 14 yaş arasında bir devrede başlar. Bu düzeye ulaşan bir çocuk, belirli bir sorunu çözebilmek için değişik hipotezler geliştirir ve her hipotezi birer birer dener. Çocuğun düşüncesine ve sorunlara yaklaşmasına bir düzenlilik, formel yapı, akıl yürütme süreci gelmiştir. Somut operasyonlar devresindeki çocuk var olan nesneleri gösteren sembollerle düşünürken, formel operasyonlar devresindeki çocuk olası (muhtemel) seçenekler üzerinde düşünebilir (Cüceloğlu, 1991).

Tablo 1. Piaget'in bilişsel gelişim evreleri.(Lindzey vd., 1989)

Yaş	Evre	Özellikler	Temel Kazançlar
0 - 2	Duyu Devrim	Bebek dünyayı anlamak için duygularını ve motor yeteneklerini kullanır. Bu dönem reflekslerle başlar ve duyu devrim becerilerinin karmaşık koordinasyonu ile sona erer.	Bebek nesnenin izi kalmadığında var olduğunu öğrenir (nesnenin sürekliliği) ve yaşantıları hatırlamaya ve imgelemeye başlar.
2 - 6	İşlem Öncesi	Çocuk dünyayı anlamak için dili içeren sembolik düşünceyi kullanır. Düşüncenin çoğu çocuğun dünyayı tek bir açıdan, kendisinininkinden anladığı anlamına gelen ben merkezlidir.	İmgeleme gelişir. Çocuklar giderek merkezi olmamaya ya da daha az ben merkezli olmaya ve görüşün diğer noktalarını anlamaya başlarlar.
7 - 11	Somut İşlemler	Çocuk belirli yaşantıları ya da algıları yorumlamaya yardım etmek için mantıksal işlemleri ya da ilkeleri anlamaya ve uygulamaya başlar.	Mantıksal yetenekleri uygulayarak, çocuklar korunum, sayı, sınıflama ve pek çok diğer somut görüşün temel mantığını anlamayı öğrenir.
12+	Soyut İşlemler	Ergen ya da yetişkin soyutlayabilir, varsayımsal kavramlara ilişkin düşünebilir. Ergenlik döneminde bilginin çok karmaşık olan görünüşü bazılarının ergenlerin hiçbir şeyi anlamadığına inanmasına ve diğerlerinin her şeyi anlama eşiğinde olduklarına inanmalarına yol açmaktadır.	Her soru için pek çok yanıtın ve pek çok yanıtla ilişkin pek çok sorunun olduğu görüşü ortaya çıkar. Ahlak, politika ve bütün toplumsal konular daha ilginç ve bağlayıcı olur.

Tüm bu yorumlardan hareketle algısal sürecin işlem sırasının bireylerde yaklaşık olarak benzer işlediğini ancak algılamanın öznel bir durum olduğunu söyleyebiliriz. Algılama kişinin tüm yaşanmışlıkları, bilişi, yaşadığı çevre, yetiştiği kültür, yerin onu nasıl etkilediği gibi fiziksel ve duygusal birçok faktöre dayalıdır. Bu faktörler bir bireyin farklı zaman dilimlerinde ya da farklı mekânlarda aynı sorunu farklı algılamasına veya farklı tepkiler vermesine de sebep olabilir.

Algı birçok kuramda farklı bir şekliyle ele alınmıştır. Kimi kuramlarda çevreyi ve nesneleri biçimsel olarak nasıl algıladığımızın üzerinde durulurken kimi kuramlarda da algının doğuştan olduğu ya da sonradan öğrenildiği üzerinde durulmuştur. Bazı düşünürler ise doğuştan var olan reflekslerimiz ile birlikte zihinsel gelişim sürecimizle birlikte algılayış biçimimizin olgunlaştığını söylemektedirler.

Çocuklarda ise algısal sürecin işleyişi benzerken, çocukların düşünme biçimleri, durumlara tepkileri yetişkinlerden farklıdır. Belirtildiği gibi ilk doğduğunda sadece basit reflekslere sahip olan çocuk zamanla gelişir. Zihinsel gelişiminin bir kısmını tamamlayıp belirli bir biliş seviyesine geldikten sonra algılama şekli, hızı, algıladıklarına tepkileri şekillenir. Bu dönemde çocuğun yaşadığı mekânın ve yetiştiği sosyal çevrenin etkisi de oldukça büyüktür. Bu araştırmada mekânsal çekirdek diyebileceğimiz insanı koruyan, saran, sıcak tutan evin, çocukların zihinlerindeki biçimsel ve anlamsal yerini anlamaya yönelik bir çalışma yapılması bu sebeptendir. Mekânsal ve sosyal yaşayış biçimindeki farklılıkların çocukların algısına etkisinin olup olmadığı da araştırmanın konusu içerisinde.

Araştırmanın 6 yaş grubu çocuklar ile yapılmasının sebebi 2.1.Alan Çalışmasının Amacı ve Yöntemi bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

Şimdi teze konu olan mekân kavramı, mekân algısı ve çocukta mekân algısı konuları araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi açısından önemli bulunduğundan literatür bilgilerine dayalı olarak açıklanmaya çalışılacaktır.

1.7. Mekân Kavramı

Mekân kelimesi, Arapça kevn'den gelir; anlamı, mahal, ikamet edilen yerdir. Söz konusu mekân iki boyutlu da olabilir, üç boyutlu da. Yani arsa mekândır, bina da. Mimarlık sözlüğüne göre de mekân, doğanın sınırlandırılmış bir bölümü, insanı çevreden

bir ölçüde ayıran, yaşamı sürdürmeye elverişli bir boşluktur. İç ve dış olarak ikiye ayrılabilir; sokaklar, parklar dış mekân, evler ise iç mekândır (Dökmen ve Dökmen, 2011).

Mekân sürekli olarak varlığımızı sarıp sarmalar. Mekânsal hacim boyunca hareket eder, biçim ve nesneleri görür, sesleri duyar, esintiyi hisseder ve bahçede açan çiçeklerin kokusunu alırız. Mekân, ahşap ve taş gibi maddesel bir özür. Ancak, doğası itibarı ile biçimsizdir. Onun görsel biçimi, ışık kalitesi, boyutları ve ölçeği tamamen toplam biçimin elemanlar tarafından tanımlanan sınırlarına bağlıdır. Mekân, kavranıp çevrelendikçe ve bir kalıba sokulup biçimsel elemanlar tarafından düzenlendikçe, mimarlık varlık kazanır (Ching,2007). Mekânla insan arasındaki ilişkiye dikkat edildiğinde bunun öncelikle insanın iç dünyasına yönelik olduğu fark edilecektir. İnsanla mekân özellikle de ev arasındaki derin ve çok yönlü ilişkiyi Gaston Bachelard (1996) , “(...) konu olarak yalnızca bu kadar kolay geliştirilebilmesi dolayısıyla ev, insan ruhunun çözümleme aracı olarak ele alınabilir”, diyerek öne çıkartmaktadır. Mekân özellikle de ev için Bachelard, “Ben’i koruyan, ben olmayan” ifadesini kullanır.(Demir, 2011)

Dökmen ‘e (2011) göre; tüm mekânlar, korunak içinde birer korunaktır. Örneğin; insan için atmosfer birincil korunaktır. İnsanlar bu korunağın altında kulübeler, evler yaparak yeni mekânlar oluşturmuş, ikincil korunaklar elde etmişlerdir. Yataklarımız, bizleri koruyan daha alt düzeydeki başka bir mekândır (Dökmen ve Dökmen, 2011).

Bilgin’e (1984) göre mekân, bir bakıma, bir yer, bir işaret noktası, bir adrestir, koordinatlar sistemiyle ifade edilen bir noktadır; bir diğer açıdan, bir nicelik, kullanılan bir yüzey ya da hacimdir, tüketilen ve kullanılan bir sermayedir. Bunlardan birincisinde mekân, insan etkinliğinin dışındadır, bir şeyin yer aldığı bir alandır; diğerinde birey ve grubun nesnel, dokunulabilir çevresidir. Mekân için birinci anlayış koordinat sistemiyle ifade edilebilen anlayıştır, ikinci anlayış ise ben merkezli olan ve bireyden itibaren dışa doğru önem derecesi birey için azalarak devam eden mekândır. Bu mekân, bireyin, tutuklunun, çocuğun ve yetişkinin duygusal yatırımlarla yüklü mekânıdır (Bilgin, 1984).

Mekândaki boyutsal algıyı arttırmak, bir başka deyişle, mekânı algılanabilir hale getirmek, onu oluşturan objeler arasındaki boşluğu anlamlı hale getirmekle aynı anlama gelmektedir. Boyutsal ilişkiler, ancak mekânsal deneyimin mekân içinde yaşatılması ile algılatılabilir. Bu anlamda mekân, sadece fiziksel olarak bir alanın sınırlandırılması değildir, mekânın bir görsel ve sembolik boyutu da vardır (Demirel, 2004).

Bütün duyu organları bireylere çevre ve içinde yaşanılan mekânlar hakkında bilgi verirler. Fakat insan bütün bu bilgileri kavramsal bir görüş dünyasına tercüme eder. Örnek

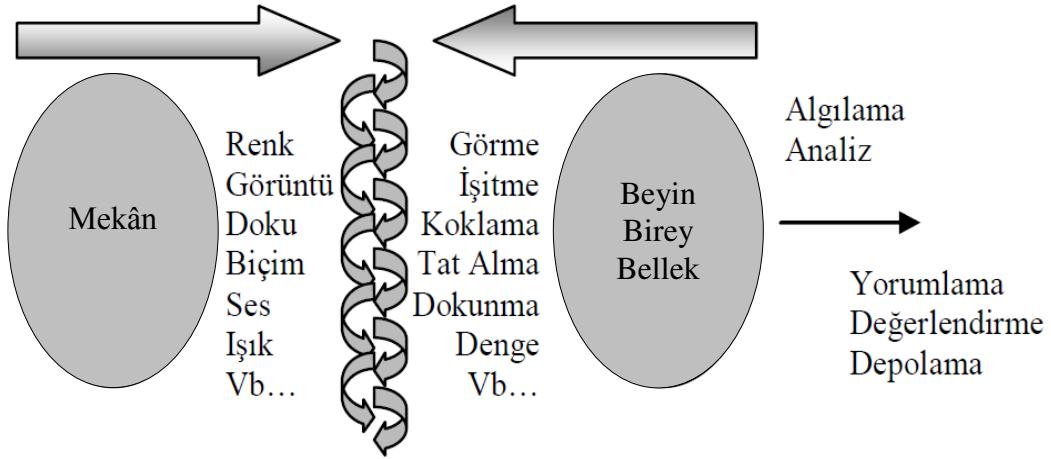
olarak suyun ıslaklığını, ekmeğin gevrekliğini, taşın sertliğini, balığın veya meyvenin tazeliğini, çiçeğin kokusunu, müziğin melodisini veya notasını görür. Bu nedenle, mekânın algılanmasında, konuşmalarda, çevreyi görsel bir boyuta indirgemiş gibi davranır ve tavır alınır. Ancak, mekân sadece görsel değildir. İnsan mekânı görme, işitme, dokunma ve koku duyularıyla algılar (Altan, 1993).

1.8.Mekân Algısı

Algı psikolojisinde olduğu gibi mekânın algılanmasında da duyumsal ve zihinsel süreçten bahsedilir. Mekân kişi tarafından öncelikle duyumsal, daha sonra kişinin mekân içerisinde geçirdiği süreye bağlı olarak zihinsel olarak algılanır. Duyumsal süreç mekânın algılanması sırasında, mekânsal deneyimler sırasında mekândaki öğelerden gelen uyarıları ve fizyolojik verileri içerir. Zihinsel süreç ise, kişinin mekâna dair hatırında kalan bilgilerle sürekli olarak mekânı tekrar tekrar yaşamasını içerir. Başka bir ifade ile geçmiş mekân deneyimlerinin hatırlanmasına yöneliktir. Daha uzun süreli bir mekânsal deneyim gerektirir (Özen, 2006).

Mekân birey tarafından algılanırken mekândaki renk, ışık, ses, koku gibi fiziksel uyarılara bağlı duyumsar. Mekânın fiziksel uyarıları ve bireyin duyu organları bu anda sarmal bir yapı oluştururlar (Şekil 1). Bu aşamadan sonra algısal sürecin bilişsel ve zihinsel süreçleri başlar. Birey mekândaki fiziksel uyarıları bireysel olarak değerlendirerek mekânı algılar. Mekânın algılanmasında bireysel farklılıklar önem kazanır (Özak ve Gökmen, 2009).

İzgi'ye (1999) göre mekânın duygular üzerindeki etkilerinin algılanmasına ve sezinlenmesine dayanan ve ölçülemeyen soyut bir boyutu vardır. Mekâna özelliğini veren de bu soyut değerdir. Nesnel fiziksel ortam verilerinin yanı sıra duygularımızın mekânı algılamadaki rolü önemlidir. Deneyimlerle algılanan mekân, hareketleri içine alan duygusal bir olaydır ve her bir hareket duygularımızı etkiler (Günel, Esin, 2007).

Şekil 1. Mekânın duyum aşaması (Özak ve Gökmen, 2009).

1.9. Çocukta Mekân Algısı

Piaget'e göre çocukta mekân kavramı mantıklı bir gelişim izler. Mekânsal kavramlar sadece algı seviyesinde ortaya çıkmamakta, kavramlar zihni alanlarda evrimleşme yolu ile de kazanılmaktadır (Akarsu, 1984). Barker 1968; Bechtel 1977; Wicker 1979 de değindiği gibi çocuk davranışlarının kişilik, zekâ gibi kişisel özelliklerden çok, çocuğun içinde bulunduğu psikososyal ortam ve mekân tarafından belirlendiği kanıtlanmıştır. Çok farklı yapılara ve kişisel özelliklere sahip çocuklar bir restoranda restoranın koşullarına, bir matematik dersinde ise ders ve dersliğin koşullarına bağlı olarak benzer davranış sergilerler. Davranışları gereksinimler belirler. (Gür ve Zorlu, 2002)

Altman ve Chemers (1980)'e göre çocuktaki mekân algısı, çocuğun öncelikle "1" yaşın sonlarına doğru obje korunumunun farkına varmasıyla birlikte başlar. Çocuk, kendisinden saklanan ve o anda görmediği bir nesnenin aslında o görmese dahi, var olmaya devam ettiğini anladığı bu evreyle birlikte, nesneler arasında ilişki kurmaya başlar. Böylece çocuğun zihninde, uzamsal dünya, bir biçimler düzeni şeklinde oluşmaya başlamıştır (Çanakçıoğlu, 2011).

Çocuğun bir mekâna ait olma duygusunu hissedebilmesi için evin ve çevredeki mekânların ona gerekli koşulları sağlaması gerekir. Fakat belirli kısıtlayıcılarla oluşmuş yerlerden arta kalan mekânlarda çocuklara yeterli özgürlük fırsatını verilmemektedir. "Yeni" evlerde, genellikle, çocuk odası en küçük mekândır. Böyle olsa dahi, evin tamamı çocuğun da konforlu bir şekilde kullanabileceği şekilde tasarlanır; mutfak, banyo ve diğer

odalarda çocuklar özgürce dolaşmalarına olanak sağlanırsa bu evlerdeki mekânsal kayıpların önemi daha az olabilir (Barre, 1984). Buna karşılık çocuk yetiştirilirken Bilgin'in (1984) de değindiği üzere; çoğu kez alternatif olarak çocuğun kendisine ayrılan mekânda pasif olarak mekânı kullanması ya da düşlenen yaşamla bu mekânın tezatlığı içinde, bulunduğu mekânı kendilemeye çalıştığı bilinmektedir (Bilgin, 1984).

Koç (1999) 'a göre mekânın kuşatma özelliği çocuklar için çok önemlidir, bu kuşatmayı sağlayan en önemli bileşenin ise çatı olduğu anlaşılmıştır. Koç, yaptığı araştırmada çocukların tasvirlerinde öne çıkan çatı bileşeni gözlemlerde de fark edilmiş ve çocukların özellikle düşey olarak kuşatılmışlık hissi veren, içine girebilecekleri oyuncakları tercih ettiklerine değinmiştir. Ayrıca çatı eğimi de çocuklar tarafından önemsenen bir olgudur. Bu araştırmada çocukların kendi yarattıkları mekânlar incelendiğinde kendilerini kuşatan, kapatan mekânlar oluşturdukları vurgulanmaktadır.

Mekânın çözümlenmesi, Piaget'yi üç tür ilişki saptamaya götürür. Bunlar metrik, projektif ve topolojik mekân ilişkileridir (Laurendeau ve Pinard, 1970). Bunlardan ilki temelde uzaklık kavramına dayanan ve şekillerin eşdeğerliliğinin, matematiksel eşitliğe bağlı olduğu metrik (ya da Öklidci) mekân ilişkileridir. Nesnelerin yüzey alanları ve uzaklıklarının arasındaki ilişkiye dayanır.

İkinci türdeki, yani projektif mekân ilişkilerinin temelini ise düz çizgi oluşturur. Projektif mekân, bir nesneye ait farklı perspektiflerin bir araya getirilip bütünleştirilmesi ile sınırlıdır.

Üçüncü türdeki topolojik mekân, tamamen belli bir biçimin içerisinde var olan niteliksel ilişkilere dayanır (komşuluk, kopukluk, çevrelemek gibi). Her ne kadar matematikçiler tarafından en son keşfedilmişse de, topolojik ilişkiler mekân kavramının temelini oluşturur. Perspektif ve öklidci yapılar, topolojik yapılar üzerine kuruludur. Piaget ve Inhelder'in çocuklarla yaptıkları deneyler, topolojik mekânın zihinsel olarak yeniden canlandırılmasının önce ortaya çıktığını, bunu projektif ve metrik mekânlara ilişkin işlemlerin izlediğini göstermektedir.

Holloway (1967) bu topolojik algıları şu tür ilişkilerle anlatır: Yakınlık, kopukluk, sıra-düzen (ya da mekânsal ardışıklık), çevreleme ve süreklilik (Akarsu, 1984). Bu mekân ilişkileri Çanakçıoğlu (2012) tarafından çocukların resimlerinden faydalanarak onların bilişsel gelişim evrelerine paralel olarak değerlendirilmiştir. Ancak Çanakçıoğlu bu üç tür ilişkiye Kevin Lynch'in kentsel görsel sınıflandırmalarına dayanan imajinatif mekân ilişkilerini de eklemiştir (Şekil 2). Buna göre ;

Topolojik Mekân İlişkileri: Bu yaş dönemindeki çocuğun resminde mekân ilişkileri düz çizgilerle ifade edilir ve perspektiflere rastlanmaz ancak 7 yaşına kadar çizgilerin anlaşılabilirliği gelişir. İşlem öncesi dönemde olan bir çocuk, içinde bulunduğu mekân dâhilinde hareket eden nesneler arasındaki ölçeksel farklılıkları tam olarak kavrayamadığından, nesneleri çizgisel olarak ifade etmesi istendiğinde uzaklık ve açı gibi kavramları gerçek olarak çizimine yansıtamaz. Yaşı ilerledikçe yakınlık, kopukluk ilişkilerinin zihinde kurulur, 7 yaşa doğru ise çevreleme ve düzen kullanılmaya başlar (Çanakçıoğlu, 2012).

Projektif Mekân İlişkileri: Piaget ve Inhelder (1967)'e göre, bilişsel olarak somut işlemler döneminde olan bir çocuk, bulunduğu çevredeki nesnelerin kendi bakış noktası ve açısına bağlı olarak değiştiğini fark etmesiyle birlikte, çizdiği resimlere bu yeni farkındalığını aktarmak ister. Mekânı kendi içinde düzeni olan koordine bir sistem olarak algılamaya başlayan çocuk, farklı bakış açılarını aynı resim üzerinde işlemeye çalıştığı için, perspektif ifadelerinde çoğunlukla gerçek dışı çarpıklık öğelerine rastlanır. Çocuğun bu çarpıtmalara rağmen, nesneleri üç boyutlu olarak çizme çabası, objelere yansıtılan gölgelemeler ve blok (solid) ifadesi olarak ortaya çıkar (Çanakçıoğlu, 2012).

Metrik (Öklidyen) Mekân İlişkileri: İşlem öncesi dönemden somut işlem dönemine geçen çocuk, benmerkezci durumundan sıyrılmasıyla birlikte, çevreyi algılama şekli de değişmeye başlar. Piaget ve Inhelder (1967)'e göre, ben merkezli düşünceden uzaklaşıp başkalarının düşüncelerini de dikkate almaya başlaması çevreyi de bu şekilde algılamaya başlamasına yol açar, bu da çizimlerine yansır. Çocuk bu dönemde tek bir referans noktası olarak gerçeğe yakın bir perspektif oluşturmaya gayret eder (Çanakçıoğlu, 2012).

İmajinatif Mekân İlişkileri: Ünlü ve Çakır'a göre mekânın imajinatif özellikleri ise Kevin Lynch'in (2012) kentsel görsel sınıflandırmalarına dayanır. İşaretler, düğümler, kenarlar, bölgeler, yollar ve sınırlar çevrenin akılda "iz" bırakan imajinatif özellikleridir (Çanakçıoğlu, 2011). Çocukların yaşadıkları çevreye dair bilişsel haritalarında ne tür mekânsal ilişkilerin yer aldığını saptamak amacıyla yaptıkları çizimleri değerlendiren Çanakçıoğlu (2012), yol bileşenini sokaklar, caddeler ve yollar olarak; kenar bileşenini çit, korkuluk, duvar veya nehir gibi sınırlayıcı elemanlar olarak; bölgeleri oda gibi kendi içinde belirli özelliklere sahip ayrı tanımlanmış alanlar olarak; düğümleri okul, ticaret merkezi, ibadet yeri veya bir anıt gibi mekânlar olarak tanımlamıştır. İşaretleri ise, değişkenlik gösteren parametreler olarak tanımlamaktadır.

1.10. Mimarlıkta Ev Kavramı ve Çevre Tanımları

Tasarlanan mekânlar kullanıcıdan bağımsız düşünülemez. Ev yalnızca içinde insana yaşayacağı mekânı sunan ve yaşamsal faaliyetlerini devam ettirdiği yer değildir. Fenomenolojik yaklaşım her bireyin mekânı öznel şekilde algılamasına, insan ve mekân arasındaki ilişkinin karşılıklılığına dayanır. Bu düşünceye göre ev de, içinde insanların günlük gereksinimlerini giderebilecekleri tarza uygun olarak düzenlenmiş bir mekânlar toplamı gibi gören geometrik mekân anlayışına karşı fenomenolojik yaklaşım mekânı olarak tanımlanabilir (Göregenli, 2010).

Çevre kavramına yaklaşım da benzer şekildedir. Çünkü insanı odak alarak evden başlayıp dışarı doğru genişleyen daireler halinde olan mekânlarla olan etkileşime bakış hep aynı mantaliteye dayanır. Kişi – mekân etkileşimi göz ardı edilemez.

Erzen'e (2007) göre de; çevre, insanın bireysel ve sosyal olarak kurduğu fiziksel ilişkilerin tüm alanını kapsamaktadır. Çevre ile ilgili estetik kavramının ise, bu ilişkileri biçimlendiren duyumlar işleyişi ve bunların algıya dönüştüğü zaman ürettiği değerler sistemi olduğunu belirtmiştir. Erzen (2007) çevreyi yalnızca doğa olarak anlamak, onu dışlamak ve insan ile ilişkisini önemsememek olur. Zira doğa, insan tarafından algılandığı andan itibaren bir değerler sistemidir, diyerek karşılıklı etkileşime dayanan bu yaklaşıma açıklık getirilmektedir.

1.10.1. Ev

Ev kavramı Webster (1984) sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır; bireyin yaşadığı mekân, bireyin yaşadığı fiziksel strüktür, ailenin veya sosyal birimin ikamet ettiği yer, güvenlik ve mutluluk sağlayan bir çevre, sığınan, değerli yer. (Öymen Özak ve Pulat Gökmen, 2009)

Bachelard evin insan yaşamında, kazanılmış şeylerin korunmasını sağladığını, bunları sürekli kıldığını söyler ve ev olmasaydı insan dağılıp giderdi diyerek evin insanı toparlayıcı özelliğine dikkat çeker. Ayrıca ev için “Hem beden, hem de ruhtur.” diyerek evin insan için olan fiziksel / mekânsal varlığına ve duygusal tatminine değinir (Bachelard, 1996).

Ev sadece fiziksel varlık olarak insanı korumaz, barındırmaz. Ev, insan olgusunun taşıdığı, yüklendiği, beraberinde getirdiği değerleri daha doğrusu değerler dünyasını da

korur ve barındırır. Ev ya da daha geniş anlamda mekân, insanın anılarını, geçmişini saklar (Demir, 2011).

Ev insan için sadece barınma ihtiyacını karşıladığı bir yer değildir. Bireyin kişisel yansımalarını dışa vurduğu, onu tanımlayan, onunla özdeşleşen, fiziksel olduğu kadar duygusal anlamının da oldukça yüklü olduğu bir kavramdır. Ittelson vd.(1974) "İnsanlar konut inşa etmekle yalnız fiziki bir çevre değil, anlam dolu psikolojik bir çevre, belli zevk ve değerler şemasını güçlendiren sembolik bir dünya da yaratır" demektedir (İmamoğlu vd., 1996).

Ev bir anlamda kişilerin yaşama biçimlerinin ifadesidir. Ev, insanın yüklendiği beraberinde taşıdığı değerleri daha doğrusu “ben” i yapan değerler dünyasını da korur ve barındırır. Ev insanın anılarını, bütün geçmişini saklar. İnsanın yaşadığı her şey bir mekâna aittir veya en azından bir nesneyle ilişkilidir. İnsanın anıları aklına geldiğinde mekân, mekân düşünüldüğünde de çeşitli anıların canlanması bu sebeptir. Ev düşünüldüğünde geçmiş, an ve gelecek birbirinin içine geçer, mekâna ait öznel bir tarih oluştururlar (Demir, 2011).

Türkçede yerleşilen, ikamet edilen mekân için sürekli “ev” e gönderme yapılır: “burası ev gibi, sıcacık!”, “kendini evinde hisset”, yurt anlamında “sonunda kendi evime döndüm”, bölge-kent parçası yerine “evime geldik, işte bu mahalle...” gibi (Gürkaş ve Barkul, 2012). Burada da evin kişiye ait olma anlamı ön plana çıkmaktadır.

Olaylara, davranışlara, yaşama anlam yüklemeye benzer şekilde nesnelere de anlamlar yüklenmesi durumu; mimari yapılar ve onun da ötesinde tüm yapılar için geçerlidir. Bilinçli olarak veya olmayarak binalarımıza birtakım anlamlar verilir/yüklenir, karşılarında heyecan duyulur ya da hoşlanılmaz, evlere yüklenilen anlamlar ve bunların uzantısı olan adlandırmalar belirli bir zaman süreci içinde, belirli aşamalarla ortaya çıkar. Örneğin, inşaat halindeki bir eve “bina” denir. Burada bina, barınmaya müsait yapı anlamındadır. Bir bina, içinde en az bir insan geceli gündüzlü yaşamaya başladığında “ev” adını alır. Eğer içinde bir aile yaşıyorsa bu eve, “yuva” denir; eğer o evde geçmişteki geniş aile de yaşamışsa, eve yuva yerine "baba ocağı” denir. Burası yalnızca ev değil, içinde anıların ve çocukluğun geçtiği kişiye ait geçmişi bulunan bir mekândır (Dökmen ve Dökmen, 2011).

Evin iki önemli özelliği vardır. Bunların ilki bireye sığınak olması, diğeri ise dış dünyayla ilişkisini sürdürmek zorunda olan bireyi dış dünyaya bağlamasıdır. Bu nedenle

ev, birey için hem içtir hem de dıştır. Bu durum bireyin tercihine bağlıdır. Mekânı ister içselleştirir, isterse dışsallaştırır (Bayrak, 2013).

Ev ve konutun anlam olarak zihinde farklı tanımlamalarda karşılık bulması bu sebeptendir. Konut daha fiziksel, nesnel ve somut bir anlatımken, ev içinde sıcaklığı barındıran daha duygusal ve kişiye özel bir anlamı ifade eder.

“Ev” sözcüğü, İngilizce’deki ayrımların aksine (home/house), Türkçe’de çok geniş bir anlam kümesini içinde barındırır. “Ev” aslında ailenin uzantısı olan, insanın aidiyet olgusunu tamamlayan, özel ve bireysel alanlarını tanımlayan fiziksel çevrenin ismidir ve tekil bir örnektir. Fiziksel olan başka hiçbir yapı, içine oturtulmuş psikolojik, sosyal alanla yeni bir isim kazanmaz. İngilizce’de var olan “home/house” ikiliği de bu kazanımın dilde somutlaşmış örneğidir. Aslında “home/house” ikilisinin, Türkçe’deki “ev/konut” ikilisinin karşılığı olup olmadığı çokça tartışılır. ‘Home’ sözcüğünün karşılığı olan “ev”, aidiyeti kültürlere göre farklı derecelerde simgeler (Yıldız, 2007).

1.10.2. Çevre Kavramı ve Ev’in Çevresi

Barker (1968) e göre çevre; bireylerin dışında, fakat kişinin anlamlı bütünler oluşturan en molar davranışlarıyla iç içe olan yapı ve dinamiğiyle bu davranışları yöneten kurallara göre işlev yapan bir bütündür.

Turan (1980)’e göre, çevrenin biçimi, içeriği ve kapsamı insandan bağımsız olarak kendi iç çelişmeleri, yasaları ile gelişir; ama en ilkel toplumlarla başlamak üzere çevre, toplumsal bir değişmeye uğrar ve toplumsal bir koşullandırmanın ürünü olur. Öte yanda, bu toplumsal koşullandırma ilişkileri sürerken, insan kendi dışındaki çevrenin kendinden bağımsız olamayacağının bilincine varır ve çevre ile arasındaki bağlayıcı ve birleştirici öğeleri kavramaya başlar (Turan, 1980).

Morval (1985) ’a göre fiziksel çevre üç düzeyde açıklanabilir:

Mikro çevre: Kişisel mekân ya da bir kişi veya gruba özgü alan.

Mezo çevre: Evler, komşuluk birimi, mahalle.

Makro çevre: Kent, kentsel topluluk, bölge.

Bu çalışmada incelenen “ev ve yakın çevre” kurgusu mezo çevrenin kapsamına girmektedir.

Çevre psikolojisi, insan ve çevresi arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanmıştır. Çevre psikolojisi, davranış ortamlarından kentlere uzanan farklı çevre

ölçeklerindeki kullanıcılar ve süreçle arasındaki ilişkilendirmeler ile ilgilenmektedir (Morval,1985). İnsanın mekânla ilişkilendirmesini temel alan çevre psikolojisinin mimarlıkla ortaklığı yine insan ve mekân üzerinden kurulabilir (Çalğıcı, 2013).

Evin yukarıda yapılmış olan tanımlamalarına istinaden insan – mekân ilişkisi bu çalışmada ev birimi ve çevresi üzerinden ele alınmaktadır.

Galster'a (1986) göre konut çevresi, konut dokusunun veya topluluğun belli bir homojenliğe ulaşarak diğerlerinden ayırt edilmesidir (Galster, 1986). Buradan hareketle konutların içindeki kişisel özelliğin bir kademe daha geniş ölçekte birkaç konutun bir araya gelerek oluşturduğu sokak, site gibi topluluklarla çevreye karşı bir öznellik oluşturur diyebiliriz. Oluşan doku bizi evimizin de içinde bulunduğu o yere bağlayıcı bir faktöre dönüşür, kişi ve mekânın karşılıklı ilişkisi sonucu oluşur. Kişinin kendinden ve o yere ait diğer bireylerin her birinden bir şeyler barındırır. Bu da bireylerin oraya olan aidiyet hissini güçlendirir. Eve dair tanımlar yapılırken çoğunlukla içinde bulunduğu çevreden izler taşınması bu sebeptendir.

Çubuk (1989) bu konuyla ilgili olarak konutun sadece içinde yaşanan bir makine ve çevreden kopuk bir mekân parçası olmadığını söylemektedir. Duvarların dışındaki çevreyle çok yakından ilişkili olduğunu ve konutun çevresiyle birlikte düşünülmesinin önemini vurgularken, konutun yakın çevresini de, bireylerin günlük ilişkiler içinde gereksinimlerini karşılayacakları alan olarak tanımlamıştır. Konutla birey arasındaki ilişki incelenirken, konutun bulunduğu yer ile birlikte değerlendirilmesi daha nitelikli olacaktır. Bu yaklaşımı bir kişinin kişiliğini analiz etmeye çalışırken yakın çevresiyle olan ilişkilerini gözlemlemeye benzetebiliriz.

Mekânın yani evi barındıran yerin çocuklar açısından algılanması da benzer şekildedir. Onların da çevreye karşı farkındalıklarının, ihtiyaç ve isteklerinin yadsınmaması gerekir. Özellikle ev ve çevresi kurdukları ilk ve kuvvetli mekânsal bağlardan biri olduğu için yetişkin bireylerin hissedip fark etmedikleri duyguları yaşayabilirler. Tasarım sürecinde ve üretim gerçekleştikten sonra bu düşünceler dikkate alınmalıdır. Loughland ve arkadaşlarına (2003) göre çocuklar, çevre kavramını sosyo-ekonomik alt gruplar, alt kültürler, coğrafik bölgeler gibi değişkenlere bağlı olarak altı şekilde algılamaktadır: Bunlar sırası ile 1) yer, 2) canlıları barındırır, 3) canlıları ve insanları barındırır, 4) insan içindir, 5) insanlar çevrenin bir parçasıdır ve çevreye karşı sorumludurlar ve 6) çevre ve insan birbirleri ile ilişkilidir, birbirlerini etkilerler (Taşkın ve Şahin, 2008).

Bu analizlerin ortak sonucu olarak, çocukların çevreyi yalnızca somut donatılarla değil, mekânın onları sarıp kucaklamasına, mekânla ve çevreyle olan karşılıklı ilişkiye ve o mekâna ait aidiyet duygusuna, mekânın bir parçası olma hissine bağlı olarak algıladıkları anlaşılmıştır. Bu da ev ve çevresi söz konusu olduğunda hassas davranılması gerektiğini gösterir.

1.11. Çocuk Resimleri ve “Ev” Figürü

Araştırmada çalışmanın yapıldığı grup çocuklar olduğundan sözlü bir değerlendirme yapılmasından ziyade onların daha çok ilgilenebilecekleri ve kendilerini ifade edebilecekleri düşünülen resim, üç boyutlu materyaller ve fotoğraf seçimi araç olarak kullanılmıştır. Bu sebeple bu başlık altında çocukların kendilerini resim yoluyla ifade etme biçimlerinin gelişimsel aşamaları ve evin bu çalışmalarda yerine değinilmektedir.

Çocuk resimleri çok iyi anlaşılabilmeleri için birçok bağlamda incelenmelidir.

Çocukta ev figürü ilk olarak üçüncü yaşta ortaya çıkar. Ortaya çıktığı dönemde henüz çok ilkindir. Bu nedenle sorulmaz ise ev olduğunun anlaşılmayacağı bir biçimdedir. Ev olduğu anlaşılır hale ancak, dördüncü yaştan sonra gelir. Çocuk çizgilerinde ev, insan ve güneşten sonra üçüncü sırada ortaya çıkar. Ev, tüm canlılar için geçerli olan bir ihtiyaçtır. Öğrenmeyi gerektirmez, içgüdüsel yani filojenik bir özelliktir. Ev ayrıca çocuğun, sevdikleri ile birlikte çevresel uyaranlara karşı kendini daha güçlü hissettiği bir ortamdır. Yuva kelimesi ile yer değiştiği zamanlarda ev insanın vücut ısını korumanın yanında, tehlikelerden korunma içgüdüsel ihtiyacını da karşılar. Sonuç olarak ev; insanın iki filojenik ihtiyacını birden karşılar. Çocuk resimlerindeki kullanım sıklığındaki üçüncü figür oluşu bu yüzden olabilir (Paktuna, 2013).

Genelde 4 yaş civarında, çocuklar oldukça tanınabilecek biçimler çizmeye başlamaktadırlar. 5 yaşındaki çocukların çoğunluğu amaçlı resim yapmakta, resimlerdeki insanlar, evler ya da ağaçlar tanınmaya başlanmaktadır. Çocuklar 6 yaşına yaklaştıklarında ise, resimlerindeki oranlar daha gerçekçi, biçimler ve şekiller ise konulu olmaya başlamaktadır. Mekân içinde nesnelerin yerleştirilmesinde de bir ilerleme göze çarpmaktadır (Çiçekler ve Koruklu, 2013).

Altıncı yaştan itibaren çocukların resimlerinde daha somut şemaların gelişmesi de bu dönemde olur. Önceki yaşlara göre çocuk düşündüklerini daha iyi ifade eder. Resimlerde yer çizgisi vardır (Malchiodi, 1998). Çocuklar tarafından anlatılmak istenenler karşıya

daha iyi aktarılır. Çünkü bilişsel gelişimi resimlerindeki figürleri şematik düzeye taşımıştır. Bu dönemde resimlerini çocuklar kesitle de saydamlık özelliği ile içeride olup biteni aktarabilir (Malchiodi, 1998). Bu araştırma kapsamındaki otuz çocuktan yalnızca bir tanesi evinin kesitini alıp içeride yaşayan ailesini resmetmiştir.

Lowenfeld (1947), çocukların resim gelişimini altı evrede sınıflandırmıştır. Bu evreler; karalama (2-4 yaş), şema öncesi (4-7 yaş), şematik (7-9 yaş), gerçeği çizme (9-11 yaş), sahte gerçeklik (10-13 yaş) ve sanatsal karar dönemleridir (14-17). Linderman (1997), 4 - 7 yaş aralığındaki çocukların, keşfederek ve sezinleyerek öğrendiklerini ifade etmektedir. 6 yaş grubu çocukların dâhil olduğu şema öncesi dönemde olan çocuk, düz, diyagonal ve eğri çizgileri, daire, üçgen ve dikdörtgen gibi basit geometrik şekilleri ayırt edebilir. Resimlerdeki biçimlerin boyutları çocuğun zihnindeki önem sırasına paralellik gösterir. Bu yaş grubunda çocuklar gördüklerini değil, daha çok bir objeyle ya da bir kişiyle alakalı resimler yaparlar. Bu yaş grubu çocuklar orantılı çizim yapamazlar (Karaca, 2011).

Paktuna'ya (2013) göre altıncı yaşta duygu ve düşünce aktarımı başlar. Sevgisini, mutsuzluk, kıskançlık ve öfke gibi çeşitli duygularını aktarabilir. Tanım ve tarifler yapabilir. Cins farkı portre çalışmalarına yansır. Çizgilerindeki detay akademik başarı için gerekli olan dikkat süresinin yeterliliği hakkında bilgi verir (Paktuna, 2013).

Çocukların ailelerini, evlerini ve ev yaşamlarını çizdikleri resimlerin anlatımcı niteliği, yaşamlarındaki önemli olan diğer kişileri nasıl gördükleri hakkında önemli bilgi verir. Bu resimler sadece anne baba, kardeş, geniş aile ve arkadaşlarla olan ilişkileri değil, bu ilişkilerin mahalle, okul ya da diğer çevreler gibi daha geniş topluluklarda nasıl işlediğine çocukların bakışını da yansıtabilir (Malchiodi, 2013).

Okyay'ın (2008) çalışmasında yer verdiği M. Abbale 'in 1. ve 5. sınıflar arasındaki çocuklarla yaptığı araştırmada; 6-7 yaş arasındaki çocukların resmettikleri resimlerde doğa unsurları ara sıra yer aldığı halde %60'ında ev figürünün bulunduğu görülmektedir. İlerleyen yaşlarda ise bu yüzde azalmıştır. Bunun sebebi, aile dışına yönelen ilgi arttıkça yuvaya olan bağlılığın azalması olarak vurgulanmıştır (Di Leo, 1983).

Çocuk resimlerindeki mutlu evlerin çatıları kırmızıdır, etrafta kuşlar, çiçekler, açık bir gökyüzü yer alır. Genel olarak bacaları tüter. Ancak mutsuz ev figürlerinde çatılar koyu renkli veya siyah olur. Bu evlerin duvarları kahverengi, koyu mavi, mor gibi koyu ve karanlık renklerle boyanır. Gökyüzü karanlık veya kasvetlidir (Paktuna, 2013).

Çocuklar çizdikleri evlerin içlerine benimsedikleri kişi ya da nesneleri çizerler. Evde onu mutsuz eden kişiler eve sokulmaz. Buradan, çocuğun hayalindeki evin, dört duvardan oluşan bir ev değil, ailenin barındığı yuva olarak algılandığı ve öyle çizildiği anlaşılabılır. (Paktuna, 2013)

Tasarlanan, oluşturulan ve yaratılan bütün mekânlar bir kullanıcı ya da kullanıcı kitlesi tarafından kullanılmak üzere inşa edilmektedir. Ev de özellikle anlamsal olarak kullanıcının aidiyet duygusunu yoğun hissettiği mekânların başında gelir denilebilir. Tüm evler kişiye özgüdür. Aynı ev içinde yaşayan her birey için farklı yaşanmışlıklar, farklı anılar ve farklı anlamlar yüklüdür. Mekânın aynı olması içinde ya da çevrede yaşayan bireylerin her birinin zihninde farklı anlamlar yüklemesine engel değildir. Bunun sebebi, mekânın her bireyle farklı bir iletişim dilinin olmasıdır. Bir ev içinde yaşayan her birey için evin anlamı farklıdır. Çocuğa ev sorulduğunda tarife evdeki oyun alanlarından ve odasından başlarken, anne figürüne ev sorulduğunda ise oturma odası, mutfak gibi yerler anlatımda öncelik sırasına girebilir. Bu varsayımları artırmak mümkündür.

Bir denek grubunun devlet koruması altındaki çocuklardan oluşması nedeniyle sıradaki konu başlığı Türkiye’de devlet koruması altındaki çocukların geçmişten günümüze hangi yöntemlerle korunduklarıyla ilgilidir.

1.12. Türkiye’deki Çocuk Koruma Sistemi

Çocuğun güvenliğini korumak ilk planda anne-babanın görevidir. Anne baba yoksa ya da görevlerini yerine getiremiyorlarsa bazı kuruluşlar yoluyla devlet ve toplumun bu görevleri üstlenmesi tabiidir (Akyüz, 1987). Çocuğun korunmaya muhtaçlık koşulu her ne olursa olsun ya da çocuk hangi ihtiyaçtan kaynaklanan nedenle korunma altına alınırsa alınsın her çocuğun durumuna uygun bulunan hizmet modelinden faydalanmaya ve kendi kendine yeterli hâle gelinceye kadar korunmaya hakkı bulunmaktadır (Çengelci, 1988).

Medeni kanunun 272. maddesine göre, anne-baba çocuğu yetiştirme görevlerini yerine getiremedikleri takdirde, hâkim çocuğun korunması için uygun tedbirleri alır. Kanunun 273. maddesine göre ise, çocuğun bedensel ya da fikişsel güvenliği tehlikeye düşer veya çocuk manen terkedilmiş olursa hâkim çocuğu ana babadan alarak bir aile veya kuruma yerleştirebilir (Akyüz, 1987).

Türkiye’de korunmaya ihtiyacı olan çocukların korunması öncelikle dini gerekler ve gönüllü çabalarla kurulan dernek ve vakıf gibi sosyal kurumlar aracılığıyla

gerçekleştirilmiştir. Dağınık bir yapıda olan çocuk koruma yöntemleri Cumhuriyet'in ilânıyla birlikte bütüncül bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu bağlamda, çocukların korunmasının başka ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de geleneksel koruma teknikleriyle başlayıp modern koruma yöntemlerine evrildiği görülmektedir (Yazıcı, 2014).

Başer (2013) Osmanlı'da, çocukları koruma politikalarının modern anlamda 19. yüzyılda başladığını söylemektedir. Bu dönem, yaşanan savaşlarda şehit düşenlerin sayısı büyük oranlara ulaşmış geride kalan kimsesiz çocuklar günden güne artmıştır. Korunmaya muhtaç çocuklar sorunuyla ilgili en önemli adımlardan birisi, Mithat Paşa tarafından kurulan çocuk ıslahhaneleri olmuştur. Islahhanelerin, ilk olarak 1822 yılında kurulduğu ifade edilse de, içeriği ve mantığıyla korunmaya muhtaç çocukları hedef alan ıslahhaneler, Mithat Paşa tarafından kurulanlardır. 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'ndan sonra savaşta şehit olanların çocukları kimsesiz çocuklar sorununu daha da büyötmüştür. Osmanlı Devleti'ni bu kimsesiz çocuklarla ilgili yeni bir politika izlemeye itmıştır. Meşrutiyet Dönemi'nde kurulan Darüleytamlar bakıma muhtaç çocukların devletçe korunmasını ve eğitim fırsatlarından yararlandırılmasını amaç edinen ilk kapsamlı sosyal hizmet kurumları olmuştur (Başer, 2013). Darüleytam, kısaca, yetimhane, yetimler evi ya da öksüzler yurdu anlamına gelmektedir (Erkan, 1987). Cumhuriyet döneminde, korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili ilk icraat, çocuk koruma sisteminin en önemli aktörü olan Darüleytamları Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alarak Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlamak olmuştur. Kısa bir süre sonra da, 5 Aralık 1922 tarihinde, Darüleytamlar Yönetmeliği'ni çıkararak bu kurumların yönetimini ortak esaslara bağlamıştır. Darüleytamlar 1926 yılında çıkarılan bir kanunla kapatılmıştır (Çağlar 1982).

Kurtuluş Savaşı sürecinde korunmaya muhtaç çocuklara yönelik olarak kurulan önemli bir kurum Himaye-i Etfal Cemiyeti'dir. Kurum, savaşta şehit olmuş ya da sakatlanmış kişilerin çocuklarının korunması amacıyla kurulmuş ve Türk çocuklarını ülkeye yararlı olacak bir şekilde yetiştirmeyi, haklarını ve sağlıklarını korumayı hedeflemiştir (Akyüz 2000). 1908 yılında mahalli nitelikli olarak ilk kez Kırklareli'nde kurulan Himaye-i Etfal Cemiyeti 1917 yılında İstanbul'da tekrar genel kapsamlı olarak kurulmuştur (Salim, 2011). 30 Haziran 1921'de Ankara'da yeniden örgütlenerek çalışmalarını devam ettirmiştir (Uluğtekin, 2001). Türkiye'de çocuk koruma sistemi ve alana yönelik politikalar denildiğinde ilk akla gelen, eski adıyla Himaye-i Etfal Cemiyeti, dilde sadeleşme hareketlerinden sonraki adıyla Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu ve 1983 yılında 2828 sayılı yasanın kabulünün ardından Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme

Kurumu olmuştur (Salim, 2011). Kurumsal olarak Türkiye’de ilk girişim, 1921’de Çocuk Esirgeme Kurumu’nun (Himaye-i Etfal Cemiyeti) açılması olmuştur. 1983 yılında bu kurumun hizmet ağı, genel sosyal hizmetleri de içine alacak şekilde genişletilmiş, kurum Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) adını almış ve bu durum 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile yasalaştırılmıştır. Kurum tüm sosyal hizmet alanlarında hizmet vermek üzere oluşturulmuş bir Genel Müdürlük şeklinde 2011 yılına kadar hizmet vermiştir (Başer, 2013). 8 Haziran 2011 tarihinde “633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” 27958 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kararname ile uzun yıllar korunmaya muhtaç çocukların bakım ve korunmasını sağlayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü kapatılarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. SHÇEK’in taşra teşkilatında yer alan sosyal hizmet kuruluşları da bu kararnameyle birlikte Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine bağlanmıştır. Söz konusu kanun hükmünde kararname sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ulusal düzeyde politika ve stratejileri geliştirme, uygulama ve dezavantajlı grupların korunması görevini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na vermiştir. Bundan böyle dezavantajlı gruplardan birisi olan korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili bakım, koruma, evlat edindirme hizmetleri ile birlikte koruyucu aile hizmetlerini koordine etme yetkisi de Bakanlığın “Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü” tarafından yerine getirilecektir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı teşkilatlanmasını tamamlayıncaya kadar “Korunmaya Muhtaç Çocuklar” ile ilgili tüm işlemler kapatılan SHÇEK personeli tarafından 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’na göre yürütülecektir. “Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Evleri” isimli bu çalışma henüz yürürlükte olan 2828 sayılı SHÇEK Kanunu ve 5395 sayılı Çocukları Koruma Kanunu esas alınarak tamamlanmıştır (Yazıcı, 2012).

Korunmaya ihtiyacı bulunan çocukların toplumsal bütünleşme ve sosyalleşmeleri için farklı bakım yöntemleri kullanılmaktadır. Bakım ve koruma yöntemleri, korunmaya ihtiyacı bulunan çocukların özelliklerine göre belirlenmektedir (Yılmaz, 2006). Bunlar çocuğun aile ve yakınları yanında bakılması, evlat edinme, koruyucu aile bakımı ve kurum bakımındır (Salim, 2011).

1.12.1. Çocuğun Aile ve Yakınları Yanında Bakılması

Korunmaya muhtaç çocuklar için öncelikli bakım türünün kendi ailesinin veya akrabasının yanında korunmasıdır. Türkiye’de ayni ve nakdi yardımlar sağlanarak çocuğun kendi ailesi veya akrabası yanında korunması yöntemi 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda öngörülmüş ve bu kanunla ekonomik yönden desteğe ihtiyaç duyan ailelerin parasal ve nesnel hizmetlerden yararlandırılacağı ifade edilmiştir (Akyüz, 2002). “Ayni yardım”, yiyecek, giyecek, yakacak, kırtasiye, tıbbi araç-gereç ile iyileştirme amaçlı protez araçları gibi sosyal inceleme raporuyla müracaatının ihtiyacına göre verilecek mal ve malzeme yardımı; “nakdi yardım” ise, sosyal inceleme raporu sonucunda müracaatçının ihtiyacına göre verilecek para yardımudur (Yolcuoğlu, 2009).

1.12.2. Evlat Edinme

Evlat edinme, doğal ailesini kaybetmiş olan, sağlıklı koşullar altındaki aileler tarafından yetiştirilmesi mümkün olmayan çocuklar için aile sağlamanın; yasal, sosyal ve psikolojik yöntemidir. Buna göre; 30 yaşını dolduran bireyler ve 30 yaşını dolduran, 5 yıllık evli olan çiftler evlat edinebilmektedir. Evlat edinilecek çocuk ve ebeveyn adayı arasında 18 yaş fark olması zorunludur (Yolcuoğlu, 2009). Evlatlık hizmetleri ile ilgili yasal süreç çocuğun evlatlık verileceği ailenin yanına en az 1 yıl önce yerleştirilmesini gerektirir ve bu süreç içinde çocuk ile ailenin birbirlerine alışma, tanıma ve uyumlarının izlenmesi, aile üyelerinin düşüncelerinin tespiti raporlaştırılır. Bu süreçte geçici bakım sözleşmesi denilmektedir. Eğer çocuk ile aile arasında evlat edinme açısından herhangi bir sıkıntı veya aksaklık tespit edilmezse, çocuğun evlatlık hizmeti tamamlanır (Salim, 2011).

1.12.3. Koruyucu Aile Bakımı

Çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakılamayan çocukların, kısa veya uzun süreli olarak bakımlarını üstlenen aile ya da kişilerin yanında, devlet denetiminde yetiştirilmelerine koruyucu aile hizmeti ve bu hizmeti veren aile ya da kişilere koruyucu aile denilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanlar, Türkiye’de sürekli ikamet edenler, 25-65 yaş aralığında olanlar, en az ilkokul/ilköğretim mezunu olanlar, düzenli

gelire sahip olanlar, evli veya bekâr, çocuklu veya çocuksuz kişiler koruyucu aileliğe aday olabilirler (URL-1, 2015)

1.12.4. Kurum Bakımı

Korumaya muhtaç çocukların bakım ve korumasının çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, sevgi evleri ve çocuk evleri gibi kurumlarda devlet tarafından sağlanmasıdır. Kurum bakımı, benzer özellikleri olan çocukların belli bir yerde topluca bakılıp korunması veya bir aile ortamına sahip ya da aile ortamında yaşama şansı bulunmayan çocukların gruplar şeklinde veya toplu olarak bir kurum içerisinde yaşamaları ve bu süre içerisinde kendilerine anne, babalarının yerini alan yetişkinler tarafından bakılmaları olarak tanımlanmaktadır. Şenocak (2005) ve Yazıcı'nın (2014) sınıflamaları temel alınarak kurum bakımlarını kışla ve ev tipi kurum bakımları olarak ayırmak mümkündür:

1.12.4.1. Kışla Tipi Kurumlar

Bu kurum tipinde, çocukların hem bakımlarının hem de mesleki eğitimlerinin bir arada gerçekleştirildiği büyük binalar inşa edilmektedir (Şenocak,2006). Erol ve Şimşek'e (2008) göre kışla tipi kurumlarda çok sayıda çocuğun büyük binalarda ve kalabalık koşullarda bir arada yaşadığı ve kurumda az sayıda personelin çalıştığı, otoriter bir disiplin ve merkeziyetçi yönetim tarzı ile yönetilen kurumlardır. Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları olarak ayrılır (Yazıcı,2014):

- Çocuk Yuvaları

0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklara yatılı olarak hizmet verilmektedir. Gerekli durumlarda 12 yaşını bitirmiş korunmaya muhtaç kız çocukları da yuvalarda bakılabilmektedir (Çınar ve Gelen, 2014).

- Yetiştirme Yurtları

Yetiştirme Yurtları 13-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (URL-2, 2015).

1.12.4.2. Ev Tipi Kurumlar

Bu kurum tipi az sayıda (5–10) çocuk grubuna hizmet veren büyük yatakhaneler ve yemekhaneler yerine çocukların daha küçük odalarda barınma ve ihtiyaçlarının karşılandığı tiptir (Yazıcı, 2012).

- Sevgi Evleri

Sevgi Evleri Projesi ile kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içerisinde çocukların yetiştirilebileceği küçük müstakil binalardan oluşturulan site içerisinde bakımının sağlanmasıdır. Sevgi evlerinin 10-12 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, temel gereksinimlerinin karşılanabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan yetiştirilebilecekleri, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içinde çocukların yetişebileceği kuruluşlardır. Aile ortamı şeklinde düzenlenmiş çocuk evleri, az sayıda personel tarafından sürekli ve değişmeyen hizmetin sağlanması ile çocuklarda temel güven duygusunu kazandırmakta, sağlam ve tutarlı davranış özelliği ile olası kişilik ve davranış bozukluklarını en aza indirmektedir. Sevgi Evleri; Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bakım Hizmetleri Dairesi Başkanlığı koordinesinde yürütülmektedir (URL-3, 2015).

- Çocuk Evleri

Korunmaya muhtaç çocuklar alanında halen hizmet verilen toplu yaşanan kuruluşlar yerine çocuk evi adı altında en çok 6-8 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, temel gereksinimlerinin karşılanabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan çocukların kendine güvenli, geleceğe güvenle bakabilen, kendisini buna azami düzeyde hazırlayan ve gelecek kaygısını en aza indirmiş,

arkadaşlık, komşuluk ve mahalle gibi kavramları doyasıya yaşayarak öğrenebilecek, toplumla iç içe ve toplumun gerçeklerini bilerek ayakları üstüne basabilen bir gençlik yetiştirmek amacıyla yaygınlaşan bakım modelidir.

Çocuk Evleri ile her ilin sosyal-kültürel ve fiziksel yapısı, çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde, okullara ve hastanelere yakın bağış olarak alınan ve özellikle lojman olarak kullanılan apartman dairesi veya müstakil dairelerde 0-18 yaş grubu 6 - 8 çocuğun bir ev ortamı yaratılarak korunma ve bakım altına alınan çocukların bedensel ve psiko-sosyal gelişimlerinin, eğitimlerinin ve bir meslek sahibi olarak topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmelerinin sağlanması hedeflenmiştir.

İlk çocuk evi Ankara İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bağlı Çevre Eğitim Sağlık Sosyal Yardımlaşma Vakfı (ÇESAV) ile işbirliği protokolü ile 2000 yılında Ankara İlinde açılmıştır. Uygulamanın son derece başarılı olması, sağlıklı, kendine güvenli, kendisiyle barışık çocuklarımızın yetişmesi sonucu bu hizmet 2005 yılı içerisinde yaygınlaştırılmaya başlamıştır (URL-3, 2015).

Çocuk Evleri hizmeti, Türkiye’de çocuk koruma sistemine yönelik oluşturulan kamu politikalarından kurum bakımı modeli içinde, en güncel ve en sağlıklı model olarak gözlenmektedir. Ailesinin yanında kalmasının uygun olmadığı çocukların aile ve sosyal çevre içinde korunması ilkesinden hareketle oluşturulan bu yeni yöntemle, toplumsal hayata ve insan ilişkilerine hazırlıklı çocuklar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Salim, 2011). Çocuk evleri en çok 6-8 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, toplumla iç içe yaşayabilecekleri kurumlardır. İllerde kurulan il müdürlükleri bünyesinde bulunan çocuk evleri koordinasyon merkezi ve çocuk evi sorumluları tarafından çocuk evleri ile ilgili tüm sorunlar çözülmektedir. Çocuk evlerinde bakıcı anne veya bakım elemanı bulunmaktadır. Çocuk sayısı az olduğu için personelin çocuklarla bireysel olarak ilgilenme imkânı daha fazladır. Bu evler aynı zamanda çocukların dışlanmışlık hissini de ortadan kaldırmaya yardımcıdır. Bu evlere çocuklar arkadaşlarını davet edebilmekte, isterse sokağa çıkıp arkadaşları ile oyunlar oynayabilmektedir (Çınar ve Gelen, 2014).

Ev içeride yaşayanlar kadar çevredeki insanları da ilgilendirir. Varlığı ve içinde yaşayanlar bireylerle birlikte çevresi ile sürekli bir ilişki içerisinde. Morval’ın (1985) sınıflamasına göre mezo çevre olarak tanımlanmış olan evlerin komşuluk birimlerini de kapsayan bu alan evin çevreden koparılacak düşünülemeyecek parçasıdır. Bu sebeple çalışma için seçilen sınır “ev ve yakın çevre” olarak belirlenmiştir. Evin yuva anlamındaki anlamsal değeri birey için fiziksel varlığı kadar önemlidir. Bu nedenle çalışmaya katılan

çocukların yaptıkları üç boyutlu çalışmalar ve resimlerde evlerin biçimsel ve işlevsel olduğu kadar anlamsal ifadeleri değerlendirilmiştir.

Literatür araştırmasında algı, biliş, mekân ve ev kavramlarına yer verilmesinin nedeni, araştırma yapılacak grubun yaş sınırının belirlenmesi açısından önemlidir. Dolayısıyla literatür araştırmalarına dayanarak denek grubunun “6 yaş grubu çocuklar” olmasına çalışma sınırının ise “ev ve yakın çevre” olarak belirlenmesine karar verilmiştir.

Bir karşılaştırma yapabilmek için denek grubunun iki farklı sosyo-kültürel ortamdan seçilmesi uygun görülmüş ve bir grubun ailesi ile birlikte yaşayan çocuklardan diğer grubun ise devlet koruması altındaki çocuklardan seçilmesi öngörülmüştür.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Alan Çalışmasının Amacı ve Yöntemi

Günümüzde küresel dünyada insanları görsel ve işitsel uyaranların yoğunluğu oldukça artmıştır. Şehir içinde nerede yaşarlarsa yaşasın sokakta, eğitim kurumlarında, toplu taşıma araçlarında, alışveriş merkezlerinde ve yaşantının içerisindeki her yerde yaşadıkları süre boyunca farkında olarak ya da olmadan çocukların da zihinlerine sürekli bir veri akışı mevcuttur. Gerek mekânsal gerek bilişsel olarak farklı deneyimler elde etmeleri küresel çağdan önceki zamanlara göre oldukça kolaylaşmıştır. Bilgisayar ve internet kullanımının günlük hayatın bir parçası haline gelişi, sosyal ihtiyaçların kalite düzeyleri eşit olmasa da bir şekilde giderilebiliyor oluşu da şehir içerisinde yaşayan çocukların bilişlerine benzer bir veri aktarımına sebep olur. Bu da algıyı etkiler.

Araştırma 6 yaşındaki çocukların, ev ve çevresi hakkındaki genel algı düzeyleri ve bu algıya verdikleri tepki ile ilgilidir. İşlem öncesi dönemden soyut işlemler dönemine geçişte yer alan 6 yaşın seçilme sebebi, çocuğun mantıksal düşünme evresine adım atmadan önceki son zamanlarındaki duygusal ağırlıklı düşünceleri inceleyebilmektir. Çocukların bu yaşta mekânı önceki yaşlarına göre daha anlaşılır biçimde ifade edebilecek olmaları da yaş grubu seçiminde etkili olmuştur. Di Leo (1983) da bu konuyla ilgili olarak, 6 yaşındaki çocuklarının öğrendikleri şeylerin gözlemlerine dayandığını söylerken, soyut düşünmenin bu yaşta hala gelişmediğini ve çocukların gördüklerini değil zihninde yer etmiş olanları resmettiklerini ifade etmektedir. Ayrıca okul öncesindeki bu dönemin, gelişimin hızlı olması ve bu gelişimin bireyin hayatındaki kısa ve uzun süreli etkileri açısından büyük bir önemi vardır. Sosyal gelişim açısından değerlendirildiğinde, çocuk bu dönemde gittikçe karmaşıklaşan bir sosyal ilişki ağı ile etkileşim halindedir (Ekinci Vural, 2006; Gülay, 2008; Uz Baş, 2003).

Bunlara ilişkin olarak daha detaylı bir araştırma yapabilmek adına, çalışmanın bu yaş grubunda ve farklı sosyal çevrelerde yetişmekte olan çocuklar ile birlikte yapılmasına karar verilmiştir. Bu gruplar; aileleri ile yaşayan çocuklar ile çocuk evlerinde yaşayan devlet koruması altındaki çocuklardan oluşmaktadır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve

olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Genel olarak probleme karar verme, veri kaynaklarını belirleme, veri toplama aracını oluşturma, veri toplama ve bu verileri analiz etme ve yorumlama aşamalarından oluşur (Maxwell, 1996). Bu çalışma kapsamında nitel araştırma yönteminin aşamaları Tablo 2’de gösterildiği gibi planlanmıştır.

Tablo 2. Nitel Araştırma Yöntemlerinin Araştırma Sürecindeki Kullanımı

NİTEL ARAŞTIRMA SÜRECİ	ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE AŞAMALARI	
• <i>Probleme Karar Verme</i>	LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	• Algı ve Biliş Kavramlarının İncelenmesi
• <i>Veri Kaynaklarını Belirleme</i>		• Mekân Kavramı ve Çocukta Mekân Kavramı
		• Ev Kavramı ve Çocukta Ev ve Çevre Algısı, Çocuk Resimlerinde Ev
		• Türkiye’deki Çocuk Koruma Sisteminin Gelişimi Ve Türleri
• <i>Veri Toplama Aracını Oluşturma</i> • <i>Veri Toplama</i> • <i>Verileri Analiz Etme</i>	ALAN ÇALIŞMASI	• Pilot Çalışma
		• Üç Boyutlu Çalışma
		• Resim Çalışması
		• Görsel Anket Çalışması
• <i>Yorumlama</i>	SONUÇLAR	• Alan Çalışmasına Bağlı Değerlendirmeler
		• Sonuçlar ve Öneriler

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni temel alınmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zemini oluşturur (Şimşek ve Yıldırım, 2008).

Bu çalışmada da ilk mekânsal aidiyetin geliştiği ev kavramının öncelikle genel olarak 6 yaş çocuklarının zihnindeki yeri, sonrasında ise spesifik olarak aileleriyle yaşayan ve koruma altında yaşayan çocuklar arasında ev kavramında görülen fark ya da benzerlikleri incelenmiştir. Olgubilim desenin yönteminde de yer aldığı gibi daha detaylı veriler elde

etmek üzere çalışma üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Veriler yerinde uygulamalar yapılarak derlenmiştir.

Çalışma mekânı olarak, çocukların kendilerini ait hissettikleri ortamlar olması için günlük hayatlarında zaman geçirdikleri yerler tercih edilmiştir. Sonrasında buradan elde edilen verilerin analizi aşamasına geçilmiştir.

Araştırma, iki farklı sosyo-kültürel çevre ve mekândaki 6 yaş çocukları ile yapılmıştır. İki farklı denek grubu seçilmiştir. Çalışma kapsamındaki 1. denek grubu aileleriyle yaşayan 15 çocuk, 2. denek grubu ise çocuk evlerinde yaşayan 15 çocuk olmak üzere toplam 30 çocuktan oluşmaktadır.

1. denek grubu Trabzon Neşe Erberk Anaokulu ve Trabzon Gözde Kreş 'inde eğitim alan çocuklar arasından seçilmiştir.

2. denek grubu ile yapılan çalışmalar ise Samsun Çocuk Evleri Müdürlüğü'ne bağlı çocuk evlerinde yapılmıştır. Alan çalışması, gerekli yaş aralığının sağlanması için 6 farklı çocuk evinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma gruplar halinde yapılmıştır. Uygulama esnasında çocukların birbirlerinden etkilenmelerine özen gösterilmiştir.

Alan çalışması üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Her iki gruba aynı yöntem ve aynı süreç uygulanmıştır.

Bunlar ilk olarak çocukların modelleme yapmasına olanak sağlaması açısından tercih edilen lego materyalleri ile yapılan çalışma, ikinci olarak duygularını ifade etmelerinin en evrensel yolu olan resim çalışması ve son olarak da görsel anket çalışmasıdır.

Birinci Aşama: Çocuklara üç boyutlu materyaller verilerek “ev ve yakın çevre” kurgusunu verilen materyallerle eşit sürede ve aynı anda tasvir etmeleri istenmiştir. Bu materyallerin sökülüp takılan parçalar olması tercih edilmiştir. Çocukların, üç boyutlu materyal grupları ile “ev ve yakın çevre” kavramını ifade edin, sizce ev nedir?” sorusuna, belirli bir sürede oluşturdukları mekânsal kurgularla cevap vermeleri beklenmiştir.

İkinci Aşama: Bu aşamada çocuklara aynı soru tekrar sorularak, iki boyutlu anlatımlar elde etmek üzere resim çizdirme yoluyla “ev ve yakın çevre” konusunu çocukların eşit sürede ve aynı anda ifade etmeleri istenmiştir. Üç boyutlu çalışmada 6 yaş grubundaki çocukların fiziksel ve zihinsel yetilerinin tam olarak gelişmemiş oluşu ile el-göz koordinesinin yetersizliği ve malzemenin insan mimikleri, hava koşulları, ışık gibi bazı detayları anlatmaya elverişli olamayacağı düşünülerek daha detaylı bir irdeleme için ikinci aşama olan resim çalışmasının da yaptırılması gerekli görülmüştür.

Üçüncü Aşama: Bu aşamada ise önceden hazırlanan bir görsel anket ile “ev ve yakın çevre” kapsamında fotoğraflar üzerinden çocukların ev algıları anlaşılmaya çalışılmıştır. Farklı özelliklere sahip evler çocuklara gösterilerek “en çok eve benzeyen” ve “en az eve benzeyen” tercihlerini belirtmeleri istenmiştir.

Çalışmanın ilk iki aşamasında, iki farklı çocuk grubu için çıkan sonuçların üç boyutlu çalışma ve iki boyutlu resim çalışmaları temel alınarak nitel araştırma yöntemine göre oluşturulan “biçimsel, işlevsel ve anlamsal” içerikleri tablolar ve yüzdeler ile karşılaştırılarak benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

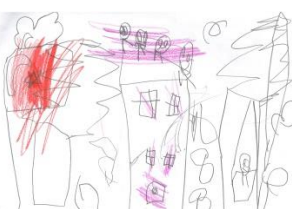
Çalışmanın üçüncü aşamasında ise, görsel anket çalışması yardımıyla gerçek yaşamda var olan ev tiplerinden kendilerine yakın buldukları ev tipi tespit edilmeye çalışılmıştır. Üç boyutlu çalışma ve resim çalışmasının sonucunda, görsel anket çalışması ile tercih ettikleri evler arasındaki ilişkiyi sorgulanmaya çalışılmıştır.

Bu kurgudan sonra yöntemin verimli çalışıp çalışmadığını sınamak amacıyla bir pilot çalışma yapılması düşünülmüştür. Pilot çalışmanın amacı; alan çalışmasının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından eksiklikleri ve yöntemde yapılabilecek değişiklikleri tespit etmektir.

Bu çalışma 17 Haziran 2015 tarihinde Trabzon B&G Akademi’de 5 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Esas uygulama için olumlu/olumsuz olabilecek durumlar değerlendirilmiştir. Olumsuz bulunan durumlara çözüm önerileri getirilmiştir (Tablo 3).

Pilot çalışma sırasında çocukların üç boyutlu materyal kullanımında, ev resimlerini yaparken ya da gösterilen resimleri algılamada bir problem yaşamadıkları sonucuna varılmıştır. Ancak üç boyutlu çalışmaların okunabilirliği açısından ana çalışmada her çocuğun tek renk lego materyali kullanmasına karar verilmiştir. Bunun dışında yönteme ait bir değişikliğe gidilmemiştir.

Tablo 3. Pilot çalışmadaki çocuklar, üç boyutlu çalışmaları ve resim çalışmaları.

Uygulama			
1.Çocuk			
2.Çocuk			
3.Çocuk			
4.Çocuk			
5.Çocuk			

Pilot çalışma sonrasında, alan çalışması başlatılmıştır. Alan çalışmasının birinci aşamasında çocuklardan “ev ve yakın çevre” kavramını kırmızı, sarı, yeşil, mavi, beyaz ve siyah legolar arasından diledikleri bir renk seçerek modellemeleri istenmiştir. Legoları inşa edebilecekleri plakaları aldıktan sonra her çocuk kendi seçtiği renkteki materyaller ile evini bir saatlik süre içinde inşa etmiştir (Şekil 3). Belirlenen süre içerisinde tasarımları biten çocuklar resim çalışması olan ikinci aşamaya geçmişlerdir.

Şekil 3. Çocuklar lego materyalleri ile üç boyutlu çalışma yaparken

İkinci aşama olan resim çalışmasında pastel boyalar ve aynı büyüklükteki beyaz kâğıtlar ile bu tasviri yapmaları istenmiştir. Resim çalışmasında renklerin hepsi serbest bırakılarak “ev ve yakın çevre” kavramını resmetmeleri istenmiştir. Bu çalışmanın süresi de yarım saat ile sınırlandırılmıştır.

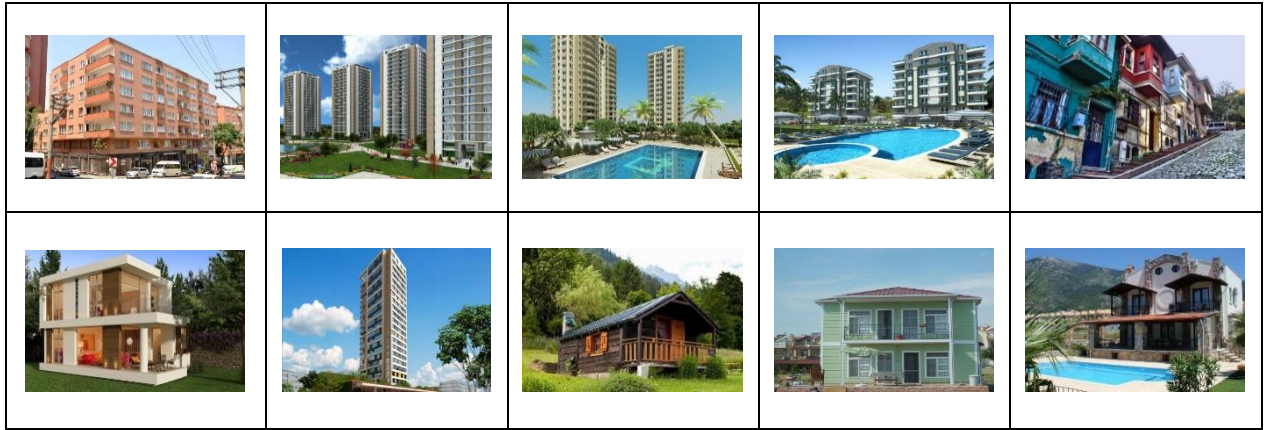

Şekil 4. Çocuklar resim çalışması yaparken.

Bu iki çalışmadan elde edilen veriler ışığında işlevsel, biçimsel ve anlamsal analizler yapılmaya çalışılmıştır. Analizlerde, her çocuk için ayrı bir tablo oluşturularak çocuğa ait

alışmalara ve bilgilere yer verilmiştir. 1. denek grubundaki çocukların künyesi tabloda yer alırken, 2. denek grubundaki çocukların kimliklerine ve fiziksel görünümlerine ait her hangi bir veriye yer verilmemesine kurumun hassas yapısı nedeniyle zen gösterilmiştir. Oluşturulan tablolarda üç boyutlu çalışmalar ve resim çalışmalarının analizleri ayrı ayrı yapılmıştır. Çocukların yaptıkları ev modelleri ile ilgili olanlar üç boyutlu çalışma başlığının altında, resim çalışmaları ile ilgili olanlar resim başlığı altında işaretlenmiştir.

Resim çalışmasının ardından yaptırılan görsel anket çalışması her bir ocuk için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Görsel anket çalışmasında “Hangisi en çok eve benziyor?” ve “Hangisi en az eve benziyor?” şeklinde iki soru vardır. Çocuklardan okuma yazma bilmedikleri için en çok benzeyenin yanındaki kutuyu kırmızı en az benzeyenin yanındaki kutuyu ise mavi boyamaları istenmiştir. Burada yer alan evler çok katlı tekil apartman, havuzlu veya havuzsuz site, ahşap dağ evi, bir sokağın parçası olan ev, modern tekil konut, prefabrik konut gibi birbirinden farklı niteliklere sahip evlerdir (şekil 5). Görsel anket, üç boyutlu çalışma ve resim çalışmasından bağımsız olarak irdelenmiştir. Fakat sonuçlar kısmında elde edilen veriler karşılaştırılmıştır.

şekil 5. Çocuklara sunulan görsel anketteki evlere ait resimler.(URL-4, 2015, URL-5, 2015, URL-6, 2015, URL-7, 2015, URL-8, 2015, URL-9, 2015, URL-10, 2015, URL-11, 2015, URL-12, 2015)

2.2. Analiz Tablolarının Oluşturulması ve Değerlendirilmesi

Alan çalışması yapılmadan önce denek grubunu belirlemek ve çalışmayı planlamak üzere konu ile ilgili okumalar yapılmıştır. Piaget'in sınıflandırmasına göre bilişsel gelişim evrelerinden sezgisel dönem içinde ve fiziksel olarak çalışmaları yapabilecek yeterlilikte olmaları sebebiyle 6 yaş grubu çocuklar tercih edildiği daha önce belirtilmiştir. Bu gerekçeye ek olarak çocukların bu dönemde mantık kurallarına uygun düşünmek yerine, sezgilerine dayalı olarak akıl yürütmeleri ve soyut düşüncelere sahip olmaları; yapılacak çalışmalarda daha özgür olabilecekleri düşünülerek karar verilmiştir.

Alan çalışmasında çocuklara yaptırılacak olan üç boyutlu çalışmalar ve resim çalışmaları bir nevi soyutlama olarak değerlendirilebilir. Çocuklar tarafından yapılan bu çalışmaların kurgusal oluşu onların soyutlama olarak değerlendirilmesindeki en büyük etkidir. Bu düşünce ile Nezor'un (2011) "Mimarlık Eğitimi ve Soyutlama" tezindeki sınıflandırması çalışma kapsamında uygun bulunmuş ve analiz tablosunun oluşturulmasında temel alınmıştır (Nezor,2011). Bu çalışmada konut olgusunun mimarlık öğrencilerindeki algıları irdelenmekte ve konut fikrinin üç şekilde soyutlanabileceği söylenmektedir. Araştırma malzemesinin konut olması elde edilen sonuçların bu çalışma için uygun bir veri tabanı olabileceğini düşündürmüş ve analiz tabloları bu verilerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Nezor'un çalışmasına dayandırılarak oluşturulan analiz tablosunun başlıkları İşlevsel, Biçimsel ve Anlamsal analizler olarak üçe ayrılmıştır. Bu bağlamda, çocukların üç boyutlu çalışmalarının ve resim çalışmalarının değerlendirilebileceği bir ön taslak oluşturulmuş ve ev ile ilgili olabilecek ölçütler bu başlıkların altında toplanmıştır. Son olarak bu kurgunun alt başlıklarının belirlenmesinde alan çalışmasından elde edilen ortaklıklar ve farklılıklar gözetilerek tablolar revize edilmiştir.

İşlevsel analizler başlığı altında mekânsal elemanlar ve öğeleri barındıran veriler; biçimsel analizler başlığı altında uzaklık, yükseklik, şekil gibi fiziksel parametreler ve anlamsal analizler başlığı altında çocuğun duygusal benliğini ifade şekline ait öğeler tartışılmaktadır.

İşlevsel analiz başlığı altında konut girişi, bahçe, yol, avlu, oda, asansör, merdiven, çocuk odası, mutfak, banyo, çatı, baca, kapı, pencere, donatı, araç, otopark, çevredeki binalar gibi mekâna ve çevreye ait fiziksel gerçekliklerin kullanımı üzerinden bir analiz yapılmıştır.

Biçimsel analiz başlığı altında kare, dikdörtgen, üçgen, daire, kapalılık-açıklık, boşluk-doluluk, yatay biçimlenme-düşey biçimlenme gibi kullanılan şekillere ve biçimlere bağlı bir analiz yapılmıştır. Bu değerlendirmede çocukların tercih ettikleri biçimler saptanmak istenmiştir. Çocukların evleri ifade ederken kullandıkları biçimler temel geometrik şekiller ve bunların türevleri üzerinden sınıflandırılmış ve kullanım sıklıklarına bakılmıştır. Bunun dışında çocukların mekân düzenlemede başvurduğu yollar; kapalılık- açıklık, boşluk-doluluk, yatay biçimlenme-düşey biçimlenme başlıklarında toplanmıştır. Buna göre kapalılık-açıklık tanımlaması; çocukların evlerini ifade ederken kullandıkları şekillerin tamamlanmış ya da tamamlanmamış olması durumunu açıklamaktadır. Boşluk-doluluk tanımlaması; resim çalışmasında cephedeki boşluk-doluluk oranını, üç boyutlu çalışmada ise mekânsal boşluk-doluluk oranını açıklamaktadır. Yatay-düşey biçimlenme ise ifade edilen evlerin yarattığı etkinin yatay ya da düşey, bir başka deyişle az katlı ya da çok katlı oluşunu anlatmaktadır.

Anlamsal analiz başlığı altında aile, insan, hayvan, yeşil öge, güneş, gökyüzü, oyun, mutluluk öğeleri analiz edilmiştir. Bunların anlamları 4.1.1 ve 4.1.2 No.lu başlıkta ayrıntılı olarak tartışılmaktadır.

İşlevsel ve biçimsel analizler, üç boyutlu çalışmada ve resim çalışmasında kullanılmıştır. Ancak anlamsal çıkarımlar yapılırken oyun, mutluluk ve yerle bir bağlantısı bulunmayan güneş, gökyüzü gibi soyut kavramlar üç boyutlu çalışmada değerlendirmeye alınmamıştır.

Analiz tablolarının değerlendirilmesinde ise çalışmalardan elde edilen nitel veriler ilk olarak yüzdelerle dönüştürülmüştür. Nitel verilerin yüzdeler ile ifade edilmesi, nitel araştırmada en sık kullanılan veri analiz ve sunum yöntemlerinden birisidir. Yüzdeler araştırmaya katılan bireylerin, araştırma verisi içinde saptanan tema veya kategorilere ne derece katıldıklarını gösterir (Tutty vd., 1996). Nitel verilerin sayısallaştırılmasının birkaç amacı vardır. İlki güvenilirliği artırmasıdır. İkincisi yanlışlığı azaltmaktır. Buradaki kasıt nesnelliği yakalamak veya nitel veriyi nesnelleştirmek değildir. Nitel verinin sayısallaştırılması bir veri analiz biçimidir ve bunun sonucunda ortaya çıkacak yorumların daha adil bir biçimde yapılmasını sağlayabilir. Son olarak nitel verinin belirli ölçüde sayılara dökülmesi, nitel verinin analizi sonucunda ortaya çıkan tema veya kategoriler arasında karşılaştırma yapmamıza olanak verebilir (Şimşek ve Yıldırım, 2008). Bu sebeple uygulamalardan elde edilen veriler nitel verilerin sayısallaştırılmasından basit yüzde

hesapları yöntemiyle sayısal verilere dönüştürülmüştür. Yorumlamalar bu yüzdelere üzerinden yapılmıştır.

Çocuklara ait 30 adet değerlendirme tablosundan elde edilen veriler, işlevsel, biçimsel ve anlamsal değerlendirme ölçütleri ve bunların açıklamaları ışığında nitel araştırma yöntemlerine göre Tablo 34'deki gibi sayısal ifadeler ve yüzdelere dönüştürülmüştür. Oluşturulan tabloda yer alan işlevsel, biçimsel ve anlamsal değerlendirme ölçütleri ve bunların açıklamaları, bulgular ve irdeleme kısmında detaylı olarak açıklanmakta ve üzerinde yorumlamalar yapılmaktadır.

Tablo isimleri verilirken uygulamayı kreş ortamında yapan ailesi ile birlikte yaşayan çocukların uygulamaları K1, K2, K3... şeklinde isimlendirilirken, çocuk evlerinde uygulama yapan devlet koruması altındaki çocukların uygulamaları Ç1, Ç2, Ç3... şeklinde isimlendirilmektedir.

Tablo 4. K1

1.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	
	Avlu	
	Oda	
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	X
	Çatı	X
	Havuz	
	Donatı	
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	X
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	
ANLAMSAL	Aile	
	İnsan	X
	Hayvan	
	Yeşil Öge	X
	Güneş	X
	Gökyüzü	X
	Oyun	
	Mutluluk	X

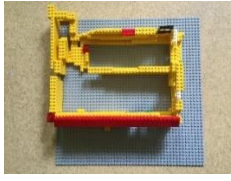
AÇIKLAMALAR

Resminde tek bir çocuğa ve bir de eve yer vermiştir. Resimdeki evde sarı ve kırmızı gibi sıcak renkler tercih edilmiştir. Resmin üst kısmında bir gökyüzü ve güneş vardır. Çizilen çocuğun yüzü gülümsektir. Evin anlamının çocukta mutlu bir izlenim yarattığı söylenebilir. Üç boyutlu çalışmada tercihi yeşil renk yeşil olmuştur. Evin sadece dış duvarlarını inşa etmiş, çatıyı temsilen çatı parçalarını da kullanmıştır.

GÖRSELLER

Tablo 5. K2

2.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	
	Avlu	
	Oda	
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	X
	Çatı	X
	Havuz	
	Donatı	
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	X
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	
	Yatay B.	X
	Düşey B.	
ANLAMSAL	Aile	
	İnsan	X
	Hayvan	
	Yeşil Öge	X
	Güneş	X
	Gökyüzü	X
	Oyun	
	Mutluluk	X

AÇIKLAMALAR

Resimde ev, bahçesi, hayvanlar, güneş ve kalp öğeleri yer almaktadır. Üç boyutlu çalışmada sarı renk lego tercih edilmiştir. Çatı, pencere, kapı öğelerine yer verilmiştir. İç ve dış duvarlar inşa edilmiştir. İç mekânlarda basamaklandırma yapılmıştır. Evin giriş ve bahçeye kapısı ayrı olarak düşünülmüştür. Her iki çalışmayı da düşündüğümüzde çocuğun ev algısında bahçenin önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz.

GÖRSELLER

Tablo 6. K3

3.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	X
	Yol	X	
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör	X	
	Merdiven	X	
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı	X	X
	Havuz		
	Donatı	X	
	Araç	X	X
	Otopark		
	Balkon	X	
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	X
	Kapı		X
BİÇİMSEL	Oyun Alanı	X	
	Çevre Binalar	X	X
	Kare		X
	Dikdörtgen		X
	Üçgen		X
	Daire		X
	Kapalılık	X	X
	Açıklık	X	
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi	X	X
ANLAMSA	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		X
	Aile		
	İnsan	X	
	Hayvan		X
	Yeşil Öge		X
	Güneş		
	Gökyüzü		X
	Oyun	X	
	Mutluluk		X

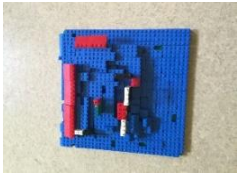
AÇIKLAMALAR

Resimde komşu evler de resmedilmiş, gökyüzü, yeşil ögesi ve bulunulan iklimden ötürü yağmur ögesine yer verilmiştir. Üç boyutlu çalışma da bunu destekler niteliktedir. Ev denilince çocuğun algıladığı sadece kendi evi olmamış, üç boyutlu çalışmada da çevredeki karakol, evler, okul, market gibi bir çok komşu mekâna yer verilmiştir. İnşa edilen yerler iç duvarlarıyla mekânlara ayrılmıştır. Beyaz renk lego tercih edilmiştir.

GÖRSELLER

Tablo 7. K4

4.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	X
	Avlu	
	Oda	X
	Asansör	
	Merdiven	X
	Çocuk Odası	X
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	
	Çatı	X
	Havuz	
	Donatı	X
	Araç	X
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	X
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	X
	Daire	X
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	
ANLAMSAZ	Aile	X
	İnsan	X
	Hayvan	
	Yeşil Öge	X
	Güneş	X
	Gökyüzü	X
	Oyun	X
	Mutluluk	X

AÇIKLAMALAR

Resimde ev, yeşil öge, güneş, gökyüzü, gökkuşağı ve oyun alanına yer verilmiştir. Buradan çocuğun mutlu bir ev algısı olduğu sonucuna varılabilir. Üç boyutlu çalışmada mavi renk lego kullanılmıştır. Evin iç ya da dış duvarları inşa edilmemiş, lego parçaları mekânları temsil edecek şekilde düzenlenmiştir. Çatı öğelerine, kapılara ve pencerelere yer verilmiştir.

GÖRSELLER

Tablo 8. K5

5.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	
	Yol		X
	Avlu		
	Oda		
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo	X	
	Baca		
	Çatı		X
	Havuz	X	
	Donatı		
	Araç		
	Otopark	X	
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar		
	Pencere	X	X
	Kapı		X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare		X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		X
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi		
	Doluluk Etkisi	X	X
	Yatay B.	X	
	Düşey B.		
ANLAMSAL	Aile		
	İnsan		
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		X
	Gökyüzü		X
	Oyun		
	Mutluluk		X

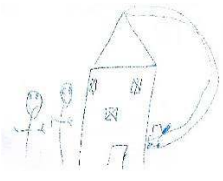
AÇIKLAMALAR

Resimde çatı katına sahip bir ev, eve giden bir yol, bulutlar ve güneş çizilmiştir. Buradan ev algısının pozitif duyguları kapsadığını söyleyebiliriz. Üç boyutlu çalışmada sarı renk lego tercih edilmiştir. Evin sadece dış duvarları inşa edilmiş tüm dış duvarlar çatıyla kapatılmıştır. Bahçeye bir köpek kulübesi ve havuz inşa edilmiştir. Ev algısına hayvanların ve sosyal aktivitelerin de dâhil olduğunu söyleyebiliriz.

GÖRSELLER

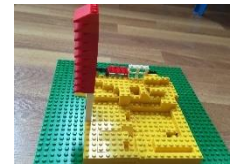

Tablo 9. K6

6.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	X
	Avlu	
	Oda	X
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	X
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	
	Çatı	X
	Havuz	
	Donatı	
	Araç	X
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	X
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	X
ANLAMSAL	Aile	
	İnsan	X
	Hayvan	
	Yeşil Öge	
	Güneş	
	Gökyüzü	
	Oyun	
	Mutluluk	

AÇIKLAMALAR

Resimde çocuk ve babası resmedilmiştir. Ev iki katlı olarak çizilmiş, yanına araç ve yol eklenerek çevre olgusu oluşturulmuştur. Üç boyutlu çalışmada sarı renk lego tercih edilmiştir. Çatı özellikle giriş kapısının üzerine konumlandırılmış ve oldukça yükseltilmiştir. Pencere kullanımını vardır. Dış duvarlar fazla yükseltilmemiş, odaların tasviri doluluk boşluklarla yapılmıştır.

GÖRSELLER

Tablo 10. K7

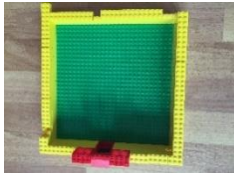
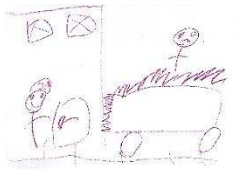
7.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	
	Yol	
	Avlu	
	Oda	X
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	X
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	X
	Çatı	
	Havuz	
	Donatı	X
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	
	Yatay B.	X
	Düşey B.	
ANLAMSAL	Aile	X
	İnsan	X
	Hayvan	
	Yeşil Öge	
	Güneş	
	Gökyüzü	
	Oyun	
	Mutluluk	X

ACIKLAMALAR

Resimde evin dış duvarları çizilerek, şeffaf bir şekilde iç mekân da görülmüşçesine tasvir edilmiştir. Kurgu olarak evin yapısal öğelerinden çok içinde yaşayan insanlar, kalabalık bir ailenin üyeleri ön plana çıkarılmıştır. Üç boyutlu çalışmada dış ve iç duvarlar inşa edilmiştir. Donatılara yer verilmezken yine insan ögesini temsil eden figürler yapılmıştır. Evin yapısal öğelerinden çok anlamsal yönünün ağır bastığı söylenebilir.

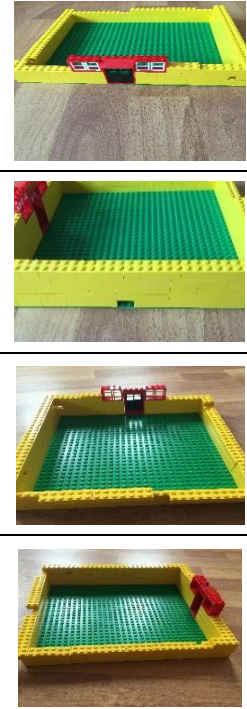
GÖRSELLER

Tablo 11. K8

8.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	
	Yol	
	Avlu	
	Oda	
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	
	Çatı	
	Havuz	
	Donatı	
	Araç	X
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	
	Pencere	X
	Kapı	X
BİÇİMSEL	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	
ANLAMSAL	Yatay B.	X
	Düşey B.	
	Aile	
	İnsan	X
	Hayvan	
	Yeşil Öge	
	Güneş	
	Gökyüzü	
	Oyun	
	Mutluluk	

AÇIKLAMALAR

Resmi çizen çocuk farklı bir ülkeden oradaki olumsuz koşullardan ötürü ülkemize gelmiştir. Evini çizmesi söylendiğinde ise resimde arka fonda bir ev, evin önünde doktor ve araç üzerinde bir hasta resmetmiştir. Buna rağmen yüzlerde gülümseme hâkimdir. Ev üç boyutta inşa edilirken renk tercihi sarı olmuştur. Evin sadece dış duvarları resmedilmiş ve inşa edilmiştir. Resimde evin çatısı yokken, üç boyutlu çalışmada giriş kapısının üzerine çatı elemanı koyulmuştur.

GÖRSELLER

Tablo 12. K9

9.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	
	Avlu	
	Oda	
	Asansör	
	Merdiven	X
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	X
	Çatı	X
	Havuz	
	Donatı	X
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	
	Düşey B.	X
ANLAMSAL	Aile	
	İnsan	
	Hayvan	
	Yeşil Öge	X
	Güneş	X
	Gökyüzü	X
	Oyun	
	Mutluluk	X

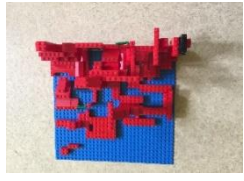
AÇIKLAMALAR

Resimde üç katlı bir ev, pembe bir gökyüzü, yeşil ögesi, güneş ve kelebekler kullanılmıştır. Buradan mutlu bir ev algısı olduğu söylenebilir. Üç boyutlu çalışmada ise beyaz renk lego tercih edilmiştir. İki katlı bir evin dış duvarları ve merdiveni inşa edilmiştir. Donatılardan ise sadece halı, koltuk gibi birkaçına yer verilmiştir.

GÖRSELLER

Tablo13. K10

10.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	X
	Avlu	
	Oda	X
	Asansör	
	Merdiven	X
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	X
	Çatı	X
	Havuz	
	Donatı	
	Araç	X
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	X
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	X
	Daire	X
	Kapalılık	X
	Açıklık	X
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	X
ANLAMSAZ	Aile	
	İnsan	
	Hayvan	
	Yeşil Öge	X
	Güneş	X
	Gökyüzü	X
	Oyun	
	Mutluluk	X

AÇIKLAMALAR

Resimde tek katlı bir ev, gökyüzü, güneş, ağaç ve gökkuşağı kullanılmıştır. Evi resmederken çevredeki araç ve trafik ışıklarını çizmesi ve oyuna dair bir kurgu olmaması çocuğun çevre algısında sosyal aktiviteden çok trafiğin ön planda olduğunu göstermektedir. Üç boyutlu çalışmada kırmızı renk lego kullanılmıştır. Evin dış duvarları ve iç duvarları inşa edilmiştir, fakat dış duvarlar tamamen kapatılmamış bahçeye geçiş sağlanmıştır.

GÖRSELLER

Tablo 14. K11

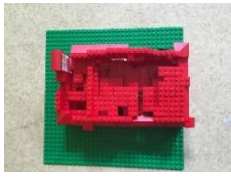
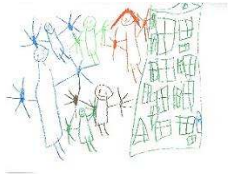
11.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	
	Avlu	
	Oda	X
	Asansör	
	Merdiven	X
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	
	Çatı	X
	Havuz	X
	Donatı	X
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	X
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	X
	Daire	X
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	
ANLAMSAL	Aile	X
	İnsan	X
	Hayvan	X
	Yeşil Öge	X
	Güneş	X
	Gökyüzü	X
	Oyun	X
	Mutluluk	X

AÇIKLAMALAR

Resimde tek katlı bir ev ve çevresinde yeşil öğeleri ile oyun alanları resmedilmiştir. Üç boyutlu çalışmada mavi renk tercih edilmiştir. Dış ve iç duvarlar, kapılar, pencereler, çatı öğeleri kullanılmıştır. Bahçe kurgusu vardır ve bahçede havuz yer almaktadır. Evin içinde kot farkları ve basamaklandırma yapılmıştır. Doluluk boşlukla odalar belirtilmiş, donatılara yer verilmiştir.

GÖRSELLER

Tablo 15. K12

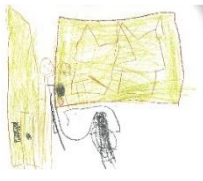
12.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	
	Avlu	
	Oda	
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	
	Çatı	X
	Havuz	
	Donatı	
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	X
	Daire	X
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	X
ANLAMSAL	Aile	X
	İnsan	X
	Hayvan	
	Yeşil Öge	
	Güneş	
	Gökyüzü	
	Oyun	
	Mutluluk	X

AÇIKLAMALAR

Resimde giriş kapısı, çatısı ve pencereleriyle birlikte bir apartman resmedilmiştir. Apartmanın yanına mutlu bir aile çizilmiştir. Çevreye ve doğaya ait bir öge yoktur. Üç boyutlu çalışmada kırmızı lego tercih edilmiştir. Dış ve iç duvarlar inşa edilmiş, çatı ögesi yer almış, doluluk etkisi baskın olsa da yer yer mekânsal boşluklar bırakılmıştır.

GÖRSELLER

Tablo 16. K13

13.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe		X
	Yol		
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı		X
	Havuz	X	
	Donatı		
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar		
	Pencere	X	X
	Kapı	X	X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare	X	
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		X
	Kapalılık		X
	Açıklık	X	
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		
ANLAMSAL	Aile		X
	İnsan		X
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		
	Gökyüzü		
	Oyun		
	Mutluluk		

AÇIKLAMALAR

Resimde ev, bahçe ve insanlar resmedilmiştir. Üç boyutlu çalışmada siyah renk lego tercih edilmiştir. Evin bir kısmı çevrilmeyerek açık bırakılmıştır. Lego parçaları ile odalar temsili olarak inşa edilmiştir. Bırakılan boşluklar zaman zaman mekânlar olarak düşünülmüştür. Pencere ve kapı öğelerine yer verilirken çatı elemanı kullanılmamıştır.

GÖRSELLER

Tablo 17. K14

14.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	
	Yol		
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası	X	
	Mutfak	X	
	Banyo		
	Baca		
	Çatı	X	
	Havuz	X	
	Donatı	X	
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		X
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	X
	Kapı	X	
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare	X	X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		
	Daire		
	Kapalılık		X
	Açıklık	X	
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.	X	
	Düşey B.		X
ANLAMSA	Aile		
	İnsan	X	
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		
	Gökyüzü		
	Oyun		
	Mutluluk		

AÇIKLAMALAR

Resimde sadece bir apartman çizilmiştir. Giriş, pencereler, balkonlar çizilmiştir. Çevreye ve insana dair bir öge resimde yer almamaktadır. Üç boyutlu çalışmada renk olarak beyaz lego tercih edilmiştir. Evin bir bölümü açık inşa edilmiştir. İç, dış duvarlar, pencereler, kapılar, çatı ve donatılar yerleştirilmiştir. Bahçede havuz, paten sahası, heykel öğelerine yer verilmiştir. İnsanlar da evin içinde temsili olarak yapılmıştır.

GÖRSELLER

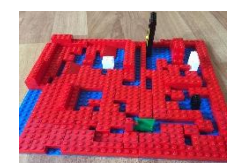
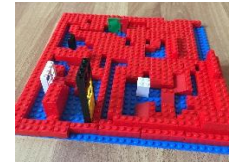

Tablo 18. K15

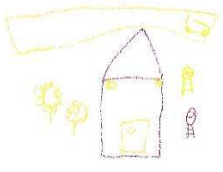
15.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	
	Yol	
	Avlu	
	Oda	X
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	
	Çatı	
	Havuz	
	Donatı	
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	
ANLAMSAL	Aile	
	İnsan	X
	Hayvan	
	Yeşil Öge	
	Güneş	X
	Gökyüzü	X
	Oyun	
	Mutluluk	

AÇIKLAMALAR

Resimde tek katlı bir ev ve iki insan figürü resmedilmiştir. Üç boyutlu çalışmada kırmızı renk lego tercih edilmiştir. İki boyutlu çalışmada da üç boyutlu çalışmada da çatı ögesine yer verilmemiştir. Evin iç mekânları ve odaları lego parçalarıyla oluşturulan doluluk boşlukla tasvir edilmiştir.

GÖRSELLER

Tablo 20. Ç2

2.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	X
	Yol		X
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör		
	Merdiven	X	
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı		X
	Havuz		
	Donatı		
	Araç		X
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	X
	Kapı	X	X
BİÇİMSEL	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
	Kare	X	X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		X
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi	X	X
	Doluluk Etkisi		
ANLAMSAZ	Yatay B.		X
	Düşey B.		
	Aile		
	İnsan	X	X
	Hayvan		
	Yeşil Öge		X
	Güneş		
	Gökyüzü		
	Oyun		
	Mutluluk		X

AÇIKLAMALAR

Resimde bahçeli bir ev, oynayan iki çocuk ve arka fonda bir yol ve o yoldan geçen bir araba resmedilmiştir. Üç boyutlu çalışmada beyaz renk lego kullanılmıştır. Ev odalara ayrılmış, geçiş boşlukları sağlanmış, bir alan da bahçe olarak düşünülmüştür. İnsan figürlerine yer verilmiştir. Kapı ve pencere kullanılmıştır. Pencerelerin birinde panjur kullanılmış ve kapatılmıştır.

GÖRSELLER

Tablo 21. Ç3

3.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	X
	Yol		
	Avlu		
	Oda		
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı	X	X
	Havuz		
	Donatı		
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar		
	Pencere	X	X
	Kapı	X	X
BİÇİMSEL	Oyun Alanı		X
	Çevre Binalar		X
	Kare	X	X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
ANLAMSAL	Yatay B.	X	
	Düşey B.		X
	Aile		
	İnsan	X	X
	Hayvan		
	Yeşil Öge		X
	Güneş		X
	Gökyüzü		X
	Oyun		X
	Mutluluk		X

AÇIKLAMALAR

Resimde iki katlı ve tek katlı iki ev yer almaktadır. Komşu ev kavramı farkındalığı mevcuttur. Top oynayan iki çocuk resmedilmiştir. Bulutlar ve güneş ile gökyüzü resmedilmiştir. Çevrede ağaçlar yer almaktadır. Üç boyutlu çalışmada beyaz renk lego tercih edilmiştir. Giriş kapısı legolarla görünüşü plana yansıtarak oluşturulmuştur. Çatı ve pencere ögesi kullanılmış, insan figürü oluşturularak insana yer verilmiştir.

GÖRSELLER

Tablo 22. Ç4

4.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	
	Yol		
	Avlu		
	Oda		
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		X
	Çatı	X	X
	Havuz		
	Donatı	X	
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar		
	Pencere	X	X
	Kapı	X	
	Oyun Alanı	X	
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare		X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		X
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		
ANLAMSAZ	Aile		
	İnsan		X
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		
	Gökyüzü		
	Oyun		
	Mutluluk		X

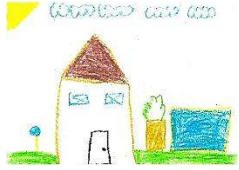
AÇIKLAMALAR

Resimde bir ev ve iki insan yer almaktadır. Evin bacasının tütmesi ve insanların yüzündeki gülümseme mutluluğun belirtisi olarak belirtilebilir. Üç boyutlu çalışmada sarı renk lego kullanılmıştır. Pencere, kapı kullanılmıştır. Bahçe için duvar yüksekliği az parçalarla örülmüş yeni bir alan oluşturulmuş ve oraya da bir giriş koyulmuştur.

GÖRSELLER

Tablo 23. Ç5

5.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	
	Avlu	
	Oda	X
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	
	Çatı	X
	Havuz	X
	Donatı	
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	X
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	
ANLAMSAL	Aile	
	İnsan	
	Hayvan	
	Yeşil Öge	X
	Güneş	X
	Gökyüzü	X
	Oyun	
	Mutluluk	

AÇIKLAMALAR

Resimde yeşil ögesi, gökyüzü, havuz ve tek katlı bir ev çizilmiştir. Kullanılan açık gökyüzü, yeşillikler ve güneş mutluluğa işaret ediyor olabilir. Üç boyutlu çalışmada yeşil renk lego kullanılmıştır. Mekânlar odalara ayrılmış ve bahçeye yer verilmiştir. Pencere ve kapı öğelerine yer verilmiş pencereler panjur elemanı ile kapatılmıştır. Çatı ögesine yer verilmemiştir.

GÖRSELLER

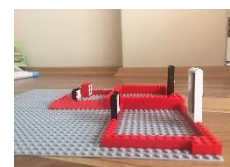
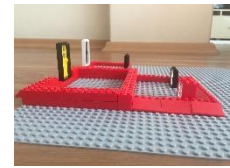
Tablo 24. Ç6

6.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	
	Yol		
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı		
	Havuz		
	Donatı		
	Araç		X
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	X
	Kapı	X	X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare	X	X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		
ANLAMSAZ	Aile		
	İnsan		
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		X
	Gökyüzü		X
	Oyun		
	Mutluluk		X

AÇIKLAMALAR

Resimde ev, araba, gökyüzü ve güneş yer verilmiştir. Güneşteki gülen yüz figürü, kullanılan sıcak renkler, gökyüzünün açıklığı mutluluk belirtisi olarak gösterilebilir. 3 boyutlu çalışmada kırmızı renk lego kullanılmıştır. Ev odalara ayrılmış, farklı mekân girişlerine kapılar koyulmuştur. Pencere kullanımı vardır. Çatı ögesine yer verilmiştir.

GÖRSELLER

Tablo 25. Ç7

7.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	
	Bahçe		X
	Yol		
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı		
	Havuz		X
	Donatı		
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	
	Kapı	X	
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare	X	X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen	X	
	Daire		
	Kapalılık		X
	Açıklık	X	
	Boşluk Etkisi	X	X
	Doluluk Etkisi	X	
	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		
ANLAMSAL	Aile		
	İnsan		
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		
	Gökyüzü		X
	Oyun		
	Mutluluk		

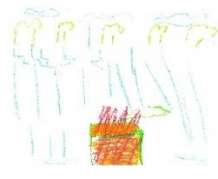
AÇIKLAMALAR

Resimde iki yanı duvarlı bir ev resmedilmiştir. Evin girişi ve pencereleri yoktur. Gökyüzü resmedilmiştir ancak güneşe yer verilmemiştir. Üç boyutlu çalışmada mavi renkli lego kullanılmıştır. Panjur elemanları kapı olarak kullanılmıştır, lego parçalarıyla kot farklarıyla odalar oluşturulmuştur. Pencere ve çatı öğelerine de yer verilmiştir.

GÖRSELLER

Tablo 26. Ç8

8.Çocuk	Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
		
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X
	Bahçe	X
	Yol	
	Avlu	
	Oda	X
	Asansör	
	Merdiven	
	Çocuk Odası	
	Mutfak	
	Banyo	
	Baca	
	Çatı	X
	Havuz	
	Donatı	
	Araç	
	Otopark	
	Balkon	
	Dış Duvar	X
	İç Duvar	X
	Pencere	X
	Kapı	X
	Oyun Alanı	
	Çevre Binalar	
BİÇİMSEL	Kare	X
	Dikdörtgen	X
	Üçgen	
	Daire	
	Kapalılık	X
	Açıklık	
	Boşluk Etkisi	X
	Doluluk Etkisi	X
	Yatay B.	X
	Düşey B.	X
ANLAMSAZ	Aile	
	İnsan	
	Hayvan	
	Yeşil Öge	
	Güneş	
	Gökyüzü	X
	Oyun	
	Mutluluk	

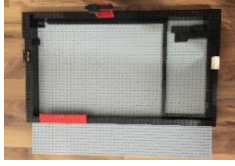
AÇIKLAMALAR

Resimde bir ev çizilmiştir. Ancak üzeri daha sonra kırmızı kalemle karalanmıştır. Yağmurlu bir gökyüzü çizilmiştir. Üç boyutlu çalışmada sarı renk lego kullanılmıştır. Evde yer yer düşeyde yükselmelere yer verilmiştir. Çatı ögesi kullanılmıştır.

GÖRSELLER

Tablo 27. Ç9

9.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	
	Bahçe	X	
	Yol		
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı		X
	Havuz		
	Donatı		
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	
	Kapı	X	
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare	X	
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		
	Daire		
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.		X
	Düşey B.	X	
ANLAMSAL	Aile		
	İnsan		
	Hayvan		
	Yeşil Öge		X
	Güneş		
	Gökyüzü		X
	Oyun		
	Mutluluk		

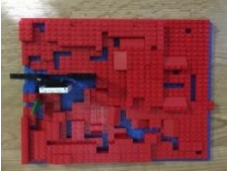
AÇIKLAMALAR

Resimde kapısı olmayan bir ev çizilmiştir. Çatısı siyah renklidir. Gökyüzü resmedilmiştir ancak güneş yer almamaktadır. Ev bahçe içine konumlandırılmıştır. İnsan ögesine yer verilmemiştir. Üç boyutlu çalışmada siyah renk lego tercih edilmiştir. İç ve dış duvarları inşa edilmiştir. Kapı ve pencereleri yerleştirilmiş, çatı ögesine yer verilmiştir.

GÖRSELLER

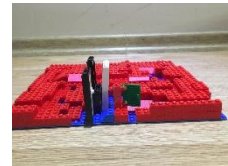
Tablo 28. Ç10

10.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe		
	Yol		
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı		X
	Havuz		
	Donatı		
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		X
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	X
	Kapı	X	X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare	X	X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi		
	Doluluk Etkisi	X	X
	Yatay B.	X	
	Düşey B.		X
ANLAMSAZ	Aile		
	İnsan		
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		
	Gökyüzü		
	Oyun		
	Mutluluk		

AÇIKLAMALAR

Resimde çok katlı bir ev yapılmıştır. Konut girişi, balkon ve pencereler çizilmiş çatı eklenmiştir. Üç boyutlu çalışmada kırmızı renk lego kullanılmıştır. Evin dış duvarları ve iç duvarları inşa edilmiştir. Odalar doluluk boşluklar yaratılarak oluşturulmuştur. Panjur elemanı da kapı olarak kullanılmıştır. Resimde ve üç boyutlu çalışmada aile, oyun, mutluluk gibi kavramlara işaret eden bir bulguya rastlanmamıştır.

GÖRSELLER

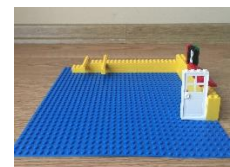
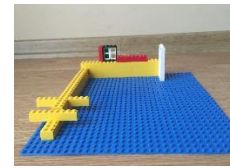
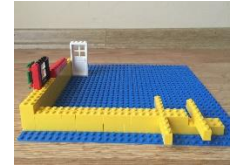
Tablo 29. Ç11

11.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	
	Yol		
	Avlu		
	Oda		
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı	X	X
	Havuz		
	Donatı		
	Araç		
	Otopark		
	Balkon	X	
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar		
	Pencere	X	
	Kapı	X	X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare		X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		X
	Kapalılık		X
	Açıklık	X	
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		
ANLAMSAZ	Aile		
	İnsan		
	Hayvan		X
	Yeşil Öge		X
	Güneş		X
	Gökyüzü		X
	Oyun		
	Mutluluk		

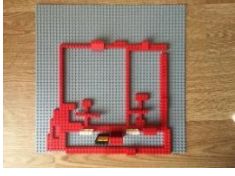
AÇIKLAMALAR

Resimde ev, gökyüzü, kuşlar ve çiçekler resmedilmiştir. Çiçeklerin içlerine gülen yüz çizilmiş olması mutluluğun göstergesi sayılabilir. Üç boyutlu çalışmada sarı renk lego kullanılmıştır. Sadece L biçimlenmeyle dış duvarlar inşa edilmiş, mekân kapatılmak istenmemiş, iç duvarlara yer verilmemiştir. Giriş kapısı kullanılmıştır. Çatı elemanı kullanılmış, pencerenin bir kısmı panjurla örtülmüştür. Balkon çıkması yapılmıştır.

GÖRSELLER

Tablo 30. Ç12

12.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	X
	Yol		
	Avlu		
	Oda	X	
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı		X
	Havuz		
	Donatı	X	
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	
	Kapı	X	X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare		X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		X
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		
ANLAMSAZ	Aile		
	İnsan	X	X
	Hayvan		
	Yeşil Öge		X
	Güneş		
	Gökyüzü		X
	Oyun		X
	Mutluluk		

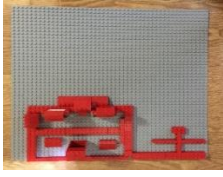
AÇIKLAMALAR

Resimde oynayan çocuklar, bir ev ve gökyüzü resmedilmiştir. Bahçe ve renkli bulutlar kullanılması mutluluk belirtisi olarak gösterilebilir. Üç boyutlu çalışmada kırmızı renk lego kullanılmıştır. Evin dış ve iç duvarları inşa edilmiştir. Odalar ve bahçe yapılmıştır. Kapı, pencere ve çatı öğelerine yer verilmiştir. İnsan figürleri yerleştirilmeye çalışılmıştır.

GÖRSELLER

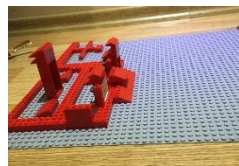
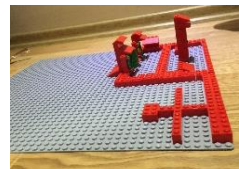
Tablo 31. Ç13

13.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	
	Bahçe	X	
	Yol		
	Avlu		
	Oda		
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı	X	
	Havuz		
	Donatı	X	
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar	X	
	Pencere	X	X
	Kapı	X	X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare		X
	Dikdörtgen	X	
	Üçgen		
	Daire		
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		
ANLAMSAZ	Aile		X
	İnsan	X	X
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		
	Gökyüzü		X
	Oyun		
	Mutluluk		

AÇIKLAMALAR

Resimde çatısı ve kapısı olmayan yalnızca pencereleri bulunan bir ev, bulutlar ve çocuk ile ebeveynine yer verilmiştir. Çizilen figürlerin yüzlerinde mutlaka bir ifade yoktur. Üç boyutlu çalışmada kırmızı renk kullanılmıştır. Ev simetrik olarak inşa edilmiştir. İç ve dış duvarlar, çatı ögesi, pencereler ve giriş kapısı inşa edilmiştir. Pencereler panjur elemanı ile iç mekân tarafından perde olarak kullanılarak örtülmüştür. Görünüş gibi düşünülerek bahçe ve insan yapılmıştır.

GÖRSELLER

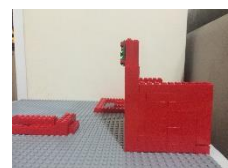
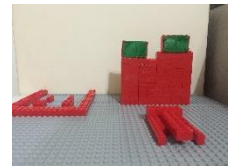
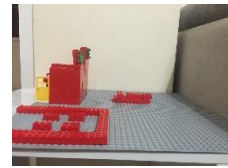
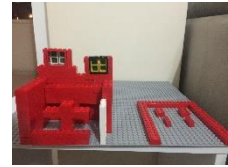
Tablo 32. Ç14

14.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	X
	Yol		
	Avlu		
	Oda		
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı		X
	Havuz		
	Donatı	X	
	Araç	X	
	Otopark	X	
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar		
	Pencere	X	X
	Kapı	X	X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare	X	X
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		
	Kapalılık	X	X
	Açıklık		
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.		
	Düşey B.	X	X
ANLAMSAL	Aile		
	İnsan		
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		X
	Gökyüzü		
	Oyun		
	Mutluluk		

AÇIKLAMALAR

Resimde iki katlı bir ev, yeşil ögesi ve gülen yüzü bir güneş yer almaktadır. Üç boyutlu çalışmada kırmızı renk kullanılmıştır. Evin dış duvarları inşa edilmiştir. İç duvarlar inşa edilmemiştir. Pencere ve kapılar yerleştirilmiş pencerele panjur elemanı takılmıştır. Bahçe, araç için park yeri ve bir araç inşa edilmiştir.

GÖRSELLER

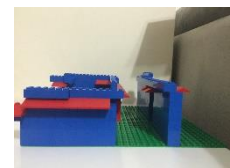
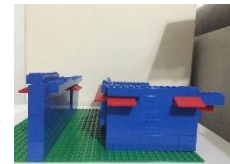
Tablo 33. Ç15

15.Çocuk		Üç Boyutlu Çalışma	Resim Çalışması
			
İŞLEVSEL	Konut Girişi	X	X
	Bahçe	X	
	Yol		
	Avlu		
	Oda		
	Asansör		
	Merdiven		
	Çocuk Odası		
	Mutfak		
	Banyo		
	Baca		
	Çatı	X	X
	Havuz		
	Donatı	X	
	Araç		
	Otopark		
	Balkon		
	Dış Duvar	X	X
	İç Duvar		
	Pencere	X	
	Kapı	X	X
	Oyun Alanı		
	Çevre Binalar		
BİÇİMSEL	Kare		
	Dikdörtgen	X	X
	Üçgen		X
	Daire		
	Kapalılık		X
	Açıklık	X	
	Boşluk Etkisi	X	
	Doluluk Etkisi		X
	Yatay B.	X	X
	Düşey B.		
ANLAMSAZ	Aile		
	İnsan		X
	Hayvan		
	Yeşil Öge		
	Güneş		
	Gökyüzü		
	Oyun		
	Mutluluk		

AÇIKLAMALAR

Resimde sarı çatılı bir ev ve bir çocuk çizilmiştir. Üç boyutlu çalışmada mavi renk lego kullanılmıştır. İnşa edilen evin bir yüzeyi açık bırakılmış bahçe için farklı bir duvar daha inşa edilmiştir. Kapı, pencere ve çatı öğelerine yer verilmiştir. Pencerede panjur elemanı kullanılmıştır.

GÖRSELLER

3. BULGULAR VE İRDELEME

Alan çalışması daha önce belirtildiği gibi; üç boyutlu çalışma, resim çalışması ve görsel anket çalışması olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Üç boyutlu çalışma ve resim çalışmalarından elde edilen veriler aynı tabloda, görsel anket çalışması ise bağımsız bir tabloda değerlendirilmiştir (Tablo 34 ve 35). 15 kişilik iki denek grubu ile yapılan bu çalışmada elde edilen veriler “Analiz Tablolarının Oluşturulması ve Değerlendirilmesi” başlığında açıklanan ortak ölçütlere dönüştürülmüş ve tablolaştırılmıştır. Tablodan elde edilen nitel veriler sayısal verilere ve yüzdelere dönüştürülmüştür. Bunun sebebi belirlenen ölçütler üzerinde verilere dayalı, daha güvenilir ve tarafsız yorumlamalar yapabilmektir. Tablodaki verilere dayalı yorumlamalar üç boyutlu anlatımlar ve resim çalışmaları için ayrı yapılmıştır. Sonrasında ise görsel anketlerin verilerinin yer aldığı tabloya bağlı yorumlamalar yer almaktadır.

Çalışmanın uygulama adımları temel alınarak sırasıyla üç boyutlu çalışmalar, resim çalışmaları ve görsel anket sonuçları irdelenecektir.

Tablo 34. Üç boyutlu çalışma ile resim çalışmasının sayı ve yüzdelerinin karşılaştırılması.

		3 BOYUTLU ÇALIŞMA				RESİM ÇALIŞMASI			
		AİLE YANI		ÇOCUK EVİ		AİLE YANI		ÇOCUK EVİ	
		SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
İSLEVSEL	Konut Girişi	15	100	15	100	14	93.3	11	73.3
	Bahçe	9	60	13	86.6	7	46.6	7	46.6
	Yol	1	6.6	0	0	4	26.6	1	6.6
	Avlu	0	0	1	6.6	0	0	0	0
	Oda	9	60	9	60	0	0	0	0
	Asansör	1	6.6	0	0	0	0	0	0
	Merdiven	5	33.3	1	6.6	0	0	0	0
	Çocuk Odası	4	26.6	0	0	0	0	0	0
	Mutfak	1	6.6	1	6.6	0	0	0	0
	Banyo	0	0	0	0	0	0	0	0
	Baca	4	26.6	0	0	2	13.3	2	13.3
	Çatı	9	60	6	40	11	73.3	12	80
	Havuz	4	26.6	1	6.6	0	0	2	13.3
	Donatı	5	33.3	6	40	1	6.6	0	0
	Araç	2	13.3	2	13.3	5	33.3	2	13.3
	Otopark	1	6.6	2	13.3	0	0	0	0
	Balkon	1	6.6	1	6.6	1	6.6	1	6.6
	Dış Duvar	15	100	15	100	15	100	15	100
	İç Duvar	10	66.6	10	66.6	0	0	0	0
	Pencere	14	93.3	15	100	15	100	9	60
	Kapı	13	86.6	15	100	12	80	11	73.3
	Oyun Alanı	2	13.3	1	6.6	3	20	1	6.6
	Çevre Binalar	1	6.6	0	0	1	6.6	1	6.6
BİCİMSSEL	Kare	10	66.6	10	66.6	13	86.6	12	80
	Dikdörtgen	12	80	15	100	15	100	14	93.3
	Üçgen	3	20	2	13.3	10	66.6	11	73.3
	Daire	0	0	0	0	7	46.6	4	26.6
	Kapalılık	11	73.3	12	80	15	100	15	100
	Açıklık	4	26.6	3	20	0	0	0	0
	Boşluk Etkisi	11	73.3	14	93.3	1	6.6	1	6.6
	Doluluk Etkisi	7	46.6	3	20	10	66.6	14	93.3
	Yatay Biçimlenme	14	93.3	12	80	9	60	11	73.3
	Düşey Biçimlenme	3	20	3	20	5	33.3	4	26.6
ANLAMSAL	Aile	0	0	0	0	5	33.3	1	6.6
	İnsan	3	20	4	26.6	10	66.6	6	40
	Hayvan	0	0	0	0	2	13.3	1	6.6
	Yeşil Öge	0	0	0	0	7	46.6	7	46.6
	Güneş	0	0	0	0	8	53.3	6	40
	Gökyüzü	0	0	0	0	9	60	10	66.6
	Oyun	0	0	0	0	2	13.3	2	13.3
	Mutluluk	0	0	0	0	10	66.6	5	33.3

Tablo 35: Görsel anket sayı ve yüzdeleri.

	EN ÇOK EVE BENZEYEN						EN AZ EVE BENZEYEN					
	AİLE YANI		ÇOCUK EVİ		TOPLAM		AİLE YANI		ÇOCUK EVİ		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
	0	0	1	6.6	1	3.3	2	13.3	0	0	2	6.6
	2	13.3	2	13.3	4	13.3	0	0	0	0	0	0
	3	20	0	0	3	10	1	6.6	2	13.3	3	10
	5	33.3	1	6.6	6	20	1	6.6	3	20	4	13.3
	2	13.3	2	13.3	4	13.3	4	26.6	3	20	7	23.3
	1	6.6	3	20	4	13.3	1	6.6	3	20	4	13.3
	0	0	1	6.6	1	3.3	6	40	1	6.6	7	23.3
	2	13.3	2	13.3	4	13.3	0	0	2	13.3	2	6.6
	0	0	2	13.3	2	6.6	0	0	1	6.6	1	3.3
	0	0	1	6.6	1	3.3	0	0	0	0	0	0

3.1. Üç Boyutlu Çalışmalara Yönelik Bulgular

- İşlevsel Analiz

Konut Girişi: Üç boyutlu çalışmalar da bütün çocuklar konutlarına bir giriş kapısı koymuştur. Buna bağlı olarak işlevsel anlamda evin bir girişinin olması gerektiğini bütün çocukların kavradığı söylenebilir.

Bahçe: Bahçe ögesi, üç boyutlu çalışmalarda aileleriyle yaşayan çocuklarda %60, çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda ise %86,6 oranında yer almıştır. Çocukların evlerde yaşarken gelişimleri için gerekli dış mekân aktivitelerini yapabilecekleri ve oyun ihtiyacını karşılayabileceği en yakın yer evin kendi bahçesi ya da yakınlarındaki bir bahçe olabilir. Çünkü oyun çocuklar için bir ihtiyaçtır. Fakat günümüzde ebeveynler tarafından özellikle güvenlik sorununa karşı alınan tedbirler çocukların özgürlük ihtiyaçlarını kısıtlamaktadır. Oysa ev denildiğinde ona ait ya da yakın çevresinde yer alan bir açık-yarı açık mekân da yer almalıdır.

Yol: Ailesi ile birlikte büyüyen çocukların üç boyutlu çalışmalarda yol ögesi %26,6 oranında iken çocuk evlerinde yaşayan çocuklar yol ögesini modellememiştir. Genel olarak bu oranın düşük olması yolun iki boyutlu olarak algılanan bir öge olmasından kaynaklı olabilir.

Avlu: Üç boyutlu çalışmalarda yalnızca çocuk evlerinde yaşayan bir çocuk avlu oluşturmuştur. Şehir merkezlerinde yaşayan günümüz konutlarındaki çocukların apartmanlarda oturuyor oluşu ve avlulu sistemle inşa edilen binaların azlığı bu oran üzerinde etkilidir denilebilir.

Oda: Her iki grubun da %60'ı yaptıkları ev modellerini odalara ayırmışlardır. Her iki grupta da çoğunluğun evlerini odalara ayırmış olması ev içindeki mekânsal ayrımların farkındalığının yüksek olduğunun göstergesi olabilir.

Asansör: Üç boyutlu çalışmalarda yalnızca bir çocuk asansöre yer vermiştir.

Merdiven: Aileleri ile büyüyen çocukların %33,3'ü çalışmalarında merdiveni kullanırken, çocuk evlerinde bu oran %6,6 ile sınırlı kalmıştır.

Çocuk Odası: Ailesi ile yaşayan çocukların %26,6'sı çocuk odasına yer verirken, çocuk evlerinde yaşayanlar çocuk odasına yer vermemişlerdir.

Mutfak: Her iki grup çocukta da üç boyutlu çalışmada mutfak mekânı %6,6 oranında çıkmıştır. Oranın bu kadar düşük çıkma sebebi bu yaş grubu çocukların sık kullandıkları

bir mekân olmamasından ve genellikle evlerde bir şey pişerken güvenlik açısından uzak tutuldukları bir alan olmasından kaynaklı olabilir.

Banyo: Hiçbir çocuk modellemesinde yaptığı mekânsal ayırmada banyo mekânına yer vermemiştir. Banyo insanların ihtiyaç giderdiği ve kısa süreli bulunduğu bir mekândır. Çocukların bu mekâna modellerinde yer vermemesi, banyonun ihtiyaçları karşılamak dışında vakit geçirilebilecek bir mekân olmaması ile ilişkilendirilebilir.

Baca: Üç boyutlu çalışmada ailesi ile birlikte yaşayan çocukların %26,6'sı bacaya yer verirken, çocuk evlerinde yaşayan çocuklardan hiçbiri üç boyutlu çalışmalarına baca inşa etmemişlerdir.

Çatı: Üç boyutlu çalışmalarda ailesi ile birlikte yaşayan çocuklarda oran %60, çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda çatı kullanım oranı %40 olarak belirlenmiştir.

Havuz: Bu öge, üç boyutlu çalışmaların toplamda %16,6'sında yer bulmuştur. Aileleri ile yaşayan çocuklarda oran %26,6 iken, çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda %6,6'dır. Bu oranın her iki grup için de düşük oluşu çocukların günlük ev yaşantılarında ve çevrelerinde yüzme faaliyetlerini gerçekleştirecek mekânların oldukça az olmasından kaynaklı olabilir.

Donatı: Üç boyutlu çalışmada aileleri ile yaşayan çocuklarda %33,3 çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda ise %40'a çıkmaktadır. Çocukların çoğunluğunun evi modellerken mekâna ait donatıları kullanmaya ihtiyaç duymadıkları düşünülebilir.

Araç: Üç boyutlu çalışmalarda her iki grup için de araç kullanma oranı %13,3'tür.

Otopark: Üç boyutlu çalışmada otoparka yer verme oranı toplamda %9,95 ile sınırlı kalmıştır. Ailesi ile yaşayan çocuklarda bu oran %6,6 iken, çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda da fazla değişim göstermemiş ve %13,3 olmuştur.

Balkon: Çocukların yaptıkları çalışmalarda balkona yer verme oranı aileleri ile yaşayan çocuklarda ve çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda %6,6'dır.

Dış Duvar: Çocukların tamamı üç boyutlu çalışmalarında dış duvara yer vermişlerdir.

İç Duvar: Her iki grubun da %66,6'sı üç boyutlu çalışmalarında iç duvarlara yer vermişlerdir.

Pencere: Bütün çocuklar pencere elemanını kullanmışlardır.

Kapı: Üç boyutlu çalışmalarda bu oran aileleri ile yaşayan çocuklarda %86,6 çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda ise %100'dür.

Oyun Alanı: Üç boyutlu çalışmada aileleriyle yaşayan çocukların %13,3'ü, devlet koruması altındaki çocukların ise 6,6'sı oyun alanına yer vermişlerdir. Çocuk için en önemli ihtiyaçlardan biri oyunken bu oranların düşük çıkması düşündürücüdür.

Çevre Binalar: Üç boyutlu çalışmada toplamda çevre binalara yer verme oranı %3,3'tür. Aileleri ile yaşayan çocuklarda oran %6,6'dır. Çocuk evlerinde yaşayan çocuklardan ise hiçbir çevre binalara yer vermemiştir.

• Biçimsel Analiz

Kare - Dikdörtgen - Üçgen - Daire: Üç boyutlu çalışmalardaki biçimler resimlerdeki kullanım sıklıklarına paralel oranlarda kullanılmıştır, ancak sayısal değerlerde değişim görülmüştür. Aileleri ile yaşayan çocuklarda dikdörtgen (%80) – kare (%66,6) – üçgen (%20) – daire (%0) olarak, çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda ise dikdörtgen (%100) – kare (%80) – üçgen (%13,3) – daire (%0) olarak belirlenmiştir.

Kapalılık – Açıklık: Üç boyutlu çalışmalarda kapalılık oranı aileleri ile yaşayan çocuklarda %73,3 çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda ise %80'dir.

Boşluk – Doluluk: Üç boyutlu çalışmalarda aileleri ile yaşayan çocukların %46,6'sı doluluk %73,3'ü boşluk, çocuk evlerinde yaşayan çocukların %20'si doluluk %93,3'ü boşluk etkisini tercih etmişlerdir. Yapılan üç boyutlu çalışmalar bütün olarak ele alındığından mekânsal boşlukların duvarlardan ve diğer dolu yüzeylerden fazla yer kaplaması temel alınmıştır.

Yatay Biçimlenme – Düşey Biçimlenme: Üç boyutlu çalışmalarda aileleri ile büyüyen çocuklar ve devlet koruması altında yetişen çocukların evlerinde sırası ile yatay biçimlenme %93,3 ve %80 iken düşey biçimlenme her iki grup için de %20'dir.

• Anlamsal Analiz

Aile, güneş, gökyüzü, yeşil öge oyun, mutluluk kavramları üç boyutlu çalışmada aranmamıştır.

İnsan: Üç boyutlu çalışmada insan figürü kullanma oranı her iki grup içinde %20 ve % 26,6 gibi oranlarda kalmıştır.

Hayvan: Hiçbir çocuk üç boyutlu çalışmalarında hayvan figürüne yer vermemiştir. Materyallerin buna elverişli olmaması bu duruma sebebiyet vermiş olabilir.

3.2. Resim Çalışmalarına Yönelik Bulgular

- İşlevsel Analiz

Konut Girişi: Çankırılı'ya (2015) göre, resimlerde giriş kapısı olmayan bir ev içine kapalıdır. Resimlerde yer alma oranı aileleriyle yaşayan çocuklarda %93,3 devlet koruması altındaki çocuklarda ise %73,3 olarak belirlenmiştir. Üç boyutlu çalışmalarda tüm çocuklar giriş kapısına yer verirken resimlerde bu yüzdenin azalması, çocukların resim yaparken fiziksel öğelerden çok anlamsal öğelere yer vermek istemelerinden kaynaklı olabilir.

Bahçe: Bahçelerin resimlerde yer alma oranı ailesi ile yaşayan ve çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda %46,6'dır, Her iki grubun da eşit oranda çıkması benzer mekânsal çevrelerde oturmaları ile ilişkilendirilebilir.

Yol: Ailesi ile birlikte büyüyen çocukların resimlerinde oran % 26,6, çocuk evlerinde büyüyen çocuklarda ise oran %6,6'dır. Çocuklar daha çok, yol yerine yer çizgisi ve çimen yapmayı tercih edilmiştir. Bu konuyla ilgili olarak Okyay (2008) çocukların resimlerini sosyo-kültürel değişkenlere bağlı şekilde değerlendirdiği araştırmasında “yol çizen çocukların daha yüksek sosyal ifade düzeyine sahip olduğu” tespitini yapmaktadır (Okyay, 2008).

Avlu: Resimlerde hiçbir çocuk avlulu ev çizmemiştir. Üç boyutlu çalışmalarda olduğu gibi burada da çocukların avlulu tip konut ile günlük yaşantıda fazla karşılaşmamış olması bu oran üzerinde etkili olabilir.

Oda: Çocukların %96,5'i çizimlerinde evin dışını resmettiklerinden resimlerinde oda ifadesine yer vermemişlerdir. Evin içinin çizildiği tek resimde de ev odalara ayrılmamış mekân bütün olarak ele alınmıştır.

Asansör: Çalışmaya katılan çocuklar resimlerde en fazla iki katlı evler resmetmişler ve konutların iç mekânlarına genel olarak yer vermemişlerdir. Hiçbir çocuğun asansör öğesine yer vermemesi bu sebepten olabilir.

Merdiven: Merdiven öğesi Çankırılı'ya (2015) göre hedefe ve ideale ulaşmak için kat edilecek aşamaları temsil ederek, çocuğun sorumluluk almaya hazır olduğunu gösterebilir. Burns ve Kaufman'a (1972) göre ise güvensizliği ve heyecanı temsil eder (Okyay, 2008). Çocuklardan hiçbiri resimlerinde merdivene yer vermemişlerdir. Yer verilen iki farklı görüş de bunun sebeplerinden biri olabilir.

Çocuk Odası: Çocuklar resimlerde odaları gösterilmediği için çocuk odasına da yer vermemişler.

Mutfak: Çocuklardan hiçbiri resimlerinde mutfak mekânına yer vermemiştir. Bunda resimlerde sadece binaların dış cephelerini resmetmelerinin etkisi olduğu söylenebilir.

Banyo: Hiçbir çocuk resimlerinde banyo mekânına yer vermemiştir.

Baca: Aileleri ile yaşayan çocukların ve çocuk evlerinde yaşayan çocukların her ikisinin de %13,3'ü çatılarına baca çizmişlerdir. Di Leo'nun (1983) yapmış olduğu bir çalışmada, çalışmaya katılan ve şehirdeki apartman dairelerinde yaşayan çocukların birçoğu yaşadıkları apartmanların yerine eğimli bir çatısı ve bacası olan tipik kırsal kesim evi resmetmişlerdir. Paktuna'ya göre de (2013) tüten baca, yaşam belirtisidir, bu yuvada hareket vardır ve içi sıcaktır. Bu çalışma kapsamında bu oranın oldukça düşük olmasının farklı sebepleri olabilir. Bu sebeplerden birisi, çocukların baca ögesi ile çok az karşılaşmaları olabilir.

Çatı: Resimlerde aileleriyle yaşayan çocukların %73,3'ü, çocuk evlerinde yaşayan çocukların ise %80'i çatı çizmişlerdir. Genel olarak çatıların içleri boş bırakılırken, kullanılan renkler kırmızı ve turuncu tonlarıdır. Paktuna'ya (2013) göre mutlu evlerin çatıları genellikle kırmızıdır, mutsuz evlerin çatıları ise siyah olur. Yalnızca çocuk evlerinde yaşayan bir çocuk çatısında siyah renk kullanmıştır. Aynı çocuk lego çalışmasında da siyah renk lego tercih etmiştir.

Havuz: Havuz ögesi çocukların toplamda %13,3'ünün resimlerinde yer bulmuştur. Bu iki çocuk da çocuk evlerinde yaşayan çocuklardır.

Donatı: Resimlerde donatı gösterimi aileleriyle yaşayan çocuklarda %6,6 iken çocuk evlerinde yaşayan çocuklar donatı kullanmamışlardır. Bu oranın düşük çıkmasının sebebi resmedilen evlerin içlerine dair pek bir bilgi verilmemesinden kaynaklı olabilir. Dış mekân donatılarının bu yaş grubu çocukların kullanımına ve ilgisine uygun tasarlanmamasının da bu oranın düşük çıkmasında etkisi olabilir.

Araç: Çocuklardan ailesi ile birlikte yaşayanların %33,3'ünün, çocuk evlerinde yaşayan çocuklarında ise %13,3'ünün resimlerinde araca yer verdikleri görülmektedir.

Otopark: Çocukların hiçbirisi resimlerinde otoparka yer vermemişler.

Balkon: Balkonlar evlerimizdeki yarı açık mekânlardır. Dış mekânla içeriği bağlaması bakımından işlevsel gereklilik olarak önemli bir yer tutar. Fakat çocukların ev resimlerinde balkona yer verme oranı her iki grup için de %6,6 ile sınırlı kalmıştır.

Dış Duvar: Çocukların tamamı resimlerinde dış duvara yer vermişlerdir.

İç Duvar: Resimlerde hiçbir çocuk iç duvarlara yer vermemiştir. Resimlerde evin dış cephelerine yoğunluk verilmesinin bunda etkisi büyüktür.

Pencere: Aileleri ile yaşayan çocukların %93,3'ü, çocuk evlerinde yaşayan çocukların ise %60'ı resimlerindeki evlerinde pencere ögesi kullanmışlardır.

Kapı: Penceresiz, kapısız, hiçbir açıklığı olmayan bir ev çocuğun içe kapalılığını, kendi iç dünyasına çekildiğini gösterir. Bu durumda çocuk yalnızlık hissediyor da olabilir (URL-13, 2015). Ailesi ile yaşayan çocuklarda %80, çocuk evlerinde yaşayan çocuklarda ise %73,3 oranında kapı ögesine yer vermiştir. Buradan çocukların çoğunluğunun ifade ve iletişim anlamında çok zorluk çekmedikleri sonucuna varılabilir.

Oyun Alanı: Çocuk bilinçaltında evin çevresinin de anlamı vardır. Ailenin çevreye karşı duyarlı olup olmadığı, çocuğunu önemseyip önemsemediği, dış dünyayla iletişimde olup olmadığı çocuğun çizdiği evin çevresinden belli olur. Çocuğunu önemseyen bir ailenin evinin önünde oyun alanı veya çocuk parkı vardır (Çankırılı,2015). Resimlerde aileleriyle yaşayan çocukların %20 si, çocuk evlerindeki çocukların %6,6'sı oyun alanına yer vermiştir.

Çevre Binalar: Çocukların resimlerde yalnızca %6,6'sı çevre binalara yer vermişlerdir.

• Biçimsel Analiz

Kare - Dikdörtgen - Üçgen - Daire: Resimlerde bu biçimlerin kullanım sıklığı aileleri ile yaşayan çocuklarda dikdörtgen (%100) – kare (%86) – üçgen (%66,6) – daire (%46,6) olarak sıralanmıştır. Devlet koruması altındaki çocuklarda da sıralama değişmemiş oranlar dikdörtgen (%93,3) – kare (%80) – üçgen (%73,3) – daire (%26,6) olarak farklılaşmıştır.

Kapalılık – Açıklık: Resimlerde iki grupta da evlerde % 100 kapalılık vardır. Her kenar bir diğeriyle bağlanmıştır.

Boşluk – Doluluk: Aileleri ile yaşayan çocukların %66,6'sı, çocuk evlerinde yaşayan çocukların ise %93,3'ü evlerini resmederken doluluk etkisini tercih etmişlerdir. Boşluk etkisinde ise bu oran %6,6'da kalmıştır. Bunun sebebi evler resimlerde ifade edilirken iç mekâna ait bir ifadeye yer verilmezken, çizilen cephelerde de pencere boşluklarının oranının dış duvarların yüzey alanı oranından az oluşudur.

Yatay Biçimlenme – Düşey Biçimlenme: Çocuk resimlerinde aileleri ile büyüyen çocuklar ve devlet koruması altında yetişen çocukların evlerinde sırası ile yatay

biçimlenmede %60 ve %73,3, düşey biçimlenmede ise %33,3 ve %26,6 oranlarında bir ifade kullanılmıştır.

• Anlamsal Analiz

Aile: Çocukların resimlerdeki aile kurgusunda aile bireylerini çizdiği boyutlar, bireylerin birbirleri ile olan mesafeleri, bireylerin resim kâğıdındaki yerleri büyük önem taşır. Çocuk aileden olmayan bir kişiyi de çok seviyor ise aile kurgusuna dâhil edebilir, aileden olan bir kişiden hoşlanmıyorsa resminde yer vermeyebilir (Çankırılı, 2015).

Bu araştırma kapsamındaki resim çalışmasında da aileleri ile birlikte yaşayan çocuklardan %33,3'ü ev resmi yaparken ailesini de birlikte çizmişken, çocuk evlerinde yaşayan çocuklardan yalnızca %6,6'sı ailesine ev kurgusunda yer vermiştir. Ev denildiğinde akıllarına aile kavramını getirme oranının çocuk evlerinde az olma sebebi aile ile birlikte büyümemiş olmaları olabilir.

İnsan: Aileleri yanında yetişen çocukların %66,6'sı, çocuk evlerinde yetişen çocukların ise %40'ı ev resimlerinde insan figürüne yer vermişlerdir. Ev çizimlerinde insan figürlerinin ve aile üyelerinin çokluğu sosyal ilişkilerde gelişmişliği, özgüveni ve insan sevgisini gösterir (Çankırılı, 2015). Bu oranın farklı oluşu çocuklarda özgüven eksikliği ve kendini ifade etmede eksikliğe işaret olabilir. Bunun esas sebebi ise çocukların ailesiz ortamda yetişiyor olmasından kaynaklanabilir.

Hayvan: Aileleri ile birlikte büyüyen çocukların %13,3'ü, çocuk evlerinde yaşayan çocukların ise %6,6'sı resimlerinde hayvan figürüne yer vermişlerdir.

Yeşil Öge: Doğa ile iç içe olmak çocuklara mutluluk verir, çevresini keşfetmesini sağlar, onları doğayla bütünleştirmek onların fiziksel ve ruhsal gelişimleri için gereklidir. Günümüzde şehirlerde yeşil oldukça azalmıştır. Gerek çocukların oyun alanlarında, gerekse yaşanan evlerin çevresinde doğaya ait yeşil bulmak oldukça güçleşmiştir. Çocukların resimlerine de bu oran yansımıştır. Her iki grubun da %46,6'sı resimlerinde yeşil ögesine yer vermişlerdir. Bu oranın her iki grup içinde yeterli olmadığı söylenebilir.

Güneş: Güneş sıcaktır ve mutsuz resimlerde güneş-bulut kompozisyonuna rastlanmaz. Çocuklar güneş dışında hiçbir figürü yarım ya da eksik çizmez ancak kâğıdın sol üst köşesine güneşin bir parçası çizilir. Güneşin boyutlarını bilmeyen çocuk için okul öncesi dönemde de bu böyledir çünkü güneşin boyutlarını kavrayamaz (Paktuna, 2013). Yaptırılan çalışmada aileleri ile birlikte yaşayan çocukların %53,3'ü, çocuk evlerinde

yaşayan çocukların ise %40'ı resimlerinde güneş figürüne yer vermişlerdir. Bu resimlerin Paktuna'nın (2013) yorumuna göre, anlamsal olarak mutluluk içerikli oldukları söylenebilir.

Gökyüzü: Gökyüzünde güneş ve bulut öğelerinin bulunması mutluluğu simgeler fakat çocuklardan aileleriyle yaşayanlardan %60'ı gökyüzünü çizmişken %53,3'ü güneşe yer vermiştir. Çocuk evlerinde yetişen çocuklardan ise %66,6'sı gökyüzünü resmederken %40'ı bu resimlerde güneş öğesini çizmiştir. Evlerini resmederken güneşli bir gökyüzüne yer verenlerin diğerlerine oranla daha pozitif duygularla buna yer verdiklerini söylemek mümkündür.

Oyun: Çizilen ev resimlerinde oyun kurgusunun varlığı iki grupta da %13,3 gibi bir yüzde ile oldukça düşük çıkmıştır. Çocukların günlük yaşantılarındaki oyun alanları, onların bakımını üstlenen kişiler tarafından güvenlik kaygısı nedeniyle çoğunlukla evin iç mekânında tercih edilir. Teknolojinin bir getirisi olarak tüm evlerde bilgisayar, tablet ya da benzeri elektronik aletlerin bulunması da çocukların oyun anlayışında değişimlere sebep olmuştur. Fiziken yapılan etkinliklerin yerini ekran başında durağan pozisyonda yapılan etkinlikler almaya başlamıştır. Çocuklar da çizdikleri resimlerdeki evlerin çevrelerinde, oyuna ait bir kurguya bu sebeplerden fazla yer vermemiş olabilir.

Mutluluk: Soyut bir kavram olmasına karşın çocuk resimlerinde güneş, gülümseyen yüzler, sıcak renk kullanımının fazlalığı, özenli çizim gibi birtakım verilerden yola çıkarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Bunun sonucunda sözü geçen verilere bağlı olarak ailesi ile yaşayan çocukların %66,6'sı, çocuk evlerinde yaşayan çocukların ise %33,3'ü mutluluğu yansıtan resimler yapmışlardır.

3.3. Görsel Anket Çalışmalarına Yönelik Bulgular

Görsel anket çalışmalarının verileri analiz edildiğinde ise; iki grup arasında benzer sonuçlar çıkmıştır. Çocukların yaşamak istedikleri evi modellemeleri ve çizimleri istendiğinde bahçe içinde tek ya da iki katlı evler çizdikleri görülmüştür. Görsel anket çalışmasında ise, gerçekte var olan bina resimleri arasından seçim yaptırıldığında, çocuklar günlük yaşantıda sürekli karşılaştıkları ve zihinlerine yer etmiş olan yüksek katlı apartmanların veya site şeklindeki binaların yer aldığı resimlerin eve en çok benzediğini söylemişlerdir. Kendi yaptıkları eve benzeyen yeşil içerisindeki kırma çatılı ahşap yapıyı ise en az eve benzeyen seçenek olarak tercih etmişlerdir.

“En çok eve benzeyen” ev tercihinde her iki grubun tercihleri arasında 30 çocuktan yeşil ögesinin içindeki ahşap evi yalnızca 1 çocuk seçmiştir, en çok eve benzetilen resim ise 6 çocuk tarafından tercih edilmiştir. Tercih edilen resim diğer seçenekler ile kıyaslandığında ortalama bir kat adedine sahip evlerin olduğu havuzlu site içerisinde evlerden oluşur.

“En az eve benzeyen” sorusunun cevabı olarak en çok tercih edilen iki seçenekten birincisi yedi çocuk tarafından terci edilen yeşil içindeki ahşap evdir. Bunu tercih eden yedi çocuktan altısının aileleri ile büyüyen çocuklar olması düşündürücüdür. Şehirlerde kendini şehir yaşantısının yoğunluğuna vermiş olan ailenin çocuğa daha yeşil alan olanakları sunamıyorsa bile daha çok vakit ayırıp onun doğa ile iç içe olan mekânlarda bulunmasını sağlaması çocuk için fiziksel ve ruhsal olarak yadsınamaz bir gerekliliktir.

İkinci olarak en az eve benzeyen seçenek ise sokak kurgusunun egemen olduğu renkli bitişik nizam geleneksel iki katlı evlerdir. Bu seçeneğin tercih edilmesi, günümüzde konutlardaki komşuluk ilişkilerinin oldukça zayıf olduğu ve çocukların artık bu tip iki katlı cumbalı evlerde bir ev yaşantısı hayal edemeyecek kadar uzak bir çevrede yetiştiklerini göstermektedir.

3.4. Karşılaştırmalı İrdelemeler

Çocuklar resimlerinde evlerini ön plana koyarak oran orantı ve uzaklık ilişkilerine çok bağlı kalmamışlardır. Evleri tek cepheleriyle resmetmişler perspektif olgusuna yer vermemişlerdir. Bulundukları yaş dönemine bağlı olarak beklenen anlatım yolu ile kendilerini ifade etmiş oldukları söylenebilir. Bu bağlamda seçilen yaş grubu için beklendiği gibi perspektif kullanılmadığı ve genel olarak topolojik mekân ilişkilerinin var olduğu saptanmıştır.

Bahçe ögesinin üç boyutlu çalışmalarda kullanım oranı daha yüksek çıkmıştır. Resim çalışmalarına nazaran daha yüksek bir oranda kullanımı, çocuklar için bahçe kavramının günlük yaşantıda yeşil öge ile oluşmuş bir mekân değil, apartmanlarının çevresinde gördükleri etrafı çevrilerek oluşturmuş bir mekân parçası olarak düşünülmesine dayandırılabilir. Bu çevrilme olgusunu üç boyutta oluşturmaları resimlerde çizerek aktarmaktan daha kolay bir ifade yöntemi olduğu için üç boyutlu ifade de bahçe ögesinin kullanım oranı yüksek çıkmıştır denilebilir. Çünkü bahçe kavramı çocuklar için genellikle günümüz sitelerinde ve apartmanlarında beton dökülerek oluşturulmuş etrafı çit, beton

parapet ya da tellerle çevrili yeşilden yoksun bir alandır. Erbay ve Saltalı'nın (2012) yapmış olduğu araştırmada da annelerin çocuklarının oyun oynadığı alanlarla ve bu alanlardan memnun olma durumlarıyla ilgili görüşlerine yer vermişlerdir. Buna ilişkin olarak çocukların dışarıda oyun alanı olarak kullandıkları alan için ancak %41'i evin bahçesi, %69'u ise parklar yanıtını vermişlerdir. Evlerin etrafındaki bahçeler çocukların kullanımına daha uygun hale getirilirse bu oranlar ev bahçelerinde de artış gösterebilir. Çocukların bilişindeki ev figüründeki bahçe kurgusu da buna bağlı gelişebilir.

Resimlerdeki araç kullanımında iki grup arasında %20'lik bir fark oluşu aileleriyle yaşayan çocukların çoğunun ailelerine ait bir araçlarının olması, çocuk evlerinde yaşayan çocukların ise bir araç üzerinde böyle bir aidiyet hissetmemesi sebebiyle olabilir.

Çocukların resimlerinde otoparka hiç yer vermemeleri ve üç boyutlu çalışmada bu oranın %9,95 ile sınırlı kalması, hayallerindeki evlerde otoparkların ve araçların hâkim olduğu beton alanlara yer vermek istemiyor olmalarından kaynaklı olabilir.

Çalışmalarının tamamında çocukların %6,6'sı balkon kullanımına yer vermişlerdir. Bu yaş grubu çocukların ebeveyn ve bakıcıları tarafından özellikle güvenlik sebebiyle balkon kullanımından uzak tutulduğundan kaynaklı olarak mekânsal belleklerinde az yer kapladığını söyleyebiliriz.

Çocukların tamamı her iki çalışmada da dış duvarlara yer vermişlerdir. Ev denildiğinde çocukların evin içi ile dış mekân ayrımını yapan dış duvarları ayrılmaz bir parça olarak kullandıklarını söylenebilir. Çankırılı 'ya (2015) göre, evin duvarları aileyi dış tehlikelerden korur ve aileye ait iç mekânı dış dünyadan ayırır. Bu yorum ile çocukların tamamının ev denildiğinde dış çevreye karşı bir mekân oluşturma çabası açıklanabilir. Korunma ve kendine ait mekân oluşturma çocuğun önceliklerinden biridir denilebilir. Bunun için kullandığı öge de dış duvarlardır. Maslow'un insan gereksinimleri hiyerarşisinde de insanın en temel gereksinimlerinin ikinci sırasında "güvenlik" yer almaktadır (Gür, 1996).

Üç boyutlu çalışmalarda çocukların çoğunluğunun evin iç duvarlarını inşa edip içeride farklı mekânsal boşluklar oluşturmaları, evin iç duvarlar ile bölünmüş mekânsal bölümlerden oluştuğunun farkında olunması anlamına gelmektedir.

Çocukların yapmış oldukları üç boyutlu çalışmalarda pencerelerini örtme amaçlı panjur elemanlarını kullanmışlardır. Devlet koruması altındaki çocuklarda kullanım oranı %53,3'tür. Aileleriyle yaşayan çocuklarda ise bu oran %13,3'tür. Çankırılı (2015) da panjur elemanı gibi pencereyi örtme amacı taşıyan perde kullanımıyla ilgili olarak bunun, çocuk

resimlerinde altıncı yaşta ortaya çıktığını ve genel olarak aile mahremiyetini temsil ettiğini söylemiştir. Buna bağlı olarak çocuk evlerindeki çocukların mahremiyet kavramını aileleriyle yaşayan çocuklardan daha çok önemsedikleri söylenebilir.

Çalışmlarda oldukça az sayıda çocuğun çevre binalara yer vermiş olması günümüzde komşuluk ilişkilerinin zayıflamasına ve sokak olgusunun azalmasına dayandırılabilir. Geçmiş zamanlarda bir sokak üzerinde aileler çoğunlukla birbirini tanırken günümüzde aynı katta yer alan iki evin sakinlerinin birbirini tanımaması doğal karşılanan bir olgu haline gelmiştir. Bu da toplumda ben merkezli yaşamın getirdiği bir sonuçtur. Artan nüfus ve çalışma hayatın getirdiği yoğunluğun da bunda katkısı vardır. Çocuklar da bu yaşam biçimini öğrenerek çevreye duyarsız şekilde yaşamaya başlamaktadırlar. Bu da çalışmalarında çevre binalara yer vermemiş olmalarının sebeplerinden olabilir.

Her iki grupta yaşayan çocukların algı düzeyleri ve yaşama şartları eşit olmasına karşın mutluluk kavramındaki farkın fazla oluşunda aile ile birlikte büyümemiş olmalarının büyük payı olduğu söylenebilir.

Çocuklar için fiziksel aktivite bir ihtiyaçtır. Fakat güncel yaşantıda genel olarak yeşile uzak bir şekilde büyümektedirler. Sitelerde yaşayan çocuklar ise aktivite alanı olarak sitelerindeki araçsız boş alanları ve havuzları kullanabilmektedirler. Seçtikleri resimlerde de, öğrendikleri bu şekliyle site kurgusunun ve havuzun dâhil olduğu yeşilden yoksun resmi seçmiş olmaları buna dayandırılabilir. Düşeyde daha çok yükselen ancak havuzu olan binaların bulunduğu resmi tercih etmemiş olmaları ezici derecede yüksek olan bu binaların algılarında yarattığı olumsuz etkiyle açıklanabilir.

Görsel anket sonucuna göre çelişkili olan şey ise; çocukların eve benzetmediği resimlerin, eve benzettikleri bazı resimlerden daha çok çizdikleri ve modelledikleri evlere benziyor olmasıdır. Bunun sebebi ise çocukların hayalleri ile çevresel öğretilerin farklı oluşuna dayandırılabilir. Çocuklar görsel anketteki tercihlerini yaparken, modelledikleri evlere benzeyen yeşil içerisindeki kırma çatılı ahşap yapıyı ise “En az eve benzeyen.” seçenek olarak tercih etmişlerdir. Buradan çocukların çevreyi algılayış biçimlerinin yaşadıkları çevre ile sınırlı olduğu görülmektedir. Bu konu ile ilgili olarak Öztürk (2009), farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ve cinsiyetteki çocukların ev algısı ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda, sosyo-ekonomik düzey ile cinsiyet değişkeni açısından en az tercih edilen konut tipi tek katlı müstakil ev olmuş ve bu durum çocukların yaşamakta oldukları apartman yoğunluklu çevre ile ilişkilendirilmiştir. Görsel ankette çıkan sonuçlar da bu bulguyu destekler niteliktedir.

4. SONUÇLAR

Çalışmaya başlanırken iki denek grubunun ev algıları kendi içlerinde incelenerek yetiştikleri sosyo-kültürel çevredeki farkların ev algılarına da yansıtacağı düşünülmüştür. Bu öngörünün temel sebebi ise devlet koruması altındaki çocukların kışla tipi kurumlarda yetişmesinin bu algıyı etkileyeceğinin düşünülmüşüdür. Ancak literatür araştırması kapsamında yapılan çalışmalar ile Türkiye’deki devlet koruması altındaki çocukların 2005 yılından itibaren çocuk evlerine yerleştirilmeye başlandığı öğrenilmiştir. 2011 yılından sonra ise devlet koruması altındaki çocukların neredeyse tamamının koğuş tipinden ev tipi bakım kurumlarına geçtiği görülmüştür. Bu sebepler ile çalışmaya katılan her iki grupta yer alan çocukların benzer evlerde yetiştiği görülmüştür. Bu durum her iki gruptaki ev algısının biçimsel ve işlevsel anlamda benzer çıkmasının esas sebebi olabilir.

Algılama duyular aracılığıyla meydana gelir. Araştırmaya katılan 2 grubun yaşadığı mekânlar benzer olduğundan duyularını uyaran uyarıcıların çocukların zihinlerinde benzer bir yol izlediği söylenebilir. Araştırmada yapılan analizlerde farklılıkları tespit edebilmek için biçimsel, işlevsel ve anlamsal ayrımlar yapılmıştır. İki grup da şehirde benzer gelişmişlik düzeyine ve imkânlara sahip yerlerde ikamet etmektedirler. İki grubun da yaşadığı evlerde sahip olduğu donatı ve mekânsal bölümlenmeler benzerdir. Bu benzerlik onların ev algılarındaki işlevsel ve biçimsel farkındalıklarının yakın oluşuna sebep olmuştur. Bu yaş grubu çocuklar ile ilgili Senemoğlu’nun (2009) “Duyumlarla elde edilen verilerin ötesine geçemezler” ifadesi de bu durumu destekler niteliktedir. Çocukların gördükleri ve yaşadıkları mekânların benzer oluşu ev üzerindeki işlevsel ve biçimsel algılarının benzer olmasına sebep olmuştur ve bu durum çocuk evlerinde yaşayan çocuklar açısından olumlu bir sonuç olarak görülebilir.

Bir diğer sonuç, bu çalışmanın resim kısmında evlerin sadece dış duvarlarının resimlerde yer almasıyla ilgilidir. Ev resmi çizilmesi istendiğinde 30 çocuktan sadece 1 tanesi evin iç kurgusunu da resmetmiştir. Resim çalışmalarındaki bu tutum çocukların evlerin dış cephelerini daha kolay tasvir etmelerinden kaynaklı olabilir. Oysa üç boyutlu çalışmalarda çocukların birçoğu evin iç duvarlarına ya da temsili odalara yer vermişlerdir.

Bütün çocukların resimlerinde evin çevresine dair bir anlatım mevcuttur. Üç boyutlu çalışmalarda ise genel olarak kapalı bir iç mekân yaratmaya yönelik bir tutum vardır ve çevreye dair pek bir bilgi görülmez.

Resimlerde yer alan insan figürlerinin tamamındaki kişiler aileleri ile birlikte yaşayan çocuklarda aile bireyleridir. Çocuk evlerinde yaşayan çocukların resimlerinde yer alan insan figürleri ise bakımlarından sorumlu kişi veya yaşayan diğer çocuklardan biridir. Bu da Yavuzer (2000)'in "6 yaş çocuğunun sosyal yönden ailesine bağımlılığını sürdürürken öğretmeni ve arkadaşlarının önemi artmaya devam eder" ifadesini destekler niteliktedir. Genetik olarak bir bağları olmamasına karşın koruma altındaki çocukların evdeki bakım görevlisi kişiyi ve diğer çocukları resimlerinde sıkça işlemiş olmaları da Di Leo (1983)'nin "ailelerinde yer almayan bir bireye çizimlerinde yer vermeleri o kişi ile kurdukları bağı göstermektedir..." açıklamasına dayandırılabilir (Di Leo, 1983).

Çalışmanın üç aşamasının sonucunda çocuklarda, göl, bahçe, doğal oyun alanları yerine suni oyun parkı, havuz gibi isteklerin yoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu da doğal yaşam çevrelerinden uzaklaşarak yapay alanlar yaratma isteğimizin erken yaşlardan başlayarak empoze edildiğinin önemli bir işaretidir. Oysa Di Leo' nun (1983) çalışmasına göre bu konuyu şöyle özetlenebilir; Çocukların bilinçsiz olarak istek ve ihtiyaçlarını açığa çıkardığı çizimlerinde yer verdikleri küçük yerel tarz evlerde ağaç ve çiçeklerin, gülümseyen parlayan güneşin olması bir tercihtir ve aileler için evler planlanırken bunlar göz önünde bulundurulmalıdır. Tüm çocukların ihtiyacı olan ışık, hava ve güvenlik için az katlı bahçeli evler, şehirde yaşayan binlerce çocuğun şuan içinde yaşadıkları yüksek katlı binalardan daha uygun olacaktır. Bu binalarda yaşayan çocuklar doğayla ilişkiden yoksun, merdiven veya asansörde yabancılarla karşılaşmanın tehlikelerine maruz kalan, gökyüzüne güvenlik için gerekli hale gelen pencere korumalarının ardından ulaşabilen bir duruma getirilmiştir. Bu sebeple mimarların bina tasarlarken çocukların ihtiyaçlarına dikkat göstererek onlara gelişimleri için gerekli konfor koşullarını sağlamaları oldukça önemlidir (Di Leo, 1983). Devlet koruması altındaki çocukların da herkes için tasarlanan evlerde büyümeleri sebebiyle ev tasarımlarında her iki grup çocuk için de hassasiyet gösterilmesi gerekir.

Ribault (1965) aileleriyle ve yetimhanede yaşayan 4-12 yaş aralığındaki çocukların ev çizimlerini karşılaştırarak bir çalışma yapmıştır. Evin çizim üzerindeki yer ve büyüklüğüne, saydamlığa, perspektife, yolların mevcudiyetine, kapılara, pencerelere, dumanlı veya dumansız bacalara, resimde komşu evler bulunup bulunmamasına belirli sayıda puanlar vermiştir. Bu çalışmada aileleri ile yaşayan farklı yaş grubu çocuklar arasında belirgin farklılıklar ortaya çıkmıştır. Kız ve erkek çocuklar arasında ise herhangi bir farka rastlanmamıştır. Her yaş grubunda yetimhanede yaşayan çocukların puanları

aileleri ile yaşayan çocukların puanlarından düşük çıkmıştır. Puanlama tablosu incelendiğinde aileleriyle yaşayan çocuklar ile yetimhanede yaşayan çocuklar arasındaki puanların 6 yaşında neredeyse eşit seviyeye geldiği görülmektedir (Krampen, 1991). Bu tez kapsamında da aileleriyle yaşayan ve koruma altındaki 6 yaş çocuklarının ev algılarının biçimsel ve işlevsel karşılaştırmalarda benzer çıkması Ribault'un yapmış olduğu çalışmanın bulguları ile örtüşmesi ilginç bir durumdur (Şekil 6).

Yaş	Ev	Yetisme
		Yetimhane
4	11.77	—
5	16.62	—
6	19.52	19.50
7	24.03	21.00
8	27.06	22.70
9	29.27	27.55
10	31.31	30.29
11	34.38	32.52
12	36.10	33.00

Şekil 6. Aileleriyle ve yetimhanede yaşayan çocukların araştırma puan tablosu (Ribault, 1965).

Ancak bu tez çalışmasının sonuçlarının iki çocuk grubunun kendi aralarında ve Ribault'un çalışması ile benzer yönde olmasını açıklayan başka bir durum daha vardır. O da devlet koruması altındaki çocukların kışla tipi barınmadan ev tipi barınma uygulamasına geçirilmiş olmasıdır. Devlet koruması altındaki çocukların ev algısının aileleriyle yaşayan çocuklardan çok farklı olmamasının benzer konut mekânlarında yaşıyor olmalarından kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Levinstein 6-14 yaş aralığındaki çocuklara ev çizdirmek üzere yüzer erkek ve kız çocuk ile bir çalışma yapmıştır. Buna göre 9 yaşın altındaki çocukların büyük yaşlara göre ev çizimlerinin daha orantısız ölçülere sahip olduğunu söylemiştir. Bu yaş grubunun daha çok sivri çatılar ve sayısız pencereler kullandıkları sonucuna varmıştır. Yine alt yaş gruplarında cephelerde yanlış konumlanmış, orantısız dağıtılmış ve ortalanmış pencerelere sıkça yer verildiğinin altını çizmiştir. Bu tez çalışmasına katılan çocukların yaptığı resimlerde de çatıların hep dik oluşu ve orantısız çizimler yapmaları, pencerelerin genel olarak belirli bir hizaya konumlandırılmaması bu bulgu ile örtüşmektedir. Çalışmaya katılan çocukların çizimlerini tek bir düzlem üzerine oturtmalarını Piaget ve Inhelder'in

(1967) “yedi yaşa kadar çocukların tüm çizimleri belirli bir ufuk çizgisine göre çizdikleri” açıklamasına dayandırılabilir (Levinstein, 1956).

Çocukların fiziksel ve ruhsal anlamda beslenerek büyümeleri zekâ gelişimleri için oldukça önemlidir. Çocuklar bu beslenmeyi, duyu organları vasıtasıyla edinebilirler. Ailevi koşullar eşit olmayabilir. Fakat mekânsal düzenlemeler yetişkinlerin elinde olan ve üzerinde iyileştirmeler yapılabilecek bir konudur. Ev de bu mekânların başında gelir. Çünkü evin çocuğun bir mekâna karşı aidiyet duygusu hissettiği ilk mekân olduğu bilinmektedir.

Yapılan çalışmalar sonucunda; çocuk evlerinde yaşayan ve aileleri ile birlikte yaşayan çocukların yaşadıkları evlerde, mekânsal ihtiyacı karşılama anlamında belirgin bir fark saptanmamıştır. Çocuklara yaptırılan üç boyutlu çalışmanın, resim çalışmasının ve görsel anket çalışmasının işlevsel, biçimsel ve anlamsal yönden incelenmesi ve nitel yöntemlerle analiz edilmesi sonucunda iki grup arasında işlevsel ve biçimsel anlamda büyük farklılıklar görülmemiştir. Bunun sebebinin çocuk evleri uygulamasında devlet koruması altındaki çocukların da aileleri ile yaşayan çocuklar gibi benzer koşullardaki evlerde yaşamaları ve bir evde maksimum sekiz çocuğun bakımının yetişkin bir sorumlu tarafından yapılması olduğu düşünülmektedir.

Ancak resim çalışmaları ve üç boyutlu çalışmalar anlamsal yönden incelendiğinde, burada iki grup arasındaki farklar belirginleşmektedir. Bunun sebebinin ise mekânsal eksikliklerden kaynaklı değil, aileleri olmadan yetişen çocukların duygusal anlamdaki eksikliklerden ötürü olabileceği düşünülmüştür.

5. ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonuçlarına bağlı olarak araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulabilir.

6 yaş grubundaki çocukların ev algısına dayanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri üzerinden çalışılmıştır. Fakat konuyla ilgili irdelemeleri artırmak ve nicel araştırma tekniklerinden yararlanmak da yeni bir araştırma konusu olabilir.

Mimarların bu konuya katkısı, tüm çocukların fiziksel ve duygusal tatminlerini göz önünde bulundurarak günlük aktivite ihtiyaçlarına cevap verebilecek tasarımlar yapmaları şeklinde olabilir. Gür'ün (2015) de belirttiği gibi konutlar çocukların rahat kullanabileceği şekilde tasarlanmalı ve donatılmalıdır. Çocuklara uygun boyutlarda seçilen donatılar çocukların kas ve kemik rahatsızlıkları geliştirmelerine engeller; yeteneklerini erkenden keşfetmelerine, çevrelerini kolay kullanmalarına ve böylece özgüvenlerini pekiştirmelerine neden olur (Gür, 2015).

Evler tasarlanırken çocuğun mekâna aidiyet duygusunu karşılamaları gerektiğinin bilincinde olunmalıdır. Çocukların her konuya yetişkinlerden farklı bakması ve duygusal olarak daha hassas olmaları göz ardı edilmemelidir. Her bir çocuğun yaşam alanı düşünülürken, kendilerini özgür hissedebileceği boşluklar da düşünülmüş olmalıdır. Yeşil ögesinin günlük yaşantıdan uzaklaşması, yeşil alanların sadece gidip dönecek kadar yaşantının dışında tutulması da çocukların evlerdeki duygusal tatminsizliğine sebep olabilir. Çünkü çocuk doğal çevre içinde kendini özgür hisseder, keşfeder ve mutlu olur. Bu duygusal tatmin her ne kadar aile duygusunun yerine geçemese de çocuğun özgüvenini yükseltir ve kişisel benliğinin gelişmesine yardımcı olur. Tasarlanan ev kurgusu içinde daha geniş ölçekte bunlar düşünülmelidir. Evlerde çocuklara yaşam alanı olarak sadece kendi odaları belirlenirse, çocuk kendini yalnızca o mekâna ait hisseder. Bu da ev algısını ve dolayısıyla çocuğun hayata bakış açısını da aynı oranda daraltır.

Araştırma kapsamında, her iki grup çocuk için burada tartışılanlar geçerli olmakla birlikte ailelerinden ayrı yaşayan çocukların duygusal hassasiyetlerinden ötürü onlara sunulan mekânlarda daha titiz davranılması bu sebeple önemlidir. Bu araştırma kapsamında Çocuk Evleri uygulamasının çocukların özel hissetmesi adına oldukça olumlu bir adım olduğu söylenebilir. Bu pozitif etkinin bir adım daha öteye taşınması ise evler içinde çocukların aidiyet duygusunu güçlendirecek “kendilemeler” yapabilecekleri alt

mekânlara yer verilerek yapılabilir. Evlerdeki donatı seçimlerinin standart donatılar olması bir gereklilik olabilir ancak düzenlenmeleri konusunda evde yaşayan çocukların fikirlerine başvurulabilir ya da bu konuyla ilgili başka bir araştırma yapılabilir. Ev seçimleri yapılırken de özellikle bahçesi ve/veya oyun alanlarının olabileceği evlerin seçilmesi önemlidir. Yeşil ögesi ile bağlantılı olan ya da olmayan evlerde gerekli güvenlik önlemleri alınarak en azından balkon kullanımı özendirilebilir. Balkonlarda, evde yaşayan çocukların doğanın bir parçası olan bitkilerle etkileşimi sağlanabilir. Her çocuğa ait saksı ve bitkilerin olduğu bu mekânlarda çocuk dışarı çıkamadığı zamanlarda bile evine ait olduğunu bildiği bu yarı açık mekân içinde aktivitesini gerçekleştirebilir. Ayrıca kendine ait farklı bir canlıyla duygusal bir bağ, sorumluluk duyması onun aidiyet duygusu ve benliğini geliştirmesine olumlu katkı sağlayabilir.

6.KAYNAKLAR

- Akarsu, F., 1984. Piaget'ye Göre ocukta Mekan Kavramının Gelişimi, Mimarlık Dergisi, 84, 9, İstanbul.
- Altan, İ., 1993. Mimarlıkta Mekan Kavramı, Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 19, 75-88.
- Altman, I., 1980. Chemers, M., Culture and Environment, Environmental Cognition and Perception, Wadsworth Inc.,California.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş., Çimen. S., 2000. ocuk Gelişimi I, Ya-Pa Yayın Paz. San. ve Tic. A.Ş., İstanbul.
- Arı, R., 2006. Gelişim Ve Öğrenme, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Aydınlı, S., 1992. Mimarlıkta Görsel Analiz, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Ayvaz, A., 2007. Çocukların Sanal Ortamlarda Nasıl Mekanlar Tasarladıklarının Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, İstanbul.
- Bachelard G., 1996. Mekânın Poetikası, ev: Aykut Derman, Kesit Yayıncılık, İstanbul.
- Barker, R.G., 1968. Ecological Psychology: Concepts and Methods for Studying the Environment of Human Behavior, Stanford University Press, Stanford, California.
- Barre, F., 1984. ocuk Ve Mekan ya da Yitirilmiş Kent, ev. Murat Güvenç, Mimarlık Dergisi, 84, 9.
- Bayrak ., 2013. Tefik Fikret Şiirlerinde Mekân ve Algı, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Bechtel, R.B., 1977. Enclosing Behavior, Dowden-Hutchinson and Ross, Pa.
- Bilgin, N., 1984. ocuk(lar) ve Mekan(lar), Mimarlık Dergisi, 84, 9.
- Bruner, J. S., 1966. Toward A Theory Of İnstruction, Belkapp Press, Cambridge.
- Charles, C. M., 2003. Öğretmenler için Piaget İlkeleri, ev: Gülten lgen, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Ching, F., 2007. Mimarlık: Biçim, Mekan Ve Düzen, ev: Sevgi Lke, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul.
- Civelek, M., http://www.egitimdunyamiz.com/FileUpload/op405915/File/bilissel_gelisim_paget_bruner_vigotsky_gagne.ppt, 7 Mart 2015.

- Çubuk, M., 1989. Düzenlenmiş Konut Dışı Alan Standardı ve Üç Seminer Çalışması, Ataköy Toplu Konut Uygulamaları Değerlendirmesi Panel Bildirileri, İTÜ, İstanbul.
- Cüceloğlu, D., 1991. İnsan ve Davranışı, 2. Baskı. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Çağlayan, S., 2014. Korkmaz M., Öktem G., Sanatta Görsel Algının Literatür Açısından Değerlendirilmesi, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching, 3,1, 160-173.
- Çalğıcı, P., 2013. Çevre Psikolojisi Kavramlarıyla Bir Filmin Analizi: Thx 1138, METU Journal of The Faculty of Architecture, 30,2, 63-80.
- Çanakçıoğlu, N.G., 2012. Çocukta Mekân Algısının Gelişimi Ve Mekânsal İmge Zenginliği Bakımından Malzemenin Önemi, Mimarlıkta Malzeme Dergisi, 2, 1-8.
- Çanakçıoğlu, N.G., 2011. İstanbul’da Farklı Sosyal Grupların Yerleştiği Çevrelerde Yaşayan Çocukların Algısal Süreçlerinin Bilişsel Haritalar Yöntemiyle İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çepni, S., 1997. Ayas A., Johnson D., Turgut F., Fizik Öğretimi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çiçekler, C.Y., ve Koruklu, N.Ö., 2013. 4-6 Yaş Arasındaki Çocukların Serbest Resim Çalışmalarındaki Resim Özellikleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28-2, 551-563.
- Demir, A., 2011, Halid Ziya Uşaklıgil’in Hikâyelerinde Ev, Evden Kaçış, Eve Dönüş, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, 5, 153-163.
- Demir, A., 2011. Mekanın Hikayesi Hikayenin Mekanı Türk Hikayesinde Mekan 1870-1922 Dönemi, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Demirci, A. ve Tepecik A., 2012. Beery VMI Görsel Algı Eğitiminin Beş – Altı Yaş Çocuklarının Görsel Algı Gelişimlerine Etkisi, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 28.
- Demirel, E., 2004. Boşluğun Mimarisi, Mimarlık Dergisi, 315.
- Di Leo, J. H., 1983. Interpreting Children’s Drawing, Brunner Mazel Publishing, New York.
- Dökmen, Ü. ve Dökmen S., 2011. İnsanın Korunakları – 2: Mimari, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Erbay, F., ve Saltalı, N. D., 2012. Altı Yaş Çocuklarının Günlük Yaşantılarında Oyunun Yeri ve Annelerin Oyun Algısı, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 13,2, 249-264.
- Erden, M. ve Akman,Y., 2001. Gelişim ve Öğrenme, Arkadaş Yayınevi, Ankara.

- Ergün, M. ve Özsüer, S., 2006. Vygotsky'nin Yeniden Değerlendirilmesi, Afyon Karahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2, 269-292.
- Erişti, S. D., Uluuysal, B., ve Dindar, M., 2013. Görsel Algı Kuramlarına Dayalı Etkileşimli Bir Öğretim Ortamı Tasarımı ve Ortama İlişkin Öğrenci Görüşleri, Anadolu Journal Of Educational Sciences International, 3,1, 47-66.
- Ertürk S., 1984. Mimari Mekanın Algılanması Üzerine DeneySEL Bir Çalışma, Doktora Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Erzen J., 2007. Kent Estetiği:Türkiye Estetik Kongresi'nde "Çevre, Kent Ve Mimarlık" Üzerine / Çevre, Kent, Mimarlık, Mimarlık Dergisi, 334.
- Galster, G.C., 1986. What is the Neighborhood, International Journal of Urban and Regional Research, 10,2, 243-263.
- Gibson J.J., 1950. The Perception of the Visual World, Houghton Mifflin Harcourt, Boston.
- Göregenli, M., 2010. Çevre Psikolojisi – İnsan Mekân İlişkileri, Bilgi İletişim Grubu Yayıncılık, İstanbul.
- Günel, B., ve Esin, N., 2007. İnsan-Mekân İletişim Modeli Bağlamında Konutta Psiko-Sosyal Kalitenin İrdelenmesi, İTÜ Dergisi/A, 6,1, 19-30.
- Gür, Ş.Ö., Özbilen, A., Ertürk, S., 1989. Çevresel Psikolojide Çocuk: İlkokul Öğrencilerinin Okul Çevresine Yönelik Bilişsel Değerlendirmelerinin Tasarım Kararlarına Etkisi, KTÜ Müh-Mim. Fak.Yay., No: 43 , Trabzon.
- Gür, Ş.Ö., 1996. Mekan Örgütlenmesi, Gür Yayınları, İstanbul.
- Gür, Ş.Ö. ve Zorlu T., 2002. Çocuk Mekânları, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Gür, Ş.Ö., <http://www.evkultur.com/evler/aciklamalar/cocukmekan/cocukmekan.htm>, 27 Kasım 2015.
- Gürkaş E. Ve Barkul Ö., 2012. Yer Üzerine Kavramsal Bir Okuma Denemesi, Papers Produced from PhD Theses Presented at Institute of Science and Technology, Sigma 4, 1-11.
- Güven, Y., 2000. Erken Çocukluk Döneminde Sezgisel Düşünme Ve Matematik, YA-PA Yayın Pazarlama, İstanbul.
- Ittelson, 1974. W.H., Proshansky H.M., Rivlin L.G., Winkel G.H., An Introduction To Environmental Psychology, Holt Rinehart & Winston.

- İmamoğlu, O., İmamoğlu, V., Seren, Ö., Erman, E., 1996. İnsan, Evi Ve Çevresi: Ankara'da Bir Toplu Konut Araştırması, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara.
- İnceoğlu, M., 2010. Tutum, Algı, İletişim, Beykent Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- İzgi, U., 1999. Mimarlıkta Süreç, Kavramlar - İlişkiler, YEM Yayın, İstanbul.
- Jersild, A. T., 1979. Çocuk Psikolojisi, Çev. Gülseren Günce, 506-507, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Karaca, G., 2011. 5-8 Yaş Aralığındaki Çocuklarda Stereotip (Klişe Resim) Kullanımı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4, 86-93.
- Keskin, S.P., 2013. Çöp Çocuk: Çocuk Çizgilerindeki Giz, Boyut Yayınları, İstanbul.
- Koç, F., 1999. Çocuk ve Mekan, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Kol, S., 2011. Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim Ve Dil Gelişimi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21, 1-21.
- Kraftl, P., 2008. Environment For Children: Passive Lessons From The Everyday Environment, Children's Geographies, 6,1, 109-110.
- Lang, J., 1974. Theories of perception and formal design, Designing for human Behaviour: Architecture and the Behavioural Sciences, Dowden, 98-110, Hutchinson and Ross Inc., Pennsylvania.
- Lang, J., 1987. Creating Architectural Theory, Van Nostrand Reinhold, New York.
- Linderman, M. G., 1997. Art In The Elementary School, The McGraw-Hill Companies Inc., United States.
- Lindzey, G., Thompson R.F., Spring B., 1989. Development Psychology: Theory, Methods and Early Life, Çev. Figen Çok, New York Worth Publishers, New York.
- Loughland, T., Reid, A., Walker, K. ve Petocz, P., 2003. Factors Influencing Young People's Conceptions of Environment, Environmental Education Research, 9,1, 3-20.
- Lowenfeld, V., 1947. Creative and Mental Growth, Macmillan Co., İngiltere.
- Lynch, K., 2012. Kent İmgesi, Çev: Ali Berktaş ve Kaan Özkan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Malchiodi, A. C., 2013. Çocuk Resimlerini Anlamak, Çev: Tülin Yurtbay, Nobel Yayınları, İstanbul.

- Morgan, C.T., 2009. Psikolojiye Giriş, Çev: Sirel Karakaş vd., Eğitim Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Morval, J., 1985. Introduction a la Psychologie de L'environnement, Çevre Psikolojisine Giriş, Çev. N. Bilgin Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Nezor, S., 2011. Mimarlık Eğitimi ve Soyutlama, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Nicolopoulou, A., 2004. Oyun, Bilişsel Gelişim ve Toplumsal Dünya: Piaget, Vygotsky ve Sonrası, Çev: Dr. Melike Türkân Bağlı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37, 2, 137-169.
- Okyay, L., 2008. 6 Yaş Grubu Çocukların Aile Resimlerinin Sosyo-Kültürel Değişkenler ve Davranış Problemleri Açısından Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Ozankaya, Ö., 1995. Temel Toplumbilim Terimleri Sözlüğü, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Öçalan, M., 2006. Çocuk Algılamasında İmgelerin Önemi, Eğitim Bilimsel Açıdan Çocuk Edebiyatında İmge Kullanımı, Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi.
- Özak, N.Ö. ve Gökmen, G.P., 2009. Bellek Ve Mekan İlişkisi Üzerine Bir Model Önerisi, İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, 8, 2, 145-155.
- Özen, A., 2006. Mimari Sanal Gerçeklik Ortamlarında Algı Psikolojisi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Öztürk Ö., 2009. Ev Kavramı Ve Çocuklarda Konut Çevresinin Algılanması, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Rapoport A., 1977. Human Aspects of Urban Form, Pergamon Press Ltd., Oxford.
- Rosenthal, M. ve Yudin P., 1997. Felsefe Sözlüğü, Çev. Aziz Çalışlar, Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Şahin E. ve Dostoğlu N., 2015. Okul Öncesi Eğitim Yapılarında Renk Kullanımı, Mimarlık Dergisi, 381.
- Selçuk, Z., 1999. Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Senemoğlu, N., 2009. Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Pegem Akademi, Ankara.
- Şenocak, H., 2006. Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 51, 177-228.

Sperling, A., 1979. Psychology, Made Simple, W. H. Allen, London.

Şimşek, Z. ve Erol, N., 2007. Korunma Gereksinimi Olan Çocuklar; Kurum Bakımı ve Koruyucu Aile Sistemi, Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı, Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları, Ankara, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, 129-167.

Taşkın Ö. ve Şahin B., 2008. “Çevre” Kavramı ve Altı Yaş Okul Öncesi Çocuklar, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, 1-12.

Tuna, S., 2005. Yaratıcılık ve Görsel Algı, İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, Görsel Sanatlar Eğitim Derneği Yayınları, Ankara.

Turan M., 1980. İnsan-Çevre İlişkisine Eleştirel Bir Bakış, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi, 6,1.

Tutty, L. M., Rothery, M. A., ve Grinnell, R. M., 1996. Qualitative Research For Social Workers: Phases, Steps, & Tasks, Allyn and Bacon, Boston.

Ucur Z. E., 2005. Farklı Aile Tutumlarının Okulöncesi Dönem 5 Yaş Çocuklarının Bilişsel Performans Düzeylerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

URL-1, <http://www.koruyucuaille.gov.tr/koruyucu-aile/kimler-koruyucu-aile-olabilir>, 19 Ekim 2015.

URL-2, http://www.rizeshcek.gov.tr/kurum_bakimi.html, 27 Ekim 2015.

URL-3, <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/teskilat-yapisi/baskanliklarimiz/bakim-hizmetleri-daire-bsk>, 23 Kasım 2015.

URL-4, http://senetleev.com/uygun-fiyata-70m2-senetle-ev/sat_l_k_apartman_dairesi_site_i_erisinde_havuzlu_ultra_luks_daireler_imdi_alan_kazan_r_99020165065247520/, 15 Kasım 2015.

URL-5, <https://www.projepedia.com/emlak-haberleri/site-ve-apartmanlara-sigorta-zorunlulugu,4557.html>, 15 Kasım 2015.

URL-6, http://www.yukselinsaatbursa.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=257&Itemid=347, 15 Kasım 2015.

URL-7, <http://www.vanemizliksirketleri.com/site.php>, 15 Kasım 2015.

URL-8, <http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http%3A%2F%2Fkulturgundemi.com%2Fuploads%2Fimages%2Fnews%2F750x350%2F1U7jmkvxxX.jpg&imgrefurl=http%3A%2F%2Fkulturgundemi.com%2F&docid=17VyrDijmEkE8M&tbnid=VjG3fOH2hVyE5M%3A&w=900&h=622&ei=iXOjVc7zBqPW7QbPyrSADw&ved=0CAYQxiAwBA&iact=c>, 15 Kasım 2015.

- URL-9, <http://www.degerlemeuzmanlari.net/haber/wp-content/uploads/2012/03/amazon-evleri.jpg>, 15 Kasım 2015.
- URL-10, <http://www.degerlemeuzmanlari.net/haber/wp-content/uploads/2012/03/iz-tower.jpg>, 15 Kasım 2015.
- URL-11, <http://fwmail.net/manzara/doga-icinde-huzur-verici-kir-evleri>, 15 Kasım 2015.
- URL-12, <http://www.prefabrikantalya.com/hazir-evler.html>, 15 Kasım 2015.
- URL-13, <http://www.engelliler.biz/forum/saglikla-ilgili-bilgi-haber/83810-cocuklari-tanimak-ve-cizilen-resimlerin-anlami.html>, 10 Kasım 2015.
- Ünlü, A., Çevresel Tasarımda İlk Kavramlar, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 1998.
- Vygotsky, L.S., 1978. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes., Harvard University Press, Cambridge.
- Wadsworth, B.J., 1996. Piaget's Theory Of Cognitive And Affective Development: Foundations Of Constructivism, Longman Publishing, Londra.
- Webster College Dictionary, 1984. Longman Group Limited, England.
- Wicker, A.W., 1979. An Introduction to Ecological Psychology, Brooks and Cole Monterey, California.
- Yalçın, M., 2011. Okulöncesi Eğitim Mekânlarında Fiziksel Çevrenin Çocuk Gelişimine Etkisi Ve Mekân Oluşumunu Etkileyen Psiko-Sosyal Belirleyiciler, Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yavuzer, H., 1999. Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H., 2008. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, Ş., 2007. Ev'e Doğru Müzakere, Mimarlık Dergisi, 333.
- Zülkadiroğlu, D., 2013. Mimari Cephe Temsillerinin Kullanıcı Algısına Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İKÜ, İstanbul.

Ek Şekil 1. Bakanlıktan alan çalışması için alınan izin belgesi

01/09/2015 13:07 A.S.P.B. eği t. ve yay. dairesi bşk

(FAX) 0 312 7055757

P.001/002

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı: 73595336-605.01-130141
Konu: Veri Toplama (Aslıhan ÖZTÜRK)

31/08/2015

SAMSUN VALİLİĞİNE
(Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü)

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 25/08/2015 tarih ve 127250 sayılı yazısı ile Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğü Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı tarafından öğrencisi Arş. Gör. Aslıhan ÖZTÜRK'ün "Ev-Yakın Çevre Kavramının 6 Yaş Çocuklarındaki Algısı Üzerine Bir İrdeleme" konulu çalışmasını Samsun İlinde uygulayabilme talebi bildirilmiştir.

Söz konusu talebe ilişkin alınan Makam Onayı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Doç. Dr. Mustafa DURMUŞ
Bakan a.
Daire Başkanı

EKLER :
1 Sayfa

DAĞITIM :
Gereği:
SAMSUN VALİLİĞİNE
Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim
Dalı - 61080 -Trabzon

Bilgi:
Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Adres : Eskişehir Yolu Söğütözü Mahallesi 2177.Sokak No:10/A
Çankaya/ANKARA
Telefon : 5722
e-posta : scetin@aila.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi : S. ÖZKURT ÇETİN Sosyal Çalışmacı
Fax :
Elektronik Ağ: www.aila.gov.tr

Ek Şekil 2. Bakanlıktan alan çalışması için alınan olur belgesi.

01/09/2015 13:06 A.S.P.B. eği. ve yay. dairesi bsk.

(FAX) 0 312 7055757

P.002/002

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
BakanlığıT.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01- 128476

27/08/2015

Konu : Veri Toplama (Arş. Gör. Aslıhan
ÖZTÜRK)

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 25/08/2015 tarih ve 127250 sayılı yazısı ile Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğü Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Arş.Gör.Aslıhan ÖZTÜRK'ün "Ev-Yakın Çevre Kavramının 6 Yaş Çocuğundaki Algısı Üzerine Bir İrdeleme" konulu çalışmasını Samsun İlinde uygulayabilme südürülmüştür.

Uygun görüldüğü takdirde uygulamanın İl Müdürlüğünün koordinasyonunda, kuruluş itibarıyla gümecim ve denetiminde, uygulamalarda çocukların aile ve sosyal ya finitsel gelişimlerine özen gösterilerek, elde edilecek kımlık bilgilerin ve özel hayatın gizliliğine neyei korunması ve görüntü kaydı alınmaksızın ve fotoğraf çekimine izin verilmeksizin, kişisel verilerin ve kişilik hakları korunacak ve güvenliklerine zarar gelmeyecek şekilde gerekli tedbirler alınarak, mesai saatleri içerisinde, kuruluşlarımızda kalan çocuklarımızın günlük yaşantılarını olumsuz etkileme olasılığı bulunan herhangi bir işlemin gerçekleştirilmemesi koşuluyla araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve bir örneğinin Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile uygulanabilmesi hususunda;

Olurlarınızı arz ederim.

Doç. Dr. Mustafa DURMUŞ
Daire BaşkanıOLUR
27/08/2015Ebubekir ŞAHİN
Müsteşar Yardımcısı

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Adres : Eskişehir Yolu Söğütöze Mahallesi 2177.Sokak No:10/A
Çankaya/ANKARA
Telefon : 5722
e-posta : eestin@aile.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi : S. ÖZKURT ÇETİN Sosyal Çalışmacı

Faks :
Elektronik Ağı : www.aile.gov.tr

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında Samsun’da doğdu. Alparslan İlköğretim Okulu ve Samsun Atatürk Anadolu Lisesi’ni bitirdi. 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünü kazandı. 2013 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi’nden mezun oldu. Aynı sene K.T.Ü. Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans eğitimine başladı. Bu süreçte Adanur İnşaat L.T.D ‘de 6 ay süreyle mimar olarak çalıştı. 2014 yılında Avrasya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi’nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2015 yılında K.T.Ü. Mimarlık Bölümü’ne araştırma görevlisi olarak atandı. Halen söz konusu kurumda çalışmaya devam etmektedir.